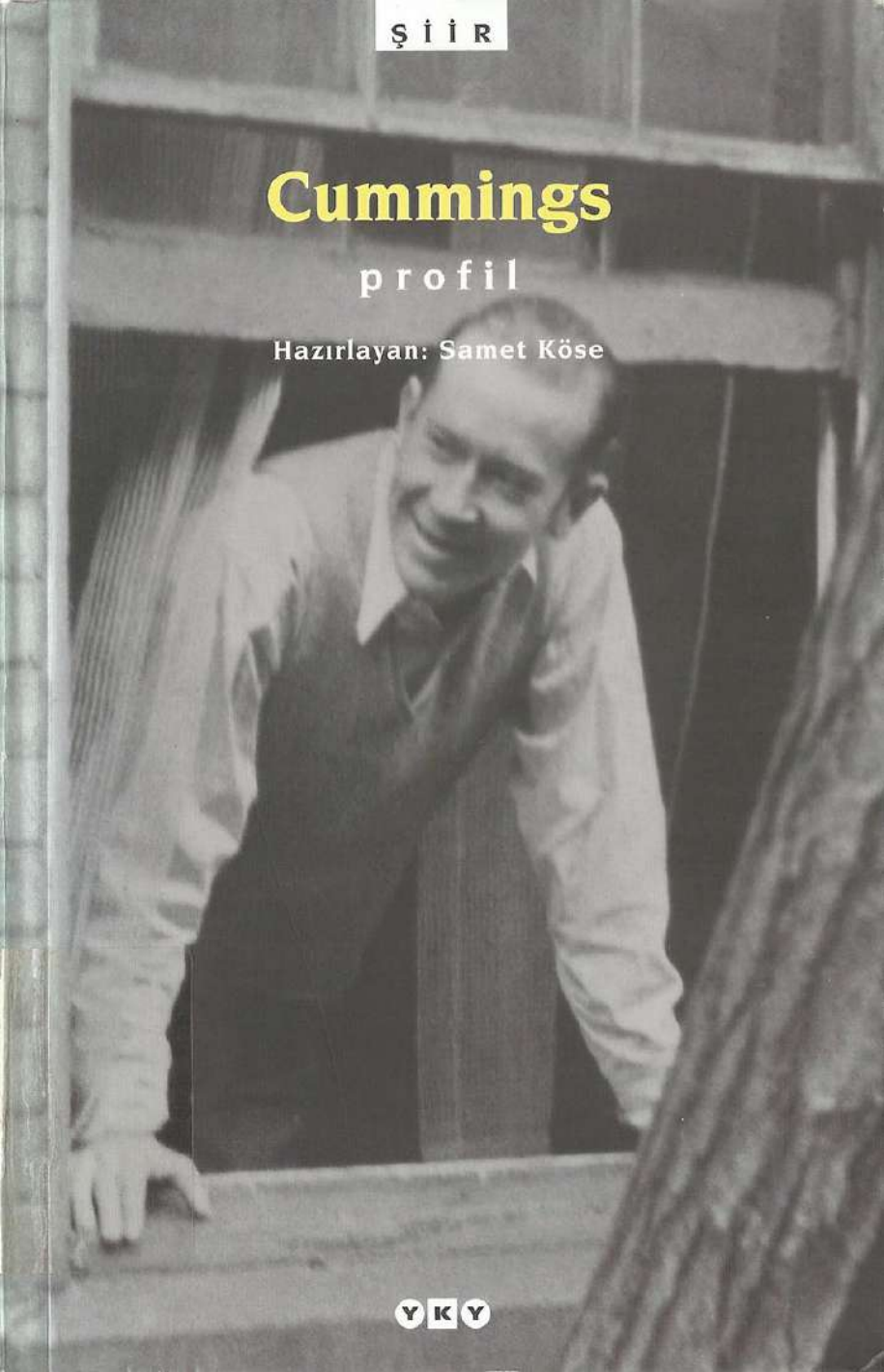
ŞİİR

Cummings

profil

Hazırlayan: Samet Köse

YKY

CUMMINGS
Profil

E. E. Cummings 1894'te Cambridge, Massachusetts'te doğdu. 1911'de girdiği Harvard'da edebiyat öğrenimi gördü, Latince, Yunanca ve İtalyancada yetkinleşti. İlk şiirleri üniversitenin edebiyat dergilerinde yayımlandı. 1915'te Harvard'dan mezun olduktan sonra "Yeni Sanat" akımına katıldı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa'da ambulans şoförlüğü yaptı. Haksız yere casuslukla suçlanarak bir süre hapis yattı. 1918'de New York'a döndükten sonra yoğun olarak resimle uğraşmaya başladı. Resimleri çeşitli sergilerde yer aldı. *Dial* ve *Vanity Fair* dergilerinde yapıtları yayımlandı. 1925'te Dial, 1958'de Bollingen Şiir Ödülleri'ni kazandı. İki kez Guggenheim, bir kez de Amerikan Şairleri Akademisi bursunu aldı. 1962'de New Hampshire'da öldü.

Başlıca yapıtları

Şiir: *Laleler ve Bacalar* (Tulips & Chimneys), *VE* (& [AND]), *5'tir* (is 5), *YaŞa* (W [ViVa]), *Hayır Teşekkürler* (No Thanks), *Bir Çarpı Bir* (1x1 [One Times One]), *XAIPE*. **Roman:** *Büyük Koğuş* (The Enormous Room). **Tiyatro:** *O'nun* (Him), *Tom, Noel Baba* (Santa Claus).

Samet Köse 1966'da Gaziantep'te doğdu. 1989'da Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1996'da Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda psikiyatri ihtisasını tamamladı. Başkent Üniversitesi Zübeyde Hanım Hastanesi'nde psikiyatrist olarak görev yaptı. 1999'dan bu yana çalışmalarını ABD'de sürdüren Samet Köse, sırasıyla nörobiyoloji-psikofarmakoloji ve sosyal psikoloji alanlarında çalıştı. Halen Medical University of South Carolina'da psikiyatrik beyin görüntüleme alanında doktora sonrası çalışmasını sürdürmektedir. *kitap-lık* ve *Cogito* dergilerinde şiir-edebiyat ve sosyal psikoloji eksenli yazıları yayımlanmaktadır.

CUMMINGS
PROFİL

HAZIRLAYAN:
SAMET KÖSE

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 1630
Şiir - 154

Cummings / Profil
Hazırlayan: Samet Köse

Kitap Editörü: Ayça Sabuncuoğlu

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel
Baskı: Şefik Matbaası

1. Baskı: İstanbul, Nisan 2002
ISBN 975-363-764-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2002
Copyright © 1923, 1925, 1926, 1931,1935, 1938, 1939, 1940, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962 by E. E. Cummings
Copyright © 1961, 1963, 1966, 1967, 1968 by Marion Morehouse Cummings
Copyright © 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991 by the Trustees for the E. E. Cummings Trust
Copyright © 1973, 1976, 1978, 1979, 1981, 1983, 1991 by George James Firmage

Görsel malzeme Harvard Üniversitesi,
Houghton Kütüphanesi'nin izniyle kullanılmıştır.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://www.estore.com.tr/bulvar/yky

İçindekiler

15 • Kronoloji

21 • Sunuş

31 • Prelüd
şiirlerimi seviyorsanız eğer bırakın

Laleler ve Bacalar (1922)
Laleler
ŞARKILAR
37 • II hayat sona erince bütünüyle
38 • IV Parmakların yapar erken çiçeklerini
39 • V Hep yeşillikler içre sevgilim geçti gitti sürerek
41 • VIII acımasızca,aşk
42 • IX tanrı izin verince benim gövdeme
43 • PUELLA MEA
MASUM ŞARKILAR
54 • I Tam da-
55 • III minik ağaç
ORYANTAL
57 • I söyledim sana
58 • II sevgilim
60 • III dinle
62 • IV uğruna senin ben
64 • V sıska mumlar arzulu
65 • VI hükümdar
AŞKLAR
69 • II yağmur-
70 • V deniz olağanüstüdür
71 • VII eğer inanıyorsam
73 • XI Ey benim Bambaşka
SAVAŞ
76 • I İnsanlık seni severim ben
77 • III topun büyüklüğü
78 • V Ey tatlı kendiliğinden
İZLENİMLER
80 • VI gök / yüzü / oldu
81 • IX saatler ayaklanır kurtularak yıldızlardan ve
PORTRELER
83 • XXI Buffalo Bill
85 • XXIII Picasso
86 • XXVIII yükselt perdeyi

İZLENİMLER SONRASI
87 • III ay saklanıyor
Bacalar
SONELER--GERÇEKLİKLER
91 • I dayalı döşeli ruhlarıyla Cambridge'li leydiler
93 • XIX sevgilim selvi boyludur iri anlaşılmaz gözleriyle
SONELER--GERÇEKDIŞILIKLAR
94 • IX işte bahçe bu:renkler gelir ve gider,
96 • X tam da düşledikten sonraki anlardır
97 • XI bu hep böyle olmayabilir;ve derim ki ben
98 • XVIII bir rüzgar esti götürdü yağmuru uzaklara ve esti götürdü
SONELER--GERÇEKLER
99 • I sevgilim gelince görmeye beni
100 • IV akıl güzel tutuklusudur kendi kendisinin.
101 • VII seninki çalgı aleti olmayan bir musiki
102 • XII benim aşkım bir yapı kuruyor
103 • XIII belki de duyumsamaktır vuruşunu

VE [AND] (1925)
İthaf
A
İZLENİMLER SONRASI
109 • I rüzgar bir Kadındır
111 • VIII tut ki
PORTRELER
112 • işte küçük Effie'nin başı
N
VE:YEDİ ŞİİR
115 • III Bahar belki de bir el gibidir
116 • VII kim bilir ya bir balonsa
D
SONELER–GERÇEKLER
117 • III yatacaksam eğer bir kadınla ki adı ölümdür
119 • VII bayılırım bedenime birlikteyken o senin

5'tir (1926)
123 • Önsöz
Bir
124 • II ŞİİR,YA DA BAY VINAL'İ İNCİTEN GÜZELLİK
127 • X hiçkimse sürekli kaybetmez
129 • XVIII bay sizinki öyle ateşli olmamalı
130 • XIX o daha Yep
132 • XXVII MEMORABILIA
134 • XXVIII hırsızların arasına düşmüş bir adam
135 • XXXIII sesler seslere,dudak dudağa
İki
137 • III "amerika elbet tanrıdan sonra ben
138 • X benim tatlı yaşlı vesaire
Dört
139 • III işte minicik bir fare)ve
140 • V herşeye rağmen
141 • VII duygu en önce gelir de
Beş
142 • V ben yaptıysam eğer,leydim,anlaşılmaz

YaŞa (1931)
145 • XXVII en azılı düşmanlarınca sevilecek
146 • XXIX bir ortasında bir odanın
148 • XXX kıvançlı ve büyük şarkısını söylerim Olaf'ın
151 • XLIII cennetler varsa eğer annem (tek başına) edinecektir
152 • XLV sen
153 • XLVIII biraz daha gelsene–korkmak niye ki–
154 • XLIX bir ışık Söner)
155 • LI bir maymunun kafatasında bir palyaço sırıtışını
157 • LIV seviyorsam eğer Seni
159 • LVII gezip görmediğim bir yer,kıvançla ötesinde
160 • LXVIII ancak cansız kafalardaysa yaşayan bir dans

Hayır Teşekkürler (1935)
İlk ithaf
164 • 7 dünya nasıl yönetilir başlıklı sone)
165 • 10 küçük adam
166 • 13 e-g-r-i-k-ç-e
167 • 16 yoklayabilir miyim dedi adam
169 • 23 duyumsamak zorunda değil o çünkü düşünür
171 • 27 küçük joe gould yitirdi dişlerini ve bilmez ki nerede
172 • 30 yuldaşlar ölür çünkü onlara öyle söylendi)
173 • 37 bir adam düşünün,herhangi birşey edinmiş olsaydı
174 • 41 işte açılışa ve yukarıya,yaprağa ve özsuyuna
175 • 54 Yehova gömülü, Şeytan ölü,
176 • 56 bu akıl yol açtı savaşa
179 • 58 aşk bir yerdir
180 • 61 aşkın görevi bilinmezlik üretmektir
181 • 66 ölüm(yitirerek)büründü evrenini
Son ithaf

Yeni Şiirler [Toplu Şiirler'den] (1938)
185 • Giriş
187 • 2 bir çeşit)
189 • 4 (İlel-Ebet Ülkesi'nden sözediyorum
191 • 8 bu küçük gelin ile damat
192 • 11 benim uzmanlığım yaşamaktır dedi
193 • 13 eğer ben
194 • 15 ekonomik güven
195 • 16 sakın sakın sakın
196 • 19 kalbim daima açık olsun küçük
197 • 22 herşeyden önce sen kıvançlı ve genç olmalısın.

50 Şiir (1940)
İthaf
203 • 1 !siyah
205 • 2 ne
207 • 3 Birşey yiyemiyorsan bir sigara

208 • 6 flotsam ile jetsam
210 • 10 konuştu joe jack ile
212 • 11 al-paçavra ve pembe-bayrak
213 • 12 (öğretir misin bir
214 • 13 kıvançlı adamın bilimsel tutumundan
215 • 23 bir şirin gün
216 • 24 bu sözümona insanlara kalp verilmemişti
217 • 25 mademki özgürlük bir kahvaltı sofrasıdır
218 • 28 vardır belki iki buçuk ya da olanaksızca üç
219 • 29 birisi yaşadı nasıl da şirin bir kasabada
221 • 34 babam sürdü gitti aşkın yazgısı içre
224 • 36 derim ki hiçbir dünya
226 • 37 bu çocuklar şakıyarak taşta bir
227 • 38 aşktır eşi benzeri olmayan her tanrı
228 • 40 insanbiçiminde epeyce uzak bir pekçok-luk
229 • 42 aşk daha yoğundur unutuştan
230 • 43 nefret bir umutsuzluk kabarcığı üfler
231 • 50 ne çıkar özgürlük biraz altındanın açıkça üstünde değilse

Bir Çarpı Bir (1944)

Bir
235 • I güneşsiz bir leke
236 • IV tüm kutsamalardan ki insanoğluna
237 • IX bir satıcı pis kokan birşeydir Bağışlayın
239 • X bir politikacı bir kıçtır üzerine
240 • XII görkemli bir kuruluştu o
242 • XIII eflatun anlattı
244 • XIV acıma bu işgüzar canavara,insaninsafsızına
245 • XVI bir yarısı değildir ikinin. İkidir yarısı olan birin:

Çarpı
246 • XX ne çıkar bir rüzgarın bir hangisinin birçoğu
247 • XXII insan değil,insanlar tanrıysa eğer;ama tanrılar
248 • XXVI tanrı karar verince yaratmaya
249 • XXVIII yağmur ya da dolu
251 • XXIX bırak onu gitsin–o
252 • XXXIV ne sahte ne de olası birşeydir aşk
253 • XXXV senin onuruna
255 • XXXVI gerçek aşıklar her olup bitiminde kalplerinin
256 • XXXVIII evet hoş bir ülkedir:
257 • XXXIX tüm bilgisizlik kızakla kayar bilgiye
258 • XL sevgilim!mademki kanım şarkı söyleyip

Bir
259 • XLVI aç yüreğini:
260 • LI "bu tatlı bahar senin
261 • LIII ah geçip giden zaman
262 • LIV yapılamayan herşey olup bitiyorsa eğer

İthaf

XAIPE (1950)

İthaf
269 • 2 susun)
270 • 6 ölmek güzeldir)ama Ölüm
271 • 11 öyle çok benlik(onca çok şeytanlar ve tanrılar
272 • 22 yılanlar kıvrılma hakkı için pazarlık edince
273 • 23 üç varsıl kızkardeş ant içtiler asla ayrılmamaya:
274 • 24 bir gün bir zenci
275 • 33 bir en neşeli Filmelekbebek çökecekse eğer
276 • 38 niçin bir parkın kıç yukarı dikilen her
277 • 39 aç kafasını o adamın,kız
278 • 40 ben
279 • 43 ah finlandiya'da olmak
280 • 50 hiçbir zaman önce
281 • 51 öyle kararmıştı kalpleri ki konuşamazdı onlar,
282 • 52 başlamak,duraksamak;durmak
284 • 61 eğer(aşkın kendi gizine ulaşmış)bizler,eve döner gibi
285 • 65 şükürler olsun Sana Tanrım en çok bu şaşırtıcı
286 • 66 yaşıyor olmanın büyük üstünlüğü
287 • 67 çiçek denilen yüzler salınınca dışına toprağın
288 • 68 aşkımız bizim çok haklı
289 • 69 şimdi bu ağacın tüm parmaklarının(sevgilim)
290 • 71 parıldayan buklesi kutsal dileğin

95 Şiir (1958)

İthaf
295 • 1 bir(
296 • 10 maggie ile milly ve molly ile may
297 • 11 zaman içredir acıması soylu bir payın
298 • 12 zambağın bir gülü var
299 • 13 Öyle ürkek ürkek ürkek(ve bir
300 • 25 şu melankolik
302 • 39 ŞÜKRANGÜNÜ (1956)
305 • 42 esriklikle sarmallaşan bu
306 • 45 severim seni ben çok(en güzel sevgili)
307 • 49 hiçbiri ve bir yıldız dururlar,baş başa
308 • 58 büsbütün yabancının biri bir kara günde
309 • 64 hayırın yalanlarından
310 • 70 her neyse açıkça inatçıdır,
311 • 71 dur aşığınla birlikte üstünde sona eren dünyanın–
312 • 72 düşünürüm de hayat
313 • 77 küçük bir kiliseyim ben(ulu katedral değil)
314 • 78 tüm yakınlık durur,büyüyebilirken bir yıldız
315 • 84 nasıl da cömerttir şu kendisi güneşin
316 • 91 aşksızlık cennetsiz cehennemi ve yuvasız yuvasıdır
317 • 92 taşırım kalbini yanımda(taşırım onu
318 • 93 bahar!mayıs–

319 • 94 zamana olduğu kadar zamansızlığa da,
320 • 95 söz bitmişse;ve daha yeşillenirse bir dünya

73 Şiir (1963)
323 • 5 tüm düşlerimin ilkiydi
325 • 26 yetmiş yaş genç olsaydı eğer
326 • 37 şimdi,çok daha yakın hatta senin yazgınla
327 • 39 uyku evreninin beyaz bekçileri
328 • 40 senin yuvaya dönüşün yuvaya dönüşüm olur benim–
329 • 47 acıması olmasaydı
330 • 55 ben
331 • 61 bir
332 • 66 D-üş-L-ey-E-re-K
333 • 73 tüm dünyalar yarıgörüşlü,ya görerek

Vesaire: Yayımlanmamış Şiirler (1983)
Elaine Orr'a Bırakılan Şiirler, 1918-1919
337 • IV minik kalbim öylesine şaşılası üzgün ki

Son Dönem Şiirleri (1930-1962)
III
341 • 7 a
IV
342 • 6 k(
343 • Postlüd hayat daha gerçektir aklın aldatabileceğinden
345 • ENTELLEKTÜELİN TÜRKÜSÜ

348 • Bir Peri Masalı
351 • Açık Uyarı
353 • Sergi I için Önsöz
355 • Sergi II için Önsöz
357 • Sergi III için Önsöz
358 • Sergi IV için Önsöz
359 • Resimler için Yazılmış Sözler (*Sözler vesaire*)
360 • Ezra Pound'a Yanıt: I
361 • Ezra Pound'a Yanıt: II
362 • Bir Şairin Öğrencilere Tavsiyesi
363 • Birşeyler mi Yanlış?
365 • Notlar
368 • DİN ESVAVDIV

371 • E. E. Cummings ve Yalnızlık Üzerine Bir Çözümleme
377 • E. E. Cummings'in Fil Tutkusu

381 • Şiirlerin İlk Dizeleri Dizini

E. E. Cummings'in 1920'lerde yaptığı otoportresi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

İki bin'de aramıza katılan
Omay Ege'ye,
iki bin bir'de aramızdan ayrılan
babamın anısına...

Bazı sayfaların alt bölümünde bulunan açıklayıcı metinler hazırlayanın notlarıdır.

Kronoloji

1894 Edward Estlin Cummings, 14 Ekim'de 104 Irving Street, Cambridge, Massachusettes'te doğmuştur. Babası Edward Cummings, annesi Rebecca Cummings'tir. Çok yönlü ve saygın babası, 1890'larda Harvard'da sosyoloji ve politik bilimler dersleri vermiş, 1900 yılında da Boston'daki Uniteryan Güney Cemaatleri Kilisesi'ne rahip olarak atanmıştır.

Cummings, Cambridge'deki Latin School'a devam eder, tatillerini Maine'de ya da Silver Lake-New Hampshire'daki aile çiftliği Joy Farm'da geçirir. "Kendimi bildim bileli yazmayı, resim ve çizim yapmayı sürdürdüm" demiştir.

1911 Harvard'a girer, edebiyat öğrenimi görür, Latince, Yunanca ve İtalyancada yetkinleşir. Harvard'daki edebiyat dergilerine şiirleriyle katkıda bulunur, Ezra Pound ve diğer modernist yazar ve ressamların eserleriyle tanışır. John Dos Passos, R. Stewart Mitchell, Edward Nagle, Scofield Thayer, James Sibley Watson, S. Foster Damon, Gilbert Seldes, M. R. Werner, Joseph Ferdinand Gould, Robert Hillyer ile uzun süreli dostluklar kurar.

1915 Harvard'dan "magna cum laude" ile (iftiharla) mezun olur, "Yeni Sanat" akımına katılır.

1916 Harvard Graduate School of Arts and Sciences'tan master (MA) derecesi alır.

1917 New York'ta 21 East 15th Street'te ressam Arthur Wilson'la birlikte kalır. P. F. Collier & Son şirketinde çalışır. Bu sırada Birinci Dünya Savaşı patlak verir. Norton-Haries Ambulance şirketine katılır. Fransa'ya gemiyle giderken William Slater Brown'la tanışır. Birlikte Paris'te bir süre kaldıktan sonra Noyon bölgesindeki ambulans birliğine sevkedilirler. Brown'ın Amerika'ya yazdığı mektuplar Fransız Ordusu'nca casusluk olarak nitelenir. 21 Eylül'de Brown'la birlikte Cummings de tutuklanır ve La Ferte Mace'deki toplama kampına gönderilir. Babasının yoğun girişimleriyle 19 Aralık'ta serbest bırakılır.
Sekiz Harvard Şairi (Eight Harvard Poets) yayımlanır.

1918 1 Ocak'ta Fransa'dan New York'a geri döner. W. Slater Brown'la 11 Christopher Street'e taşınır. Bir süre sonra 9 West 14th Street'e taşınır.
Bu arada Elaine Orr'la tanışır, Orr tam da o sırada Scofield Thayer'la evlenmek üzeredir. Boşanmalarının ardından Cummings, Elaine Orr'la evlenir. Tek çocukları Nancy doğar. Evlilikleri kısa sürer.

1920 New York'ta ciddi biçimde resimle uğraşır. Gaston Lachaise'le tanışır. Scofield Thayer'la J. Sibley Watson *Dial* dergisinin ilk sayısını çıkarırlar. Paul Rosenfeld, Henry McBride, Gilbert Seldes, Marianne Moore, Kenneth Burke ve Edmund Wilson'la birlikte *Dial* dergisine katkıda bulunur. La Ferte Mace izlenimlerini aktardığı *Büyük Koğuş* (The Enormous Room) romanına başlar.

1921 Dos Passos'la birlikte Portekiz ve İspanya'ya gider. Daha sonra Paris'e geçer ve sonradan Avrupa'daki en beğendiği kent olur Paris. Bu arada Ezra Pound, Hart Crane, John Peale Bishop, Lewis Galantire, Gorham B. Munson, Malcolm Cowle, Archibald MacLeish'le dostluklarını geliştirir.

1922 *Büyük Koğuş*, kısaltılmış şekliyle New York'ta yayımlanır.
Laleler ve Bacalar (Tulips & Chimneys) yayımlanır.

1923 New York'taki 4 Patchin Place'e taşınır ve ölünceye değin bu adreste kalır.

1925 Dial Şiir Ödülü'nü kazanır. *Vanity Fair* dergisi için yazmaya ve çizmeye başlar. *VE* (& [AND]) yayımlanır.

1926 Babası bir araba kazasında ölür. *5'tir* (is 5) şiir kitabı yayımlanır.

1927 Anne Barton'la evlenir. Kısa sürede boşanırlar. *O'nun* (Him) romanı yayımlanır.

1930 *[Başlıksız]* ([No Title]) yayımlanır.

1931 Rusya'ya seyahate gider. Füzen, çini mürekkebi, yağlıboya, pastel ve suluboya çizimlerinin yer aldığı *CIOPW* kitabı ve *YaŞa* (W [ViVa]) şiir kitabı yayımlanır.

1932 Tanınmış model, sinema ve fotoğraf sanatçısı Marion Morehouse'la tanışır. Kısa sürede evlenirler. Suluboya resimleri New York'ta sergilenir.

1933 Avrupa ve Tunus seyahatlerine çıkar. Guggenheim bursunu kazanır. Rusya gezi günlüğü *Eimi* adıyla yayımlanır.

1935 Meksika seyahatine çıkar. *Hayır Teşekkürler* (No Thanks) ve *Tom* yayımlanır.

1936 *Bir Bölü Yirmi* (1/20) İngiltere'de yayımlanır.

1938 *Toplu Şiirler* (Complete Poems) yayımlanır.

1940 *50 Şiir* (50 Poems) yayımlanır.

1944 *Bir Çarpı Bir* (1x1 [One Times One]) yayımlanır. Yağlıboya ve suluboya resimleri New York'taki Amerikan İngiliz Sanat Galerisi'nde sergilenir.

1945 Yağlıboya, suluboya resimleri ve eskizleri Rochester'da sergilenir.

1946 *Noel Baba* (Santa Claus) yayımlanır. *Harvard Wake* dergisi "E. E. Cummings Özel Sayısı" (Private E. E. Cummings) çıkarır.

1947 Annesi Rebecca Cummings'i kaybeder.

1948 Amerikan İngiliz Sanat Galerisi'nde yağlıboya ve suluboya resim sergisi açılır.

1950 Amerikan Şairleri Akademisi bursunu kazanır. Fransa, İtalya ve Yunanistan seyahatlerine çıkar. *XAIPE* yayımlanır.

1951 Guggenheim bursunu kazanır.

1952 Harvard'da Charles Eliot Norton üzerine dersler verir. Ders notları, *i:six nonlectures* adıyla basılır.

1954 *Şiirler 1923-1954* (Poems 1923-1954) yayımlanır.

1957 Boston Sanat Festivali'nde şiir dinletisi düzenlenir.

1958 Bollingen Şiir Ödülü'nü kazanır. *Yayımlanmamış Eserleri* (A Miscellany Revised) ve *95 Şiir* (95 Poems) yayımlanır.

1962 3 Eylül geceyarısı 01.15'te Joy Farm'da beyin kanaması nedeniyle hayata veda eder. *Değerli Serüvenler* (Adventures in Value), son eşi Marion Morehouse'un fotoğrafları ve Cummings'in metinleriyle yayımlanır.

1963 *73 Şiir* (73 Poems) yayımlanır.

1965 *Yayımlanmamış Eserleri*'nin genişletilmiş baskısı ve *Peri Masalları* (Fairy Tales; John Eaton'ın resimleriyle) yayımlanır.

E. E. Cummings'in The Cambridge Highschool'dan mezuniyet resmi, 1911 Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

E. E. Cummings'in Harvard College'dan mezuniyet resmi, 1915. Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

Sunuş

E. E. Cummings'in yenilikçi ve tartışma yaratan dizeleri onu yirminci yüzyılın en popüler ve tanınmış şairlerinden birisi yapmıştır. Başlangıçta modernist akıma bağlı gibi görünse de, New England Transandantalistleri ve İngiliz Romantikleri'nin eserlerine benzer eserler vermiştir. Şiirlerinde "çoğunluğun" dar düşünceliliğini reddederek bireyi, alışılmış aşkın yanı sıra erotizm dolu aşkı yüceltmiştir. Kitle psikolojisi, ortaya çekilme (conformity) ve züppelik onun yergilerinin başlıca hedefleridir.

Cummings aynı zamanda ressam olup, kübizm ve fütürizm gibi modern sanat akımlarının takipçisidir. Görsel sanatlara olan olağanüstü aşinalığı onda, alışılmamış tipografi, noktalama kurallarını altüst etme, deyimlerle konuşma, dize bölme, altüst edilmiş söz dizimi, şaşırtıcı büyük harf kullanımı gibi teknik denemelere yol açmıştır. Onun şiir tekniğini tartışırken Randall Jarrell şöyle der: "Cummings şu açılardan tam bir uzmandır: Kuraldışı söz dizimi, konuşmanın belli bölümlerini kötüye kullanma, olumsuz ön ekler, sözcük uydurmalar, sistemli sözcük ilişkilendirmeler. Gramer ve sözdizimi bunların hiçbirine izin vermez. Tüm bunlar onu dilin büyücüsü, ay parlatıcısı ya da içki kaçakçısı konumuna getirir ki, hiçbir hükümetin izin vermediği şeffaf içkilerle bizi sarhoş eder."

Cummings, Cambridge, Massachusetts'te dünyaya geldi.

Babası Harvard'da sosyoloji profesörü ve tanınmış bir Uniteryan kilisesi rahibiydi. Cummings'in daha küçük yaşlarda şiire ve sanata olan ilgisi anne-babası tarafından destek gördü. Özellikle annesi onun Longfellow gibi bir şair olmasını çok arzu ediyordu. 1911-1915 yılları arasında Harvard'da edebiyat öğrenimi gördü. *Harvard* dergisine katkıda bulundu. S. Foster Damon ve John Dos Passos'la arkadaşlık kurdu. Daha sonra avangard sanat, modernizm ve kübizmle tanıştı. Gertrude Stein, Ezra Pound, Amy Lowel ve Pablo Picasso'lu modernizm akımına övgüler dizdi. Bu tarzı şiirlerine ve çizimlerine yansıttı.

İlk şiirleri 1917'de *Sekiz Harvard Şairi* antolojisinde yayımlandı. Bu şiirlerde ilk kez küçük harfle "ben" (i) yazmayı sergilemiştir, ki bu, hem tevazuyu hem de bireyin biricikliğini temsil eder. 1917'de New York'a taşındı ve bir kitabevinde çalışmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı patlak verince gönüllü olarak Fransa'ya ambulans şoförü olarak gitti. Paris'te kentin bohem atmosferinden ve Pablo Picasso'nun kübist tekniğinden etkilendi. Bir yanlış anlaşılma sonucu William Slater Brown'la birlikte Normandiya'daki bir toplama kampına gönderildi. Burada yaşadıkları, ilerde savaş romanı klasikleri arasında yer alacak olan *Büyük Koğuş* (1922) romanının temelini oluşturdu. Babasının girişimleriyle serbest bırakıldı ve New York'a döndü. Avrupa'nın birçok ülkesini ziyaret etti, şair ve ressam olarak kariyerini geliştirdi. Liberal dünya görüşü ve sol entellektüel eğilimiyle 1931'de Sovyetler Birliği'ni ziyaret etti. Bu gezi izlenimlerini 1933'te yayımlanan *Eimi* isimli kitabında topladı. *Eimi*'de, sıkı disiplin ve sanatsal özgürlüğün bulunmayışı karşısındaki hayal kırıklığını aktarır. 1944'te Shelley Memorial Ödülü, 1952-1953 yılları arasında Harvard'da Charles Elliot Norton Profesörlük Unvanı, 1958'de Bollingen Şiir Ödülü'nü kazandı. Çok sayıda düzyazı ve oyun da yazan Cummings, 1940 ve 1950'li yıllarda popülerliğinin zirvesine ulaştı. 1962'de ölünceye değin eser vermeye devam etmiş bir sanatçıdır.

Cummings'in şiirleri onun hiç dinmeyen bir yeni metaforlar, yeni söyleyiş biçimleri bulma, yaratıcı sözcük dizimleri, yeni sözcükler türetme, alışılmadık noktalama işaretleri, küçük ve büyük harf kullanımları arayışında olduğunu sergiler.

Laleler ve Bacalar'daki (1922) şiirleri çocukluk yıllarına nostaljik bir bakışı yansıtır. "Tam da baharda" şiirinde çocukluk yıllarının oyunsu, hayali ve yaratıcı kazanımları sergilenir. "Ey tatlı kendiliğinden dünya" şiiri doğanın ancak duyumsamakla anlaşılabileceğini, bilim-felsefe-din aracılığıyla kavranamayacağını dile getirir. Bacalar bölümünde darkafalılık, ikiyüzlülük ve durağanlık gibi temalar işlenir. "dayalı döşeli ruhlarıyla Cambridge'li leydiler" aristokrasiye bir yergidir. *5'tir* şiir kitabında satirik ve savaş karşıtı şiirleri yer almıştır. "benim tatlı yaşlı vesaire" ve "kıvançlı ve büyük şarkısını söylerim Olaf'ın" şiirleri savaşa bilinçli bir karşı çıkmanın görkemli örnekleridir. *YaŞa* (1931), tutuculuğa ve yaratıcılığı öldüren düşünceye karşı şiirler ve soneler içerir. Toplumu yeren şiirlerin yanı sıra, "gezip görmediğim bir yer" gibi aşk, doğa, inanmanın gizemi, bireyden yana olma ve özgürlüğü yücelttiği lirik şiirler de yazmıştır. *Hayır Teşekkürler* (1935), Sovyetler Birliği gezisine tepkilerini ve sanatsal özgürlük temasını konu alır. *50 Şiir* (1940), "birisi yaşadı nasıl da şirin bir kasabada" ve "babam sürdü gitti aşkın yazgısı içre" gibi sevilen şiirlerinden oluşur. *Bir Çarpı Bir* (1944) adlı kitabı, Cummings'in o dönemin birinci sınıf şairleri arasında yer almasını pekiştirmiştir. Görece iyimser ve yaşamı onaylayan şiirler içerir. Işığa doğru yönelen karanlık örüntüsüyle, işadamları ve politikacıları yeren şiirlerle başlar, doğayı ve aşkı yücelten şiirlerle sona erer. *XAIPE* (1950), *95 Şiir* (1958) ve ölümünden sonra basılan *73 Şiir* (1963) kitaplarında Cummings daha yumuşak, daha ağıtsal bir tarz izler. Cummings'in alışılmadık tipografisi özellikle "bir(" şiirinde belirgindir. Bazı eleştirmenler, bu şiirin basit bir şiir olduğunu ve herkesin yazabileceğini söyleseler de, bunu yalnızca E. E. Cummings gerçekleştirmiştir. Birçok kimse Picasso'nunkiler gibi resimler yapabilecek olsa da, bunu gerçekleştirenin sadece ve sadece Picasso oluşu gibi. Kanımca "bir(" şiiri yalnızlık üzerine yazılmış enfes bir şiirdir; başlangıçta rastgele yerleştirilmiş gibi görünen harfler, birden devinim kazanır ve düşünce uyandıran bir şiirselliğe dönüşüverir.

Cummings'in şiirlerinin çoğunun okunması ve anlaşılması kolay değildir. Hatta bazen kaybolduğunuz hissine de kapılabi-

lirsiniz. Onun alışılmadık tarzı anlamın kimi zaman belirsizleşmesine yol açar ve olabildiğince yoğunlaşmayı gerekli kılar. Okur bu gizlenmiş anlamlardan birkaçını kavradığında şiir birden canlanır, renklenir, güç ve duygu kazanır.

Jennifer Sauvey onun şiir sanatı için şunları söyler: "Şiir denince birçok insanın aklına imge, uyak, ölçü, akış ve biçimsel dil gelir. E. E. Cummings denince bunların hepsini unutmalısınız. Tam tersine, Cummings tüm bunlardan kaçınır. Üzücü olan, birçoklarının Cummings bilgisinin, onun büyük harf kullanmayışıyla sınırlı oluşudur. Bunlar onun sözcüklerinin ardındaki anlamı kavramaktan yoksun kalmış, onun yergileri, yerinde saptamaları ve ustalıklı sözcük seçimini atlamışlardır."

Cummings'in tarzını tanımlamak güçtür. Çünkü o tüm tanımlanmış kuralları bıkmadan usanmadan altüst etmiştir. Sonucu her ne olursa olsun kendi yolunu izleyen bir şairdir o. Yine de genelgeçer kurallar içerisinde bireyci, uymacı olmayan, akılcılık karşıtı, kolektivizm ve politika karşıtı, entellektüel karşıtı ve ekspresyonist olarak tanımlanmıştır. Cummings'in şiir felsefesi "şiir kulaklar için olduğu kadar gözler içindir de" görüşüyle özetlenebilir.

Barbara Watson, Cummings için şunları söyler: "Büyüme ve risk alma onun anarşistik özgürlüğünün temel ilkeleri olarak belirir. Mutlakın, mükemmelin, bilimsel kesinliğin güvenliği çoğu kez gerekli olabilir, ama yine de sevilmezler... Cummings'in şiirleri de bu kurama uyar. İdeal koşullar altında risk almanın örneklerini sunar. Şansını deneyecek yürekliliğe sahiptir, üstelik bunu isteyerek ve keyifle, hem de başkası için değil, yalnızca kendisi için yapar. Her zaman kazanmak mümkün olmayabilir, ama bir kazanırsa, bu, tüm başarısızlıklara bedeldir, hatta bazen bir miktar gülünç görünmeye bile..."

Cummings'in şiirlerinin çoğu entellektüel konulardan çok, duygulara odaklaşır. Cummings çoğu şair gibi maddi kazanımlar peşinde bir ömür sürmeyip bir sanatçı gibi yaşamayı tercih etmiştir. Resim yapmış, düzyazılar ve oyunlar kaleme almış, roman yazmıştır. Ama hepsinden önemlisi, o sıkı bir şairdir. Sanat eleştirmenleri Cummings'in şiir tekniğini eksantrik ve kendi kendine düşkün olma, tema ortaya koymaktan çok dikkat

çekmek için tasarlanmış olma iddiasıyla eleştirmişlerdir. Yine kimi eleştirmen açık seçik ele alınmış bir cinsellikten, kimisi de seçkincileri yermesinden rahatsızlık duymuştur. Bir grup eleştirmen ve şiir okuyucusu da küçük harfle "ben" kullanışına saplanıp kalmış, şiirlerindeki lirizmi, içeriksel ve görsel zenginliği es geçmişlerdir. Bir başka eleştiri konusu, onun antisemitist olarak algılanan şiirleridir, oysa bu şiirler dikkatli okunacak olursa, Cummings'in anti-antisemitist olduğu farkedilecektir. Antisemitist olmak zaten onun şiirlerindeki bireycilik ve insan sevgisiyle bağdaşmaz.

Şiir tekniği kimi kesimlerce eleştirilmiş olsa da, E. E. Cummings inanılmaz derecede sevilen bir şairdir. Belki de yirminci yüzyılın en tanınan ve sevilen şairlerinden birisidir desek abartmış olmayız. Kandinsky gibi modern zamanların temel sorununun sosyal ya da politik olmayıp, maneviyatla ilgili olduğuna inanırdı Cummings. Ona göre "Bir şair, duyumsayan ve duyumsadıklarını sözcüklerle anlatabilen birisidir." İnsanoğlunun bir penguen gibi iki benlikli oluşuna dikkat çekmiştir. Bir yandan gülünç biçimde yürürken, öte yandan şaşılası bir beceriyle yüzebilen bir penguene benzetmiştir insanoğlunu. Yüzen penguen her insanın ikinci, içrek bilinçdışını sembolize eder. İşte bu bilinçdışı benlik "her insanın yazgısını belirleyen ve tüm yazgıların aslını ve anlamını içeren işlevlerin tümüdür." Her insanın günlük yaşamındaki yetersizliklere karşın, aşk, güzellik ve neşe her zaman ve anında varolabilir. Cummings'in yenilikçi ve oyunsu ruh yapısı, aşkı ve doğayı yüceltmesi, ifade özgürlüğüne ve bireyin önceliğine önem verişi, temaları ele alış biçimi ve kendi deyişiyle "kendinden geçme ve şiddetli acı duyumsama, varolmak ve olmak, yaratıcı imgelemin ölümsüzlüğü ve insan ruhunun başeğmezliği" onun sanatının temel bileşenleridir. Ona göre iki tür benlik vardır: Yanlış yaşama düzeneğinde olan sahte benlik ve sahici benlik. Aynada yansımasını gören yanlış benlik banyo küvetlerine tapar, sahici benlik ise hayatın kendisine. Cummings sürekli olarak insanları hayat anlayışlarını değiştirmeye çağırır. Satıcılar, politikacılar, generaller ve Cambridge'li leydilere, bilardo topu yapabilmek için filleri katledenlere sataşmasının altında yatan neden budur. Tüm bu

insanlar sahici olana dokunma olanağından yoksundur. Cummings'e göre temel sorun, sahici bir benlik sahibi olma, "bir hayatta olabilme sorunudur."

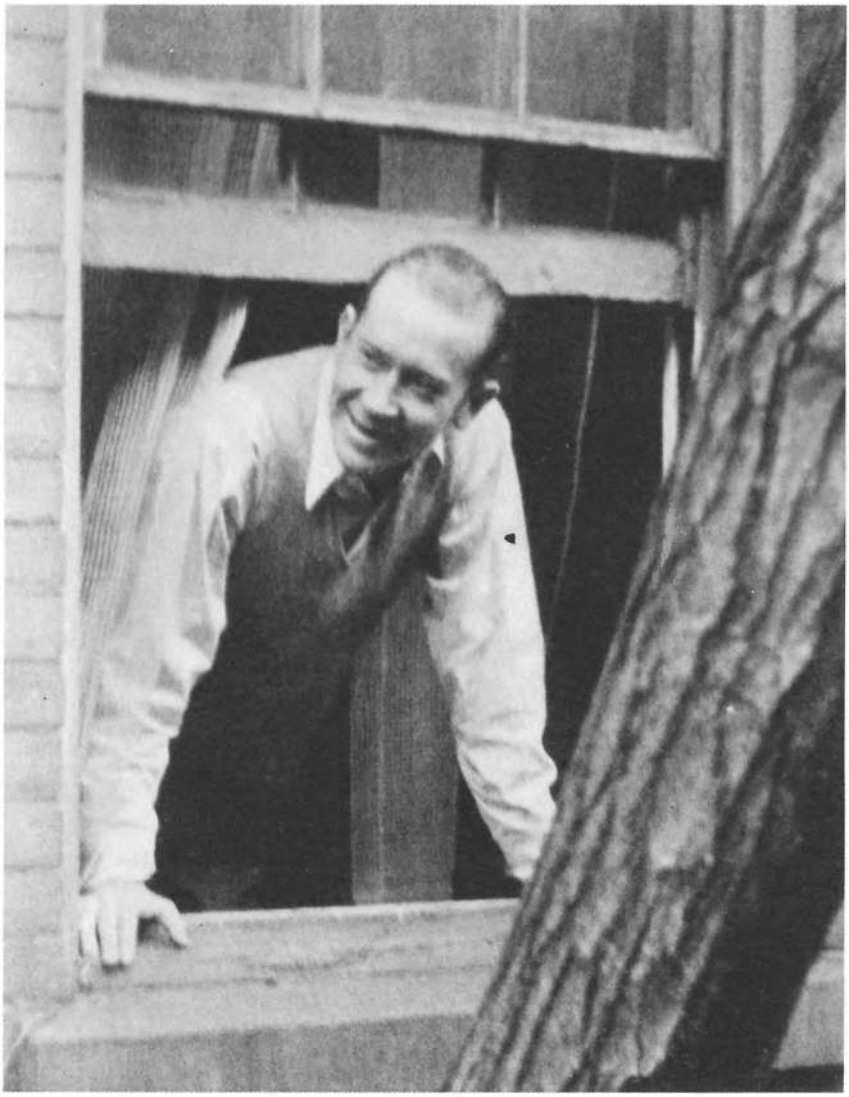
Sahte ve sahici benlikler konusundan sözetmişken, E. E. Cummings'in adının yazılışı konusunda varolan yanlış anlaşılmaya değinmekte yarar görüyorum. Norman Friedman'ın *E. E. Cummings: Growth of a Writer* (1964) kitabının önsözünde, Harry T. Moore yanlışlıkla Cummings'in yasal olarak isminin "e.e.cummings" şeklinde yazılmasını istediğinden sözeder. Moore'un neden böyle bir yanlış bilgilendirmeye gereksinim duyduğu sorusunun yanıtı hala bilinmemektedir. Gerçekte Cummings, adının kitap kapaklarında daima "E. E. Cummings" şeklinde basılmasını istemiş, sınırlı sayıda basılan kitaplarında bile aynı imzayı kullanmış, hatta resimlerini bile aynı şekilde büyük harflerle imzalamıştır. E. E. Cummings Society ve başkanı Norman Friedman, şairin adının doğru yazılması konusunda olağanüstü hassasiyet göstermektedir. Norman Friedman, 1992 yılında *Spring* dergisindeki "Not e.e.cummings" başlıklı yazısında, aradan otuz yıl geçtikten sonra Harry T. Moore'un yanlışını düzelterek bu tartışmaya son noktayı koymuştur. Kanımca şairin tevazu göstergesi olarak küçük harf kullanımı, hiçkimseye onun adını küçük harfle yazma hakkını vermez. Cummings, Brad Leithauser'in de yakıştırdığı gibi "bay küçük harf" unvanlı bir şairdir, ancak bir kişi ve sanatçı olarak daima "E. E. Cummings" olarak kalacaktır.

Cummings'in şiirlerinden yansıyan kişiliği, değişik arkaplan ve kültürlerden çok sayıda genç ve duyarlı şiirsever için özel bir cazibe alanı olmuştur. Özelikle "ben" şeklindeki benlik sunumu, bir anlamda onları yaşamı bütünüyle kucaklamaya, otoriteye karşı koymaya ve büyüme arzusuna, bir anlamda "kahraman karşıtı" olmaya yönlendirmiştir. Louis Zukofsky, şiirlerin her dizesine büyük harfle başlama geleneğini yıktığı için Cummings'e şükranlarını dile getirir. E. E. Cummings, Joyce, Eliot, Pound, Dos Passos ve Faulkner gibi çağdaşlarının yanı sıra, yirminci yüzyılın önde gelen devrimci şairlerinden birisi olarak hatırlanacak ve eserleri antolojilerde yerini sağlamlaştırmaya devam edecektir. Yeniliğe açık ve bireysel özgürlüğüne

düşkün genç şairler için ise, Cummings daima başucu şairi konumunu koruyacak, şiirleriyle herkesi şaşırtmaya, uyandırmaya, eğitmeye, esin ve estetik yaşantı kaynağı olmaya devam edecektir.

Neden mi E. E. Cummings? Elbette sıkı bir şair olduğu içindir. Belki de "Amerika'daki yaşamda şiirsellik yok" diye yakındığım günlerimi şiirleriyle renklendirdiği içindir. Belki de şiirlerinde kendimden çok şey bulduğum, düzyazılarındaki görüşlerini sevimli bulduğum içindir. Kim bilir, belki de bir sanatçı ve katıksız bir entellektüel olarak ondan çok ama çok şey öğrendiğim içindir... Öyle ya, şiirlerinde Picasso'nun, Monet'nin görselliğini, Stravinsky'nin, Debussy'nin müziğini bulduğunuz, aşktan, yıldızlardan, aydan, bahardan, çiçeklerden bahseden bir şairi sevmemek mümkün mü!

Samet Köse
Charleston, South Carolina

E. E. Cummings, 4 Patchin Place, New York'taki evinin penceresinde.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

şiirlerimi seviyorsanız eğer bırakın
gezinsinler akşamüstü, azıcık ardınızda
o zaman diyecek insanlar
"Yol boyunca bir prenses gördüm
geçip gidiyordu buluşmak için sevgilisiyle(vakit
akşamüstüydü) selvi boylu ve bilgisiz köleleriyle."

(Elaine Orr'a Bırakılan Şiirler, 1918-1919, X)

Laleler ve Bacalar
(1922)

Laleler

ŞARKILAR

II

hayat sona erince bütünüyle
ve yapraklar eyvah deyince,
yapılacak çok şey olur
bir kırlangıç için,ki bitirir
bir uçuşu maviler içre;

aşk gözyaşlarını dökünce dışarı
belki de geçecek
bir milyon yıl
(uyuklarken bir arı
üstünde gelinciklerin,sevgililerin;

herşey yapılıp söylenince ve
altında çimenlerin
uzanır onun başı
meşe ağaçları ve güllerle
düşünceli taşıncalı.)

ŞARKILAR

IV

Parmakların yapar erken çiçeklerini
herşeyin.
saçların çoğunlukla aşk saatleri:
bir pürüzsüzlük ki
şarkı söyler,diyerek
(aşk bir gün bile olsa)
korkma,şaşırtıcılığımız sürüp gidecek

bembeyaz ayakların dolaşmakta çıtır çıtır
Daima–
öpüşme oyunundadır nemli gözlerin,
öyleki acayipliği çok şey
söyler;şakıyarak
(aşk bir gün bile olsa)
sen hangi kıza getiriyorsun çiçekler?

Senin dudakların olmak birşeydir tatlı
ve küçük.
Ölüm,Seni istek ötesi varsıl sayarım
buysa yakaladığın,
bir başkasını kaçırırsın.
(aşk bir gün bile olsa
ve hayat hiçbir şey,öpüşmeyi kesmemeli).

ŞARKILAR

V

Hep yeşillikler içre sevgilim geçti gitti sürerek
büyük bir altın atı
gümüşten şafaklara.

dört sıska av köpeği sindi pusuya sırıtarak
şen şakrak geyikler henüz kaçmadan.

Daha hızlı olsunlar benekli düşlerden
hızlı sevimli geyikler
kırmızı nadide geyikler.

Dört al erkek karaca bir ak ırmakta
hain borazan henüz çalmadan.

Borazan kalçada sevgilim sürdü gitti
sürerek yankısını aşağıya
gümüşten şafaklara.

dört sıska av köpeği sindi pusuya sırıtarak
düzlük çayırlar henüz koşulmadan.

Daha yumuşak olsunlar yün başlıklı uykulardan
sıska kıvrak geyikler
hızlı uçan geyikler.

Dört hızlı dişi geyik bir altın vadide
açlıktan ölmüş ok henüz vınlamadan.

Yay kemerde sevgilim sürdü gitti
sürerek dağları aşağıya
gümüşten şafaklara.

dört sıska av köpeği sindi pusuya sırıtarak
sarp doruklar henüz aşılmadan.

Daha solgun olsunlar yıldıran ölümlerden
semiz nazenin geyikler
uzun gergin geyikler.

Dört uzun erkek geyik bir yeşil dağda
şanslı avcı henüz şakımadan.

Hep yeşillikler içre sevgilim sürdü gitti
büyük bir altın atı
gümüşten şafaklara.

dört sıska av köpeği sindi pusuya sırıtarak
kalbim henüz düşüp durmadan.

ŞARKILAR

VIII

acımasızca,aşk
yürü sonbahar boyunca;
en son çiçekler kimin saçlarında,
dudakların üşümüştür şarkılarla

kimin içindir
ilk sararıp solacak,ölecek olan?
güneş ışınlarının sığlığı
düşer ve,acımsızca,
çimenler boyunca
Geliverir
ay

aşk, yürü
sonbahar
aşkı boyunca,çünkü en son
çiçekler sararıp solar saçların içre;
saçların üşümüştür
düşlerle,
aşk kırılgansın sen

–yürü uzunluğunca sonbaharın
gülümse toz toprak içre insanlara,
çünkü kışa
kim aldırır namussuzca.

ŞARKILAR

IX

tanrı izin verince benim gövdeme

Her yürekli gözden bir ağaç filizlenir
öyleki meyvesi sarkar dalından

erguvani bir dünya danseder üstünde,
öyleki Arasında dudaklarımın bir şarkı söyler

bir gül oluşturur baharı
öyleki tutkunun tükettiği bakireler

koyar minik memelerinin arasına
kar altında Benim güçlü parmaklarımı

gayretli kuşların Arasına girer
benim aşkım yürüyerek çimenler üzre

kanatları değer yüzüne onun
ve kalbim birlikte olur o an

alçalışı ve kabarışı İle denizin

PUELLA MEA

Harun Ömer ve Üstat Hafız
size kalsın ölgün güzel kadınlarınız.
Benim leydim daha güzeldir
herbirinden sizin kadınlarınızın.

En kusursuz elbisesi içinde
leydim,gün içre sürüp giderken,
daha şaşılası birşeydir
kralıyla sabah gezintisinde
körpe Seba Melikesi'nden.
Erken ve uygunsuz saatler içre
leydim kusursuzca sürüp gider,
seyrekleşmesiyle yeni dünyanın
kırılgan leydim gezinir durur
ki kolayca bozulan duruşunda
Bahar'ın gizemi vardır
(kardan daha çok güzelliğiyle
eli çabuk ve kaçak,
benim nahif leydim salınır
açık seçik,sürüp gider bir efsane gibi
belirsiz bir sabahta,birlikte
Nisan'ın ayaklarıyla ansızın çiçekleri gibi
ve tüm bedeni kaplı Mayıs'la)
–beceriksiz bir gün içre sürüp giderken
leydim büsbütün diridir,
benim için görülmemiş birşeydir
(birşey çok çevik ve eksiksiz)
Judea'nın kralına olandan bile daha
endamlı keskin marifetli
ve üstelik çılgın ayaklarından
Prenses Salomé'un
dikkatlice danseden patırtısında
Herod'un sessizliğinin,çok zaman önce.

Şöyle hafifçe çeviriverse başını
bilirim Ben artık tamamen ölüyümdür:
ne de eğilmedi asla böylesi bir boğaza
usulca dudakları Tristam'ın
ki sevgilisi Güzel Isolde olan.
Ve eğer leydim şöyle bir baksa bana
(gözleriyle ki iki peri gibi
eğlendirirler pek de birbirini)
bir peri bakışıyla,
belki biraz ansızın
(bazen tahmin olunmaz
güzelliğiyle bakacağı gibi leydimin)
–şöyle bir bakışında ruhumu ürkeklik
kaplar(mucizesindeki gibi
bir leydinin ki gözleri olan
kralın atlarının kıyamadığı.)
Ama leydim bir gülümserse,olur
bir çiçek onca katıksız sürpriz dolu
(taptaze bir çiçek olur,
onca kırılgan,onca kıvançlı)
titreyişinin şebneme dönüştüğü
dünya henüz genç ve toy iken
(bir çiçek ki dünyaya gelen
Baharzamanı henüz dünya çılgınken
ve Launcelot Guenever ile konuşurken,
bir çiçek ki yüklü ve sarkmış
sessizlikle dünya henüz genç
ve Diarmuid Grania'nın gözlerine bakarken.)
Ama leydimin güzelliği oynaşırsa
konuşmayışında(bazen
olacağı gibi)yüzünün sessizliği
derhal çıkarır
kalbimin içinde onca büyük bir patırtı,
keskin ve susamış kanında
Paris'in çıkaramayacağı kadar Truvalı Helen'in
tüm güzelliğinin:ne de asla
(olanaksız işlerde

olanaksızca utkulu)Kumandan Jason
onca yanmadı tamamen,üstlenmek için
Medea'nın kurtarıcı gözlerini;ne de
beyaz mısırlı gününde bayılmadı o
yanında uzanırken Mısır'ın bedeninin.

tüm o kadınlar kadar Güzel
leydim daha güzeldir hepsinden.

Ve kırılgan tavrıyla bir konuşursa o
tümüyle büyüleyişi olur o
en küçük düşüncemi en hızlı
ışıltısıyla ki içinde usulca sürüklenir
mırıltılı şeyler ilahice berrak;
budalaca çarpması olur
ruhumu esnek hür seğirişiyle
titreşen boşluğun,serinkanlı kıvranışıyla
karanlığın öyleki dönüşür gerçekten
güneş ışınlarının becerikli parmaklarına;
büsbütün durulması olur
yapraksı esrarlı
şirinliğiyle söz dinleyen ruhumun;
varlığımı vurmak olur
uyuşturan ormanlara,şen şakrak
çarçabuk mistik,aylak
istekli yaratıklarıyla deyimin
(varlıklar uyanık ve masum
pek becerikli üzerine
üşengeç mucizelerin vurduğu)
–açık seçik yalanlaması olur
aklımı derin okşayışıyla
her utangaç ve dilsiz şeyin,
bastırışı olur beni sancısıyla
her yaşayan yoğun şeyin.
Ruhum asla şanslı değil
(ötesinde şansının her ölgün
ve seven adamın)görünmeden

elle tutulur ıssızlığı üzerine
bir kaçamak gizli koku çaldığında
bir kusursuz parfüm
duruşu–ki ondan(şavkıyan endişeyle)
ruhum tümüyle aşinadır bilmeye
dokunaklı çabuk eğreltiotunu
ki özenli büyülü yaprakları
herşeye karşı gerçek bir özleyişte,
asli bilinçaltı
eğreltiotu tatlı sesinin
(sesinin ki daima mesken tutar
yanında diri büyülü
coşkulu ve bütün düş
gölcüklerinin;ve en gizli gıdası
yaprakları eşsizce bulunur
ötesinde beyaz sahici baharların,
ötesinde tatlı içgüdüsel pınarların,
öyleki büyütür minicik
doğal çayırlarını aklının)
–sözel eğreltiotu,daim hisseder
istekli esrik gerçek ayak sesini
(ve bu yüzden kusursuzca yanıtlar)
enfes ve olgun tüm şeylerin,
tüm canlı ve güzel şeylerin.

(Halife ve kralın kadınları vardı
onları sevip sevindirecek,
dünya genç ve çılgınken,
Bağdad şehrinde–
benim leydim daha güzeldir
o kadınların herbirinden.)

Onun bedeni en güzeli
aşk içre herşey için
bezenmiş görülmemişçesine
güllerden ve fildişinden.
Kusursuz körpe başı

öyledir ki yalnızca belli ölgün
ve dikkatli ressamlar kullanırdı
en genç melekleri için(övgüye değer
bedenleri bir sıra halinde
ılımlı görkemleri arasından hızlıca geçen.)
İstekli ve sevimli boğazının üstüne
yüzünün acayipliği iner,
ki orda gözleri ve dudakları oluşur
–daim orda ağzının kenarında buluşur
kavislice kırılgan bir gülümseyiş
bir çiçek gibi uzanır(içinde
gözlerinin işitilirken belli belirsiz
istekli ve kararsız bir kuş.)
Sıçrayarak güzel kokulu omuzlardan minik,
coşkulu ve kusursuz üstelik
pürüzsüzce okşanan ve tatlıca bakılan
bir ağaç gibi genç ve esnek,
onun ince şehvetli kolları konar
becerikli bileklere ve kaçmak üzredir
–benim leydimin biricik
ve ince uzun elleri üstelik
(gülümseyişi ve irkilişi gibi zambakların)
herşeyden daha kusursuz herşeyden daha nahif.

(Her kim gezinir masalında
Chaucer'ın tanışır birçok
dostla neşeli ve hoş;
kim ki Üstat Gower'la tercih eder
Confessio'da yürümeyi
orda kalmaz güzelliksiz,
ne de hayranlıkla giden
efendim Boccaccio ile–
her kim çalar kapısını
Marie ile Maleore'un
bulur yüklüce depolanmış kadınlar
ki güzelliklerinde yoktur kusur.
Eğer görünecekse bana

bilinen bir gülden daha tatlı,
bir çiçekten daha sessiz,
leydim saçlarında çıplak–
ben aldırmam hiç tüm o kadınlara
ne de ölmüş gitmiş bir kadına.)

Giderek incelen her göğsü dolgun ve pürüzsüz
öyleki enfes bir biçimde
gelişirler bedeninden leydimin
bilişi gibi bir sabah zambağının,
taçyapraklı teni eğlendirir
gizemli çilesini becerikli kanının
(ama hani bazı tutkulu erken
çiçekler gibi,kar sık sık açığa vurur ya
ki bundan kusursuz bir mutluluk duyar yıllar–
çünkü bir tomurcuktur her göğüs,
öyleki birazcık okşanınca
güzel kokusu aşıkları kutsar.)
Onun beli en ince eksenidir
teninin,birşey şaşılası ve çekici;
meyilli uzanmaya ellerimin içinde sıcacık
titreyen bir boyundur o ki onunla
kavranır karnının geniş vazosu
(şu ivedi vazo ki toplayıp yığar
her kim içecekse,daha başdöndürücü şarapları
bileşiminden cennetin üzümleri ile
yeryüzünün çılgınlığının)–bir kapıdır bu
açılan girift bir saraya
(ki ondan yükselir pek nefis sütunlar
öyleki geniş ve biçimli kalçalarıdır onun)
kubbesinde ürperten mutluluğu vardır
tümüyle bir krallığın.)
Kalçalarının altında görünür öyle bacaklar
yeryüzü kraliçesinin gururu kadar:
herbiri birer eylem,mucizemsi
bükülmüş ağızdan ayrılmış,
bedeninin soluklu adı altında

(üstelik tatlı kaş çatması
vakur iri duygusal dizlerinin
her hükümdarı iyice hoş tutabilir.)
Her ayak bileği kusursuzca utangaç;
sanki endişeyle gözetlersin
minik açık seçik ayakları(ya onların
küçücüklüğüyse hor gören
aklı,o halde niçin sanatkarlar
yanılırlar pek zarifçe.)

Dünya bir şarkı tavındayken
altın bir kapının ardında işitilen,
şair,bilge ve halifenin
onları sevip sevindirecek
kadınları vardı iri ve esnek gözlü
(dünya bir çiçek tavındayken
Ömer Hafız ve Harun
sevdiler kadınlarını ay içre)
–bezenmiş görülmemişçesine
güllerden ve fildişinden.
ama çıplak görünürse o bana
tenim büyülü bir ağaç olur;
dudaklarının en kırılgan ayrılışıyla
bedenim işitir ağlayışını Bahar'ın,
ve en kırılgan heceleriyle
hışırdar yaprakları mucizeyle.

Aşk!–yaratıcısı leydimin,
ötesinde daim bu
şiir ya da herhangi bir şiirin
öyleki sözcükler korkar bedeninden
kusursuzca güzel leydimin,
bağışla bu sözcükleri ki yapıtım benim.
Ve asla övmeyin ölgün güzellerinizi,
siz yeryüzünün en büyük aşıkları!
Grania ile şaşılası kaçan,
Mısır ile yatağa giren,

beyaz-kalçalı Semiramis'in
tümüyle öpmek için ağzını yapıştırdığı aşıklar–
asla övmeyin ölgün güzellerinizi,
benim güzelim daha şirindir bana
(tatlı ürkek bakışlı şeylerin asla
daha çok olamayacağı kadar,
periler aleminin kusursuz şeyleri,
çoğalmış sakinleridir;
sımsıcak bedeninde
açık seçik yaşadığı
tüm geçmiş şehirlerin–
teninde şafak vakti
kokuları vardır Ninova'nın,
gözlerinde günbatımında
gözyaşları Babil'in.)
Diarmid,Paris ve Süleyman
Ömer Harun ve Üstat Hafız,
benim için tüm kadınlarınız bir–
size kalsın ölgün güzel kadınlarınız.

Herşeyin yiyicisi sevimlice–Zaman!
ıslatan dudaklarının üstünde dünya
bir anı asılı tutar(boş,mağrur,
tatlı gözyaşlarından pahalı bir parça)
elini kolunu sallar ve yiter–
tüm inceliklerden ki toplanır
üstüne sevinçle unutuluşun
birisi var herşeyden daha tatlı olan;
dokunmak bir uyak korkusudur–
en kırılgan saatinde yaşamın
(dünya bir masal tavındayken
gülüş ve şebnemden oluşan,
bir kaçış,bir çiçek,bir alev,
bir asma dalı çarçabuk bukleli
kırılganlık üstüne)dolaşır dururdu
(usulcacık)bir ya da iki
çiçeklerden yapma kadın

sürüp giderlerdi tümüyle usulcacık
düşlerden yapma incecik kadınlar
(üşengeç ve yeni dünyada
tatlıca gülüşür ve severlerdi
körpe gözlü ve kırılgan kadınlar,
içinde Bağdad şehrinin.)

Size kalsın ölgün güzel kadınlarınız
Harun Ömer ve Üstat Hafız.

Puella Mea: Latincede "Kadınım Benim" anlamındadır.

Harun Reşit: 764-809 yılları arasında yaşamış Abbasi önde gelenlerinden. Bağdat Halifesi olarak da bilinir. *Binbir Gece Masalları*'nın efsanevi kahramanıdır.

Ömer Hayyam: 1048-1122 tarihleri arasında yaşamış İranlı şair ve matematikçi. Rubaileri ünlüdür.

Hafız: 1320-1389 tarihleri arasında yaşamış İranlı şair. Asıl adı Şemseddin Muhammed'dir.

Seba: Süleyman Peygamber'in erdemini sınamak için onu ziyaret eden kraliçe, melike.

Judea: Eski Filistin'de bir bölge. Şimdi İsrail toprakları içindedir.

Salomé: Herodias'ın kızı. Herod Antipas için dansetmiş ve onu büyülemiştir. Karşılığında ödül olarak ne istediği sorulunca, annesi için Vaftizci Yahya'nın (John the Baptist) kellesinin getirilmesini istemiştir. Herod, herkesin içinde söz verdiği için askerlerini göndermiş ve Vaftizci Yahya'yı öldürtmüştür.

Tristam: Tristan; Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nden. Kral Mark'ın karısı Isolde'a olan aşkı birçok şiire konu olmuştur. Richard Wagner tarafından 1857'de "Tristan und Isolde" operası bestelenmiştir.

Isolde: Iseult; İrlanda Kralı'nın kızı, Kral Mark'ın eşi, Tristam'ın sevgilisi.

Launcelot: Kral Arthur'un en önemli şövalyesi. Kraliçe Guinevere'nin (Cummings, Guenever şeklinde yazar) aşığı.

Diarmuid ve Grania: George Moore'la W. B. Yeats tarafından yazılmış oyunun efsanevi kahramanları. Oyun Sir Edward Elgar tarafından bestelenmiş ve ilk olarak 1901'de Dublin'de sahnelenmiştir.

Paris: Truva'lı prens. Aphrodite tarafından ödüllendirilmiş ve onun yardımıyla Helen'i kaçırmıştır.

Helen: Zeus ile Leda'nın güzel kızı, Menelaus'un eşi. Paris tarafından kaçırılması Truva Savaşı'na yol açmıştır.

Kumandan Jason: Argonautların önderi. Medea'nın yardımıyla Altın Post'u ele geçirmiş, Argonautları kurtarmıştır.

Medea: Aeëtes'in eşi, Jason'ın kızı. Kumandan Jason'ın Altın Post'u elde etmesine yardımcı olmuştur.

Chaucer: 1340-1400 yılları arasında yaşamış, *Canterbury Hikayeleri*'yle (The Canterbury Tales) ün kazanmış İngiliz şair.

Gower: 1325-1408 yılları arasında yaşamış, *Confessio Amantis*'le ün kazanmış İngiliz şair.

Boccaccio: 1313-1375 yılları arasında yaşamış, *Decameron*'la ün kazanmış İtalyan yazar.

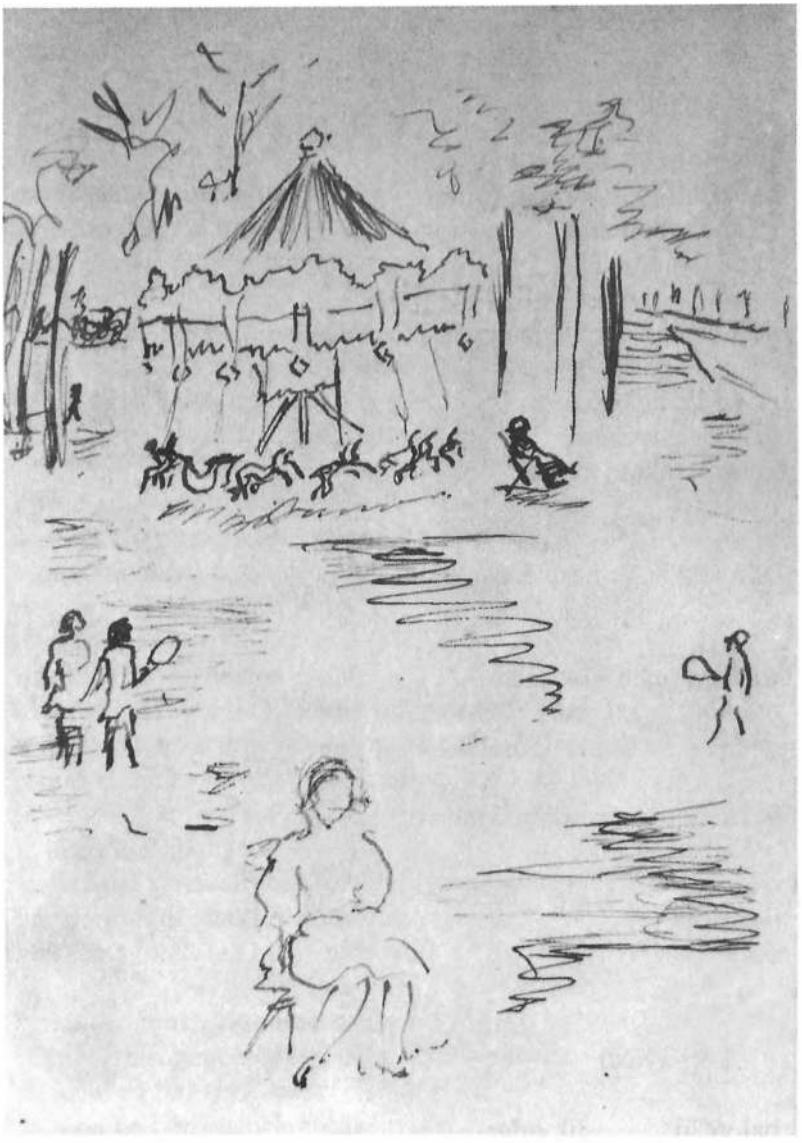
Semiramis: Efsanevi Asur Kraliçesi, Ninus'un eşi, Babil şehrinin kurucusu. Erdem ve güzelliğiyle dikkat çekmiştir.

"Puella Mea", E. E. Cummings'in en uzun şiiridir. 1921 yılında *Dial* dergisinde yayımlanmıştır. Cummings bu şiiri ilerde evleneceği sevgilisi Elaine Eliot Orr'a armağan olarak yazmıştır. Bu şiirde, onun güzelliğinin mitoloji ve edebiyattaki gelmiş geçmiş tüm güzelliklerin üstünde olduğu ilan edilir.

Cummings, Elaine'le ilk kez 1916'da, onun Scofield Thayer'la evlenmesinden çok kısa süre önce tanışmış, onun çiçeksi kırılganlığı ve büyülü cazibesinden etkilenmiş, nikah töreni için "Epithalamion"u yazmıştır. Elaine'in bu ilk evliliği uzun sürmemiştir. Cummings'le 1924'te evlenmişler ve beraberliklerinden bir de kızları (Nancy) olmuştur. Ne var ki Elaine de Cummings'in son Puella Mea'sı olmamış, kısa bir süre sonra ayrılmışlardır.

Son derece karmaşık ve zor bir şiirdir "Puella Mea". Modern zamanların belki de en tutkulu aşk şiiridir. Bu şiirde duygu, düşünce ve imgelem danseder ve görkemli bir festivale dönüşür.

Bu şiir aynı zamanda Cummings'in izlediği şair ve yazarların bir listesini de sunar bize. Hafız'dan Hayyam'a, Boccaccio'dan Chaucer'a, Helen'den Semiramis'e, Bağdat'tan Ninova'ya uzanan bir yolculuğa çıkarsınız bu şiirle. Bir anlamda tüm geçmiş ve gelecek zamanları bünyesinde barındıran postmodern bir aşk şiiridir "Puella Mea". Ne var ki şiirin sonlarına doğru –Keats benzeri– güzelliğin geçici oluşuna dair hüzünlü bir farkındalık sezilir.

E. E. Cummings'in bir Bahar çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

MASUM ŞARKILAR

I

Tam da-
baharda dünya çamur-
tadındayken ufak
aksak baloncu

ıslık çalar öteden ve beriden

ve eddie ile bill koşarak
gelirler bilyelerden ve
korsancılıktan ve o an
bahardır

dünya gölcük-harikasıyken

o kaçık
yaşlı baloncu ıslık çalar
öteden ve beriden
ve betty ile isabel dansederek gelirler

seksekten ve ip atlamaktan ve

o an
bahardır
ve
o

keçi-ayaklı

balonCu ıslık çalar
öteden
ve
beriden

MASUM ŞARKILAR

III

minik ağaç
minik sessiz Noel ağacı
öyle miniksin ki sen
daha çok bir çiçek gibisin

kim buldu seni yeşil ormanda
ve sen üzüldün mü çok ayrılırken?
bak rahatlatacağım seni
çünkü sen öyle tatlı kokuyorsun ki

öpeceğim serin kabuğunu senin
ve kucaklayacağım seni güvenle ve sımsıkı
tam da annenin yapacağı gibi,
sadece korkma yeter

bak pul pul süsler
ki bütün yıl uyurlar karanlık bir kutuda
düşleyerek çıkarılmayı ve parıldamayı,
toplar zincirler kırmızı ve altınımsı tüylü telcikler,

kaldır minik kollarını
ve hepsini sana vereceğim ben tutman için
her parmağın olacak bir halkası
ve kalmayacak tek bir yer karanlık ve mutsuz

sonra sen iyice süslenince
dikileceksin pencerede görsün diye herkes
ve nasıl da bakacak onlar!
ya ama pek de gururlanacaksın sen

ve küçük kızkardeşim ve ben elele tutuşup
ve bakarak güzel ağacımıza
dansedip şakıyacağız
"Noel Noel"

Şiir, bir çocuğun bir başka varlığa karşı duyduğu içten, karşılıksız sevginin duyarlılık ve masumiyetle anlatımıdır. Yuvasından koparılmış, korkmuş ve yalnız bir ağacı rahatlatmaya çalışan bir çocuğun şiiridir bu. Çocuk, öncelikle güven duygusu sağlamak için kucaklamayı önerir, ardından onu herkesin imreneceği biçimde süsleyerek mutlu etmeyi. Şiir, ayrıca, Noel kutlamasını birbirine hediyeler almaya indirgeyen Amerikan kültürüne bir yergi olarak kabul edilebilir.

ORYANTAL

I

söyledim sana
bir gülümseyişle ve sen
yanıtlamadın
ağzın sanki
kıpkırmızı bir müzik teli
Gel buraya
Hey sen,bir gülümseyiş değil mi hayat?

söyledim sana bir
şarkıyla ve sen
dinlemedin bile
gözlerin vazosu gibidir
ilahi sessizliğin
Gel buraya
Hey sen, bir şarkı değil mi hayat?

söyledim
sana ruhumla ve
sen merak bile etmedin
yüzün sanki bir düş kapanmış
tertemiz kokularla
Gel buraya
Hey sen,aşk değil mi hayat?

söylüyorum
sana bir kılıçla
ve sen suskunsun
göğsün sanki bir türbe
daha yumuşak çiçeklerden
Gel buraya
Hey sen,bir ölüm değil mi aşk?

ORYANTAL

II

sevgilim
saçların bir krallıktır
  kralı karanlık olan
alnın ise bir çiçekler kümesi

başın gür bir ormandır
  uyuyan kuşlarla dolu,
göğüslerin ak arı kümesidir
  üzerinde gövdenin dalının
gövdense benim için Nisandır
koltukaltlarında baharın yaklaşımları

kalçaların kır atlarıdır bir kral arabasına
  koşulan
vuruşlarıdır usta bir saz şairinin
ve aralarında daima hoş bir şarkı

sevgilim
başın bir mücevher kutusudur
  aklının eşsiz takılarının
başındaki saçların bir savaşçıdır
  yenilgi bilmez
omuzlarındaki saçlar bir ordudur
  yengiler ve trompetlerle

bacakların düş ağaçlarıdır
meyveleriyle tek besini unutkanlığın

dudakların kızıllara bürülü valilerdir
  öpüşlerinde kralların birleştiği
bileklerin
kutsaldır
  öyleki muhafızlarıdır kanının anahtarlarının

ayakların birer çiçektir bileklerin üzre
  gümüşten vazolarda

güzelliğindedir flütlerin ikilemi

  gözlerin ele verişidir
çanların tütsülerce anlaşılan

ORYANTAL

III

dinle
sevgili
düşledim ben
öyle göründü ki düşündün sen
kaçmaya bana ve olmaya bir büyük
zambak eğilmiş üzerine
arsız
suların ama ben farkındaydım
güzel kokunun ve geldim binerek üzerine
yakuttan bir atın içerisine
suların sürdüm ben aşağı kızıl bir
atı acı acı bağırırken kıymıklanan
köpükten yakaladım seni kavradım üzerine
ağzımın
dinle
sevgili
düşledim ben düşümde sen
arzuluydun bana karşı çıkmaya ve oldun
bir minik kuş ve gizlendin
bir ağaç içre uzun mermerden
büyük bir yoldan ben seçtim
şakıyarak ve geldim
binerek üzerine kızıl bir günbatımının
çiğneyerek geceyi kolayca
sarsılmış olanaksız
kuleden yakaladım ben
seni incittim seni
ayırdım seni üzerine kanımın
dinle
sevgili düşledim ben
düşündüm aldatmış olabileceğini
beni ve bir yıldız oluşunu krallığında
göklerin

gördüm gün ve mekan içre kaparsın sen
gözlerini ve geldim ben binerek
üzerine bin kızıl yılın acıyla kemerlenmiş
yönettim ben sendelerken
hükümdarlığı ve
ürkerlerken robotvari ayda
görkemli ellerinden kasvetli tanrıların
ben seni seçtim
hani seçilir ya bir elma ufak tefek köylülerce sevgilileri için

ORYANTAL

IV

uğruna senin ben
yakarım tütsüler
çıtırdar kaseler
üstünde hüzünlerin yükselir erguvan demetler

pürüzsüz helezonlu güzel kokular
kaseler
fokurdar
bir titreyişini yıldızların

bir patırtısını biçimlerin
sevinçli tarifsiz çiçeklenişlerle,
ve hava
doludur arzulu çiçeklerle

sanırım
seversin sen tütsüleri
çünkü belirsiz solgun emeller içre
ve üşengeç kırılgan yükselişler,

yükselir gülümseyişinden kusursuz
hüzünler
senin sarkık
saçlarından kanat çırpar ölçülü yakarışlar

adına senin yakarım ben
tütsüler,üstünde loş dumanın
gergin dudaklarım belirsizdir
esriklikle helecanlı göğüslerim solur

ağır
uysal
çiçeğini
güzelliğinin,kalbim keşfeder seni

uğruna
öyleki ben
yakarım
buhurlar

ORYANTAL

V

sıska mumlar arzulu
sessizlik içre bir
bronz bir tanrı
gülümser arasından yeşilcıvıltılı

dumanların kırgın gözlerden
bir ses
boğulmuş memelerden ve kaba
küçültücü

ellerden tırmalar erguvan
karan-
lığı
bir

tapıcı
kapanmış secdeye seğiren gölgeler içre
yayılır

hıçkırarak

şehvetle

ORYANTAL

VI

1.

hükümdar
uyur yakuttan bir sarayda
ki milyonlarca yıllık bir yapıdır
hava alır içinde bir mahfenin
yakuttan altında safran
şemsiyelerin
üzerinde bir filin
on iki adım boyunda
arkasında kulaklarının
oturur daima taçlı
bir kral fır fır
dönen bir
fil üvendiresi
abanoz ağacından
çeşmeleri hükümdarın
sarayının akıtır gün ışıkları ve
ay ışıkları ve hükümdarın
fili bin yaşındadır

haremi
hükümdarın
halıyla kaplı
altın kumaştan
tavan
dan sarkan(bir
elmas sıkılgan
yuva yapan tütsüden)
elli
mermer
sütun
kaydılar ölçülemez
yükseklikten,düştü,elli,sessiz

tütsü içre sarmaş dolaş fiyakalı bir adam
üç kere-üç-yüz
kapılar oyma süslemeli zümrütten ve
her kapının girişinde çıplak
bir haremağası gözler
başlarının üstünde türbanlar yüzlerce
renkten
ellerinde palalar rüzgarlı meşaleler gibi
her biri
daha
kasvetlidir unutuluştan

kadınları
hükümdarın
hareminin kraliçeleridir
tüm yerlerin ve yüzükleri
ellerindeki madenlerdendir
bir mil derinliğinde
ama bedeni
kraliçeler kraliçesinin
daha şeffaftır
sudan,yumuşaktır o kuşlardan

2.

hükümdar olunca pek
aşk içre uzanır
divanlar divanına ve
işaret eder
minik
parmağıyla sol
elinin
o zaman
üç kere-üç-yüzüncü
kapı açılır en uzun
haremağasınca ve kraliçeler
kraliçesi yaklaşır

öne doğru
ayak bilekleri
ahenkli büyük incilerle
kulaklarında krallıklar

ayaklarında
kralın bir gitar
çalan çömelir
titreyenaltın
bedeniyle
arkasında
hükümdarın on
seçilmiş savaşçı
bedenleriyle yorgun argın
ve seğiren
gözkapaklarıyla
parmakları dokunur
onların
sessiz olmayan
mızraklarına

kraliçeler kraliçesi dansediyor

onun ince
bedeni dokuyor
usul usul işleyerek üzerine altın kumaşların
aralıksız yaratır örneklerini ansızın
şehvetin
onun
sıvışan bedeni tü-
ketiyor topluyor yağdırıyor üzerine kendisini pekiştiriyoR
bir
berrak dikenini
arzulamanın

gitar çalanın gergin boynu sallanır
toz içre korkunç savaşçılar

kokulanır şehvetle soluklanır
birlikte hükümdar,çıkartarak
kendisini arasından yastıkların fırlatır
mücevherleri kraliçeler kraliçesine ve
ak akçeler üzerine onun çıplaklığının
hükümdar
başını sallar
ve hepsi
çıkar gider incilerle ezik çizikli edalar içre

3.

onlar
yalnızdır
hükümdar işaret eder,kadın kalkar kadın
asılı tutar
bir anı
tutkusu içre elli
dinleyen
sütunun

kraliçeleri tüm yerlerin
kıvranırken üzerinde engin kilimlerin

AŞKLAR

II

yağmur-
karanlığında, günbatımı
kapladığında ben oturur ve
seni düşünürüm

kutsal bir
kent ki yüzündür senin
minicik yanakların caddeleridir
gülümseyişlerin

gözlerin yarı-
ardıçkuşu
yarı-melek ve uyku mahmuru
dudaklarında salınır öpücük çiçekleri

ve tatlı ürkek bir raksedişi var
senin saçlarının
ve sonra

senin dansşarkısı
ruhunun. nadide-sevgili
tek bir yıldız
açığa çıkar ve ben

düşünürüm
seni

AŞKLAR

V

deniz olağanüstüdür
tanrının
ellerinden ki göndermişti onu
uyusun diye dünyada

ve yeryüzü sararıp solar
ay ufalanır
birer birer
kanat çırpar yıldızlar bir toz bulutuna

ama deniz
değişmez
ve akar gider ellerin dışından ve
yeniden döner ellere

ve uykuludur....

aşk,
ayrılışı

senin
ruhunun
üzerinde
dudaklarımın

AŞKLAR

VII

eğer inanıyorsam
ölüme emin ol
bundan
nedeni

beni sevdiğin içindir,
ay ve günbatımı
yıldızlar ve çiçekler
altınsı yükselişi ve gümüşsü suskunluğu

gelgitlerin
güvenmedim ben,
bir gece
parmaklarımın arasına

sarkınca parıldayan bedenin
kalbim
şakıyınca arasında kusursuz
göğüslerinin

karanlığı ve güzelliği yıldızların
dansedince üzerinde ağzımın taçyapraklarının
gözlerime karşı
ve aşağı

şakıyan el uzatmaları
ruhumun
konuşunca
taze-

selamlaşan solgun-
ayrılan geri alınamaz
denizle
tanıdım seni ben ölüm.

ve ben
sununca her güzel kokulu
geceyi,tüm günlerim
sahip olunca belli

bir yüz olmadan önce
berrak
bir parfüm
yalnızca,

küllerinden
o zaman
kalkarsın sen ve sen
gelirsin ona sıyırırsın

kötülükleri onun gözlerinden ve sararsın
onun
ağzını yeni
çiçeklerle

senin hayal edilemez
kanatların,çıkarır nefesini
sürüp giden tüm yıldızların

AŞKLAR

XI

Ey benim Bambaşka
özensiz tapınmamın Leydisi
söylediysem eğer
kırılgan malum bir

şarkı altında ruhunun penceresinin
herhangi bir şarkı değildir
(şarkıcılar başkaları
sadık kaldılar

çoğu şeye ki
ölen
ben de vefalıyım bazen
Hiçbir şeye ki yaşayan

onlar düşkündüler yakışıklı
aya asla kötü konuşmayan
güzel yıldızlar hakkında ve
asude ve karmaşık

ve de apaçık olana
onlar sadık kaldılar
ve öyleki ben küçümserim,
açıkça

kabul ederek vefalı olduğumu
yalnızca patırtısına solucanların.
seçilebilir bir günde
altında olağanüstü güneşin)

Bambaşka Leydi
çabucak al
benim kırılgan malum şarkımı
öyleki dikkatle bakalım birlikte

nasıl da ardında yazgılı
hayatın kesin gülüşünün
durgun belirsiz ele gelir
karnavalı bir olağan

ezgisiyle olası kemanların danseder
dosdoğru erdemleri uzunca günahları
kusursuzca
dillendirir kesin

gayretli ayartılmaz dudaklarını
Hiçbir şeyin altında geniş
güneşin,altında yetersiz
günün altında solucanların patırtısının.

E. E. Cummings, Birinci Dünya Savaşı sırasında.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

SAVAŞ

I

İnsanlık seni severim ben
çünkü sen çizmelerini parlatırsın başarının
soruşturmaktansa kimin ruhu sallanır kendi
saatinin kösteğinden ki utandırıcı olurdu bu her iki

taraf için de çünkü sen
gözünü kırpmadan alkışlarsın tüm
şarkıları vatanlı yuvalı ve
anneli, söylenince onlar eski howard'da

İnsanlık seni severim ben çünkü
ne zaman parasız kalsan rehin bırakırsın
aklını bir kadeh içki almak için ve ne zaman
varlıklansan uzak tutar gururun

tefeci dükkanından seni ve
çünkü sen sürekli sıkıntı
veriyorsun ama daha çok
özellikle kendi evinde

İnsanlık seni severim çünkü sen
sürekli sokuyorsun hayatın
gizlerini kendi pantolonuna unutarak
orada olduğunu ve oturuyorsun

üzerine
ve çünkü sen
daima şiirler yaratıyorsun kucağında
ölümün İnsanlık

senden nefret ederim ben

SAVAŞ

III

topun büyüklüğü
ustacadır,

ama gördüm ben
kurnaz kocaman sesini ölümün
ki gizlenir kırılganlığında
gelinciklerin....

ben derim ki bazen
bu uzun geveze hayvanların üzerine
uzanır avuçları daha iri bir sessizliğin.

tüm sessizlikleri gördüm Ben
dopdolu canlı ve sessiz delikanlılarla

Roupy'de
gördüm ben
arasında baraj atışlarının,

gece dillendirir olgun suskun kızları

SAVAŞ

V

Ey tatlı kendiliğinden
dünya kim bilir kaç kez
delicesine
düşkün

parmakları
arzulu filozofların
çimdikledi
ve
dürttü

seni
,yaramaz başparmağı
bilimin
kurcaladı
senin

güzelliğini . kim bilir
kaç kez oturttu seni dinler
sıska dizlerinin üzerine
sıkıştırarak ve

çekiştirerek seni kavrayabilesin diye
tanrıları
(ama
sadık kalarak

emsalsiz
yatağına ölümün
ki senin uyumlu
aşığındır

sen yanıtlarsın

onları yalnızca

baharla)

Şiirde, felsefe, bilim ve teoloji, yitirdiği gençliği yeniden elde etmeye çalışan yaşlı bir adama benzetilir. Tüm bunlar "zihinsel arzuların" kurbanıdırlar ve hayatı soyutlamalara indirgemeye çalışırlar. Yeryüzü ise buna karşın tüm cazibesi ve görkemiyle, "Bahar" ile çıkagelir. ",yaramaz başparmağı" dizesindeki virgülün sıradışı kullanımı, "arzulu filozofların" parmaklarının görsel bir imgesi olarak düşünülebilir.

İZLENİMLER

VI

gök
yüzü
oldu
şe ker pa
rıldayan
yenilebilir
canlı
karanfiller ürkek
limonlar
yeşillikler soğu k çiko
lata
lar.

al tında,
bir lo
ko
mo
tif p üskür
tüyor
me
nekşe
ler

İZLENİMLER

IX

saatler ayaklanır kurtularak yıldızlardan ve
şafak vaktidir
yürür ışıklı gökyüzü caddelerinde şiirler saçarak

yeryüzünde bir mum
söndürülür şehir
uyanır
bir şarkıyla üzerinde
ağzının kadının gözlerinde ölüm

ve şafak vaktidir
dünya
ilerler düşleri öldürmeye....

caddelerde görüyorum güçlü
adamları ekmek parası peşindeler
ve acımasız yüzlerini görüyorum
halkın hoşnut çirkin umutsuz acımasız mutlu

ve gündüzdür,

aynada
görürüm kırılgan
bir adam
düşleyerek
düşleri
ayna içre düşleri

ve vakit
alacakaranlıktır yeryüzünde

bir mum yakılır
ve karanlıktır.

insanlar evlerinde
kırılgan adam kendi yatağında
şehir

uykuya dalar ölümle ağzının üzerinde kadının bir şarkı gözlerinde
saatler azalır
bürünerek yıldızlara....

yürür gece gökyüzü caddelerinde saçarak şiirler

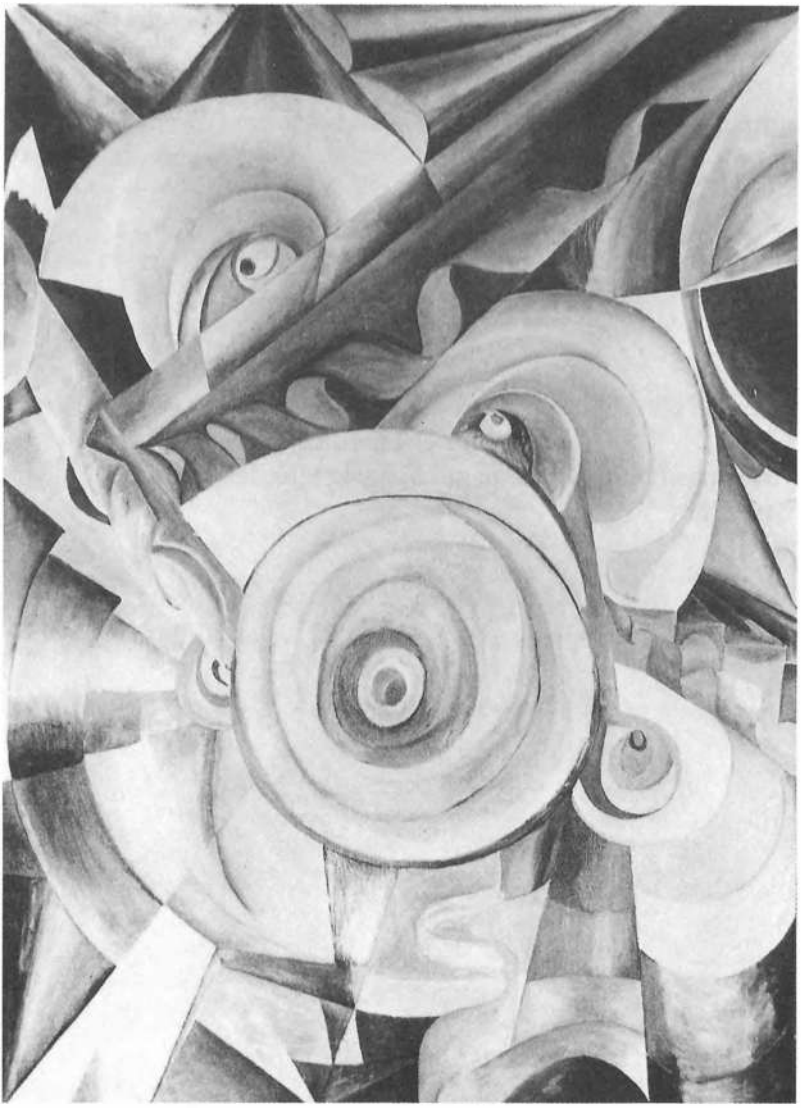
PORTRELER

XXI

Buffalo Bill
ölmüş
oysa binip sürerdi
birinci sınıf birgümüş
damızlık atı
ve kırıp ayırırdı birikiüçdörtbeş güvercinitıpkı
İsa gibi

yakışıklı bir adamdı o
ve bilmek isterim ben
ya siz nasıl buluyorsunuz gökmavisigözlü delikanlıyı
Bay Ölüm

Cummings'in şiirin genelinde Buffalo Bill'den sözederken kullandığı inkarcı dil ve özellikle "İsa gibi" tanımıyla her ikisi arasında fark gözetmemesi, yakın dostu sanatçı Sibley Watson'ın annesini çok üzmüş, bu nedenle Noel ziyaretini kısa kesmek zorunda kalmıştır.

E. E. Cummings'in "Patırtı Sayı 13" (Noise Number 13) adlı yağlıboya tablosu.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

PORTRELER

XXIII

Picasso
sen verdin bize Nesneleri
ki
çıkıntılı:hırıltılı akciğerlerle keskin kalın akıllar körükleyen

bizi yaparsın pek ince
armağanlar daima kapanmış görkemli çığlığına
basitliğin

(dışında
kapanmamış kara
Birşeyin fışkırır belli belirsiz bir düzlem gıcırdaması
ya da

arasında bağırmalarının
Hiçbir şeyin kavranmış dairesel feryat figan sıkılıkla
kesintisiz fısıltılar haykırır.)
Bambaşkanın Bıçkıcısı

sizin beyninizin
baltası parçalar en iri doğuştan
Ağaçlarını Benliğin,o
yaşayan ve en iri

bedenlerinden sarkan
her
güzelliği

yontarsınız biçimi dosdoğru

PORTRELER

XXVIII

yükselt perdeyi
olur mu a canım?
yağmur
dokunmaz mı

sinirine senin ama
biz aldırmayız değil mi
canım biz asıl
tasalanmalıyız yağmur için

ha
canım?
bilirsin
ben

üzülürüm hepsi için
o zavallı kızların ki
kalkarlar tanrı
bilir her

gününde kendi
hayatlarının
sen üzülmez misin,
aa-aa. canım

öyle sert
değil sevgili

canımı çıkarıyorsun benim

İZLENİMLER SONRASI

III

ay saklanıyor
saçlarında kadının.
Cennet
zambak
ları
düşlerle dolu,
alçalır durur.

ört onun geçiciliğini şarkılarla
kapat onu karmaşık ürkek kuşlarla
papatyalar ve alacakaranlıklarla
Derinleştir onu,

Anlat
üzerinde
teninin
yağmurun

şarkımsı-fısıldaşan incilerini.

Bacalar

SONELER–GERÇEKLİKLER

I

dayalı döşeli ruhlarıyla Cambridge'li leydiler
güzel değiller ama zihinleri rahat
(ayrıca,kilisede protestanca kutsanmış
kızlarıyla,kokusuz biçimsiz ateşli)

İsa ile Longfellow'a inanırlar,ikisi de ölü
ilgilenirler sürekli nice şeylerle–
günümüz yazınında isteyen hala bulur
hoş parmakları,birleştirmek için didinen,Kutuplar mıydı?
belki de. Değişmeyen yüzler çıtlatırken mahcup bir edayla
Bayan N ile Profesör D'nin utancını

....Cambridge'li leydiler aldırmaz,semalarında
Cambridge'in kimi zaman
gökteki eflatun rengi ve köşesiz locasında
ayın tıkırdayışına kızarmış bir şeker parçası gibi

E. E. Cummings'in karakalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

SONELER–GERÇEKLİKLER

XIX

sevgilim selvi boyludur iri anlaşılmaz gözleriyle
ayakta dikilirken,uzun sert elleriyle tutarak
sessizliği üzerinde giysisinin,uyumak içindir
onun sürprizlerle dolu sert bedeni
beyaz sarsıcı bir telvari,gülümseyince
sert ve uzun bir gülümseyişle bazen siler
sevinçle geçirir ben içre gıdıklayan ağrıları,
ve gözlerinin zayıf patırtısı sıralar kolayca
sabırsızlığımı bir kenara–sevgilim selvi boyludur
ve de gergin,ince bacaklı tıpkı bir asma dalı gibi
tüm yaşamını geçiren bir bahçe-duvarında,
ve solup gidecek olan. Amansızca yatağa girince
bu bacaklarla başlar kaldırmaya ve sarmaya
beni,ve öpmeye yüzümü ve başımı.

SONELER–GERÇEKDIŞILIKLAR

IX

işte bahçe bu:renkler gelir ve gider,
kırılgan gökyüzü kıpırdar gecenin dış kanatlarından
güçlü sessiz çayırlar can çekişir sakinlikle,
katıksız aydınlıklar hoşlanır altınımsı kar banyosundan.
İşte bahçe bu:büzülmüş dudaklar üfler
serin flütler üzre engin hüzünler içre ve şakır
(harp çalarak kutsanmış titreyen tellere)
görünmez yüzler hiç durmaksızın ve ağır.

İşte bahçe bu. Zaman elbet biçecek
ve Ölümün orağında uzanır birçok çiçek kıvrılmış,
başka beldelerde söylenecek başka şarkılar;
yine de ayakta kalacak Onlar burda kendinden
geçerek,arasında
yavaş köklü sürekli uyku ağaçlarının
bir gümüş-parmaklı çeşmenin aşırışı gibi dünyaları.

E. E.Cummings'in "tam da düşledikten sonraki anlardır"
(it is at moments after i have dreamed) adlı kurşunkalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

SONELER–GERÇEKDIŞILIKLAR

X

tam da düşledikten sonraki anlardır
gözlerinin eşsiz eğlencelerini
(sanacak kadar aptalca)varsayınca

şaşılası ağzınla kalbimin yarattığını bilgelik;
camsı bir karanlığın tuttuğu anlardır

sahici görüntüsünü gülümseyişinin
(daima gözyaşları içre)ve sessizlik biçim verince
bir acayipliğe bende olduğu üzre bir süre;

o anlar ki şöhretli kollarım bir kez
dolunca büyüsüyle,göğsüm
bürününce hoşgörüsüz ışıltısına senin cazibenin;

içinden geçilmiş bir an daha berrak kalan anlardan

–görkemli uzanışından vazgeçerek uykunun
güllerini izlerim günlerin derinlere boy verirlerken.

SONELER–GERÇEKDIŞILIKLAR

XI

bu hep böyle olmayabilir;ve derim ki ben
dudakların ki,sevdim,değecekse elinkilerine
ve sevgili güçlü parmakların kavrarsa
onun kalbini,benimki gibi bir süre önce;
ipek saçların dökülüverirse onun yüzüne
bildiğim bir sessizlik içre,ya da böyle
acıyla kıvranan büyük sözler,durmadan söylenip
umarsız kıstırılmış kalırsa ruhun önünde;

olacaksa bu,derim ben olacaksa bu–
sen kalbimdeki,bir söz gönder bana;
ki gideyim ona,tutayım da ellerini
diyeyim,Kabul et tüm mutluluğumu.
Sonra çeviririm yüzümü ve duyarım bir kuşun.
şarkısını pek de uzak yitik ülkelerden.

SONELER–GERÇEKDIŞILIKLAR

XVIII

bir rüzgar esti götürdü yağmuru uzaklara ve esti götürdü
göğü uzaklara ve tüm yaprakları uzaklara,
ve ağaçlar karşı koyar. Sanırım ben de bilirim
sonbaharı uzunca zamandır

(ve senin söylemen gereken şey,
rüzgar rüzgar rüzgar—sevdin mi birisini sen
ve taçyaprakları mı var bir yerinde kalbinin
sessiz bir yazdan aşırılan?
Ah çılgın babası
ölümün danset acımasızca bizim için ve başlat

son yapraklarını fır fır dönen en son kavrayışında
havanın!)Bırak nice gördüysek görelim
bütünlenişini yazgının.....bir rüzgar esti götürdü yağmuru

uzaklara ve yaprakları ve göğü ve
ağaçlar karşı koyar:
ağaçlar karşı koyar. Ağaçlar,
ansızın öylece kalırlar ayın yüzüne karşı.

SONELER–GERÇEKLER

I

sevgilim gelince görmeye beni
sanki bir parça müzik gibidir,bir
parça kavisli renk(tut ki
turuncu)
sessizliğe karşı,ya da karanlığa....

sevgilimin gelişi salar
şaşılası bir koku zihnimde benim,

göreceksin beni döndüğümde bulmak için
onu nasıl da olur en az kalp-atışım daha da az.
Ve bir mengene olur tüm güzelliği

öyleki durgun dudakları öldürür ansızın beni,

ama bedenimden onun gülüşü yapar birşey
ansızın parıltılı ve kusursuz

–ve o zaman biz oluruz Ben ve O....

nedir o laternada çalan şey

SONELER–GERÇEKLER

IV

akıl güzel tutuklusudur kendi kendisinin.
Benimki uzunca baktı tatsız bir ay
açarken alacakaranlıkta yeni kanatlarını

sonra incelikle astı kendini,bir öğleden sonra.

Gördüğü son şey sendin adamın
çıplak arasında çıplak olmayan şeylerin,

senin tenin,asaya benzer kısa bir canlı,
ufak ve gezinen beyhude mırıltısıyla
kanının;cinsiyetin gıcırdayan bir bilardo ıstakası gibi
kendi kendini tebeşirleyen,hata yapmamak için,
kendiliğinden düzenli kıvrılışlarla.
ansızın tadına baktı Adam solucanların pencerelerin ve güllerin

güldü adam ve kapadı gözlerini kapatırken bir kız
sol elini üzerine bir aynanın.

SONELER–GERÇEKLER

VII

seninki çalgı aleti olmayan bir musiki
seninki inanılmaz farkına varılmamış bir renk

—benimki satın alınmayan küçümseyici amaç
bu bizim tenimiz açıkça kendinden geçinceye değin
konuşan çiçeklerce
(yaptıysam eğer şarkılar

büyük bir önemi yok güneşe,
ne de aldırmaz yağmur
dikkatlice uzatan
kararsız alacakaranlığı)Gölgeler başlattı

saçların iri,esrik,ivecen kıvrımlarını....

seninki şiirlerdir benim yazmadığım.

Bunda en azından üstünlük sağladık ölüme,
sessizliğe ve isteklice ahenkli ışığına

ansızın hiçbir şeyin....ağzımı benim "o
öptü bütünüyle titrerken"

ya da böyle düşündü leydi.

ağzımı benim (la bocca mia): Dante'nin *Inferno*'suna göndermedir. Francesca'nın Paolo'ya olan aşkı, birlikte Launcelot ve Guinivere'nin öyküsünü okurlarken başlamıştır: "bütünüyle titreyerek, öptü benim ağzımı" (la bocca mia bacio tutto tremonte). Cummings ve leydisi, Paolo ve Francesca gibi aşk uğruna sonsuzluktan yoksun olmayı göze almaktadırlar.

SONELER–GERÇEKLER

XII

benim aşkım bir yapı kuruyor
çevrende senin,nahif kaygan
bir ev,güçlü kırılgan bir ev
(başlayan biricik başlangıcında

gülümseyişinin)bir becerikli inceliksiz
tutukevi(yaparak şuvebu'yu Böylece'ye,
çevresinde umarsız büyüsel ağzının)

benim aşkım yapı kuruyor bir büyüsel,bir çarpıcı
büyü kulesi ve(sanırım)

Çiftçi Ölüm(ki perilerin nefret ettiği)

ufalayınca ağız-çiçeklerinin tümünü
bırakmayacak O benim kulemi,
hamarat,gelişigüzel

çepeçevregülümseyişin
asıldığı yeri

soluksuz

SONELER–GERÇEKLER

XIII

belki de duyumsamaktır vuruşunu
gümüşten balığını kadının çıplaklığının
açık bir tatlılıkla yüzgeçlere,benim

gençliğim gezip gördü onun bu yıllarını

ya da tuzağa düşürmektir çekingence
kadının aklını benim aklıma öyleki ben

gelirim küçük ülkeler boyunca evet deyişine

onun gençliğinin.
Ve eğer işitirse birisi
söylediğimi—bırak acımaklı kalsın:
çünkü gezip gördüm ben tek başıma
olağanüstünün ormanları içre,
ve öyleki ayaklarım bildi elbet
yolları kızgın ve barış dolu,

ve çünkü güzeldir o kadın

Ve [And]
(1925)

E. O.

(Elaine Orr)

için

A

İZLENİMLER SONRASI

I

rüzgar bir Kadındır
parlak incecik gözleri olan(öyleki

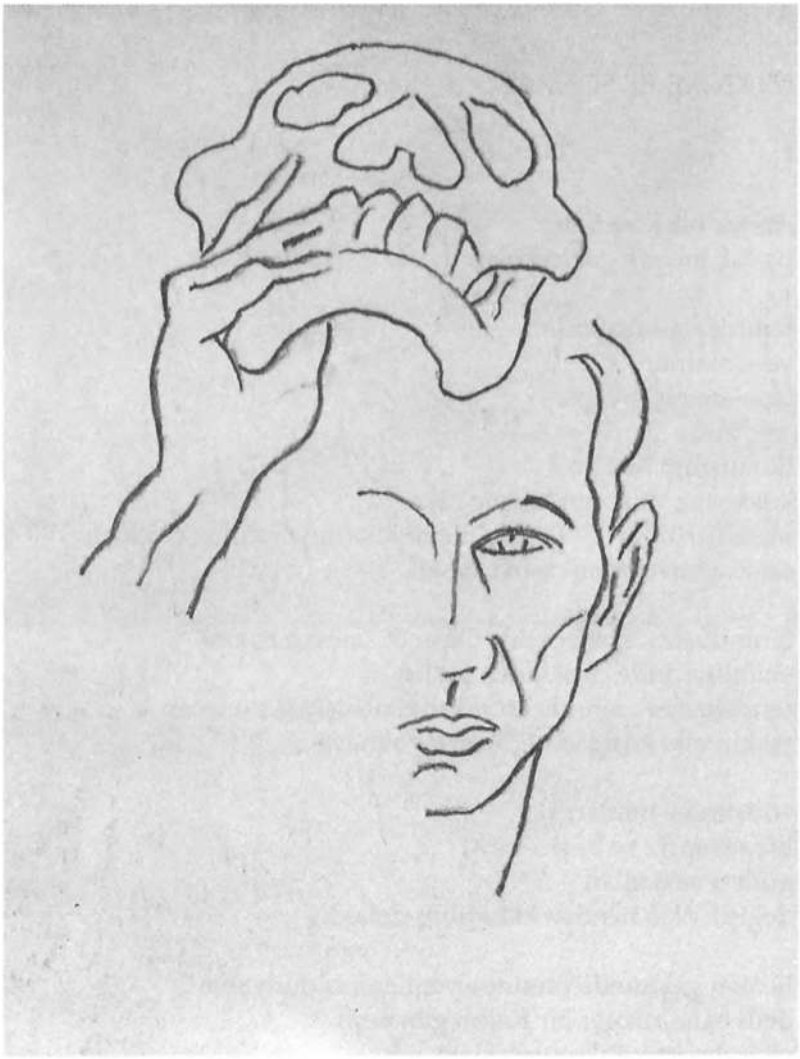
kıpırdar)günbatımında
ve–dokunur–
tepelere hiç sebepsiz

(konuştum ben bu
kuşkusuz ve acemi kişiyle "Siz
misiniz rüzgar?" "Evet" "niçin dokunuyorsunuz çiçeklere
sanki cansızlarmışçasına,sanki

birer düşünceymişçesine Onlar?" "çünkü,bayım
aklımın içinde çiçeklenen şeyler
sendeleyecek altında en sakar gizlenişin,görünecek
yetkin gibi kırılgan ve kararsız olmaya

–düşünme bunları
hiç sebepsiz ve başka türlü
gülleri ve dağları
değişik olan benden ki başıboş dolaşan

hemen yakınında ötesinde yenilenmiş dünyanın"
dedi bana)rüzgar bir Kadın gibi yeşil
elbiseler içre;dokunur:kırlara
(günbatımında)

"Noel Baba Ölüm Maskesini Çıkarıp Genç Bir Adam Yüzüne Bürünüyor"
(Santa Claus Removing the Mask of Death and Revealing the Face of a Young Man),
E. E. Cummings'in kurşunkalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

A

İZLENİMLER SONRASI

VIII

tut ki
Hayat yaşlı bir adamdır başında çiçekler taşıyan.

genç ölüm bir kafede oturur
gülümseyerek,bir parça para tutmuş
parmakları arasında

(derim ben "çiçek alır mı" sana
ve "Ölüm gençtir
hayat pantolon giyer yün kumaştan
hayat sendeler,hayat sakallı" derim

ben sana sen susarken.–"Görüyor musun
Hayatı?şurada ve burada,
ya şu,ya bu
ya bir hiç,ya da yaşlı bir adamdır
üçleyen uykusunda,başında çiçekler,
daima yakınan
hiçkimseye
güller ve mavi kantaronlardan
evet,
satın alır mı O?
Güzel buketler–dinle bak
,pahalı değiller")

ve aşkım usulca yanıtladı Sanırım alır. Ama
sanırım bir başkasını görüyorum Ben

bir hanımefendi,adı Sonradan'dır
oturuyor hemen yanında genç ölümün,inceciktir;
ve çiçekleri sever.

A

PORTRELER

işte küçük Effie'nin başı
zencefilli çörektendir beyni
mahşer günü gelip çattığında
Tanrı bulacaktır altı çörek kırıntısı

eğilerek tabutun kapağının önünde
bekleyerek birşeyin dirilmesini
diğer başkalarının yaptığı gibi–
düşün Onun şaşkınlığını

bağırarak yaygın gürültü içre
Nerede ölmüş Effie?
–incecik bir sesle Tanrıya,
ben may dedi birinci kırıntı

bunun üzerine arkadaşı beş
kırıntı gülüştüler sanki canlıymışlar gibi
ve ikinci kırıntı başladı şakımaya,
benim adım might ve yanlış yapmam

ağladı üçüncü kırıntı, ben should
ve bu da küçük kızkardeşim could
büyük abimiz would ile
cezalandırma bizi çünkü bizler iyiyiz;

ve son kırıntı biraz utanç içre
fısıldadı Tanrıya, benim adım
must ve diğerleriyle ben
Effie olmuştum hani diri olmayan

sadece düşün şunu derim Ben
Tanrı ortasında devasa bir patırtının
dikkat et adımlarına ve izle beni
eğilerek önünde küçük Effie'nin,içinde

(kibrit ister misin yoksa görebiliyor musun?)
öyleki altı dilek kipi kırıntısı
seğirir kesilmiş başparmaklar gibi:
düşün Onun gözetleyen en büyük uçuk

renkli yüzünü ki üzerinde bir kaş çatma
şaşırtır, ama Ben bilirim yolunu–
(sinirlice Onların gözleri onaylar
kutsanmışı Onun kulakları tıkanmışken

yorucu muziğiyle
sayısız oynayıp zıplayan lanetlinin)
–bakarak çılgınca yukarı aşağı
burada mahşer günündeyiz şimdi

geç eşiği kapılma dehşete hiç
kaldır çarşafı bu yana doğru.
işte küçük Effie'nin başı
zencefilli çörektendir beyni

Effie, Cummings'in fani, kısa ömürlü, gelip geçici anlamlarına gelen "ephemeral" sözcüğünden türettiği bir isimdir. Şiirde geçen altı dilek kipi Sandra Gilbert ve Arthur Sullivan'ın feminist-karşıtı opereti "Prenses Ida"dan alınmıştır. Prenses Ida, kadınlar için, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının erkeklerle bağlantıya geçmelerinin yasak olduğu bir üniversite kurar. Soyut Bilim Profesörü Lady Blanche, Prenses Ida'ya karşı ayaklanma girişimi başlatır. Oyunun sonunda Prenses Ida, Lady Blanche'a, istifa ederse yerine geçip geçmeyeceğini sorar. Blanche şöyle yanıtlar: "Bunu yanıtlamak için danışmalıyız / büyük Olası Gizemlere; yani / beş Dilek Olasılık kipine / May, Might, Would, Could ve Should'a. / İstifa eder misiniz? Prens May bunu isteyebilir sizden; o isterse, edebilirsiniz / ve eğer ederseniz siz, yerinize geçeceğim Ben de!"

Cummings bu şiirde reddettiği kavramların yalınlığını gösterebilmek için kısa, uyaklı dizeler kullanmıştır. Şiirdeki yergilerin mecazi nesnesi Effie'dir. May, Might, Should, Could, Would ve Must adlı zencefilli çörek kırıntılarından oluşan Effie'nin beyni, koşullu olma durumu ve pasifliği sembolize eder. Pasif bir varoluşu ve teolojik mükafat ya da ceza kavramlarını temsil etmesi nedeniyle Effie, bir bakıma boş bir benliğin ve varoluşun simgesidir. Effie'yi bir kadından çok, nesne olarak tanımlamakla Cummings, hareketsizliğin ölmekle aynı şey olduğunu, Effie'nin kafasının içinde geçenlerin zencefilli bir çöreğin kırıntıları kadar temelsiz olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Cummings'e göre yaşam, hareket ve duygu demektir. Oysa Effie, dilek ve olasılık kiplerinin varsayımlarına uyarak hareketsizliği seçmiş ve sembolik bir ölüme ulaşmıştır. Cummings, Effie gibi körü körüne itaat etmek yerine, insanın günah işleyen doğasına hayranlığını dile getirmekte, Mahşer Günü'nü bir karnavala dönüştürerek de yerleşik dinlerin ve kurallarının altını oymaktadır.

N

VE:YEDİ ŞİİR

III

Bahar belki de bir el gibidir
(öyleki dikkatlice çıkagelir
Hiçbiryerden)düzenleyerek
bir vitrini,herkesin seyrettiği (bakarken
herkes uzun uzun
düzenleyerek ve değiştirerek yerleştiren
dikkatlice oraya şaşılası
birşeyi ve buraya bilinen birşeyi)ve

değiştirerek dikkatlice herşeyi

bahar belki de bir
El gibidir bir vitrinde
(dikkatlice ileri
geri taşıyan Eski ve
Yeni şeyleri, bakarken
herkes uzun uzun dikkatlice
taşıyan belki de bir
bölümünü çiçeklerin buraya,yerleştiren
bir tutam havayı oraya)ve

kırmaksızın hiçbir şeyi.

N

VE:YEDİ ŞİİR

VII

kim bilir ya bir balonsa
ay,gökteki coşkulu bir kentten
gelen–güzel insanlarla dolu?
(ve sen ve ben tutup

girseydik içine ve onlar
alsaydı beni ve alsaydı seni balonlarına,
işte o zaman
o güzel insanlarla çıkardık daha yükseklere

evlerden çan kulelerinden ve bulutlardan:
giderdik süzülerek
uzaklara ve uzaklara süzülerek coşkulu bir
kente hiçkimsenin gezip görmediği, orada

daima
mevsim
Bahardır)ve herkes
aşk içredir ve çiçekler kendi kendilerini toplar

D

SONELER–GERÇEKLER

III

yatacaksam eğer bir kadınla ki adı ölümdür
bir başka adam bul dolgun dudakları olan
alsın diye taze ağzını dişlerinin içine
(kalçalar haz doldurur kalçalar içre).

Görünce nasıl da toplanan gevşek teli
gülüşünün adamın bedeninde kıvranır
öpüşerek,getireceğim sana her bahar
avuç dolusu minik olağan solucanlar.

Bürün tenine saçma kumaşları ustalıkla,
anlat sınırsız gücünü saçlarının.
Bilince niçin adamın gözleri güler,
getireceğim sana ben her yıl

birşey ki bedeldir tümüne,
ve herbir birimine senin ruhunun.

E. E. Cummings'in karakalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

D

SONELER–GERÇEKLER

VII

bayılırım bedenime birlikteyken o senin
bedeninle. Bu öylesine yepyeni birşey ki.
Kaslar daha diri ve sinirler daha da.
bayılırım bedenine. bayılırım onun her yaptığına,
bayılırım nasıllarına. bayılırım duyumsamaya belkemiğini
bedeninin ve kemiklerini ve titreyen
-diri-pürüzsüz lüğünü ve ben onları
tekrar ve tekrar ve tekrar
öpeceğim, bayılırım öpmeye şuranı buranı,
bayılırım,usulca okşayan,sarsıcı tüylerine
kıvıl kürkünün ve her neyse çıkıp
gelen ayrılarak tenden....Ve iri aşk-kırıntısı gözlere

ve belki de bayılırım titreyişine
altımda senin öylesine yepyeni

5'TİR
(1926)

Önsöz

Benim tekniğimin karmaşık ya da özgün ya da her ikisi de olabileceği varsayımıyla yayıncılar kibarca bu kitaba bir önsöz yazmamı istediler.

En azından benim tekniğimin kuramı,bir tekniğim varsa eğer,özgün olmaktan epeyce uzaktır;karmaşık da değildir. Bunu onbeş sözcükle komedyenin Sonsuz Sorusu ve Ölümsüz Yanıtını aynen alıntılayarak ifade edebilirim,yani "Bir kadına bir çocukla vurabilir misiniz?–Hayır,tuğlayla vurmayı yeğlerim." Gülünç komedyen gibi,bu devinimi yaratan kesinliğin aşırı düşkünüyüm.

Şair herhangi biriyse eğer,nesneleri çok az önemseyen birisidir–Yapma eylemine takıntılı birisidir. Tüm tutkular gibi,Yapma tutkusunun da kusurları vardır;örneğin,benim servet yapmayla ilgili tek ilgim servet yapmak olacaktır. Bereket versin,bunun yanında,hemen herşeyi yapmayı tercih etmeliyim,lokomotifler ve güller de dahil. İşte güller ve lokomotiflerle(akrobatlar Bahar elektrik Coney Adası Temmuz'un 4'ü farelerin gözleri ve Niagara Şelalesi'ni belirtmeye gerek yok)yarışır durur benim "şiirlerim".

Onlar ayrıca birbirleriyle de yarışırlar,fillerle ve El Greco ile de.

Fiil ile kaçınılmaz biçimde zihinsel uğraş şaire paha biçilmez bir yarar sağlar:oysa yaratmayanlar iki kere iki dört ederin bütünüyle yadsınamaz gerçekliğiyle yetinmek zorundadırlar,şair yalın biçimde(kısaltılmış giysisi içinde,işbu kitabın başlık sayfasından itibaren bulunacak olan)karşı konulmaz gerçeklikten sevinç duyar.

E. E. Cummings

"Bir kadına bir çocukla vurabilir misiniz?": İngilizcesi "Would you hit a woman with a child?" olan bu cümle aynı zamanda "Çocuklu bir kadına vurabilir misiniz?" anlamına da geliyor; böylece, bir söz oyunu yapılıyor.

Bir

II

ŞİİR,YA DA BAY VINAL'İ İNCİTEN GÜZELLİK

dinle sözümü evlat
inan bana
ülkem,o

senindir,ülkesi Cluett
Gömleği Boston Jartiyeri ve Spearmint
Wrigley Gözlü Kızının(senindir
Arrow Ide ülkesi
ve Earl ve
Wilson
Yakaları)ben seni
şakırım:Abraham Lincoln ve Lydia E. Pinkham'ın ülkesi,
hepsinden öte Sadece Sıcak Su Ekle Ve Servis yap ülkesi–
her bir B.V.D.'den

bırak özgürlük çınlasın

amin. ama nasılsa karşı çıkarım ben,kendiliğinden
-olmayan ve bir tür kötü kokulu
birşeyi selamlar(Heryerde Niçin)kutsal bir şiir diye
şu nedenle ve bu kökten ölü dergi. ben

sürebilirdim belli düşünceler tavırlar
uyaklar,Gillette Tıraş Bıçakları benzeri
kullanılarak ve yeniden kullanılarak
çarpıcı biçimde gizemli anına dek körelmişliğin
Yeniden Bilenmemelidir. (Konumuz şu ki

inanacak olursak eğer bu kibarca Ah tatlıca
melankolik ötenlere ortasında heyecanlandırıcı şeylerin
arasında bu alacakaranlık kemancılarının benim ve senin

gökdelenlerin–Helen ve Kleopatra Pek de Çok Şirindiler,
Dikendeki Yılan girer Sabaha ve Tanrı
Kendi İçre vevesaire

anlıyor musun beni?) bu
sözümona yerli
ardıçkuşlarına göre Sanat Ah Dünyadır Ah Hayattır
bir formül:örneğin,Kıvırın Gömlekuçlarını İçine
Donlarınızın ve Eğer Bir Eastman Değilse Bir
Kodak da değildir bu yüzden dostlarım haydi
şimdi şakıyalım her birlikte gür bir sesle A-
mer
i

ka,Ben
severim,
Seni. Ve vardır bir
yü-z-mil-yon-başka-ları,sanki
siz hepiniz başarıyla
incelikle iğdiş edilmişsiniz gibi(ya da maçalaştırılmış)
şirin beyefendiler(ve hanımefendiler)–

ufakkaraciğerhapı-
kalp şeklinde-Nujol gereksinen-Elbet-Nedeni-Var
amerikalıları(kirişleri gerili ve
yukarıya dönük boş bakışlarla,acı vererek
sürekli çömelmiş,titreyen,üzerine
haşince atılmış kum kümeleri
–nasıl da sessizce
salar minik menekşekokulu bir sıkıntı:Odor?

ono.
çıkar fırçanın üstüne yayılan bir kurdele gibi

ülkem,o / senindir: Samuel Francis Smith'in 1832'de Amerika için yazdığı yurtseverlik şarkısının ("My Country 'Tis of Thee") sözlerinden.

Boston Jartiyeri: Lastikli çoraplar çıkmadan önce, erkeklerin çoraplarını tutturmak için kullandıkları bir jartiyer markası.

Wrigley Gözlü Kız: Spearmint marka ciklet reklamında kullanılan slogan.

Lydia E. Pinkham: Kadın hastalıkları için her derde deva ilaç üreten kişi. Bitkisel Bileşimi, köklerden, tohumlardan ve alkolden oluşuyordu.

Sadece Sıcak Su Ekle Ve Servis yap: Campbell marka çorba reklamından bir bölüm.

B. V. D.: İç çamaşırı markası.

kötü kokulu (merde): Fransızcada "dışkı" anlamındadır.

Tanrı / Kendi İçre vevesaire: Robert Browning'in "Pippa Geçip Gider" (Pippa Passes) adlı oyununa göndermedir: "Tanrı Kendi göğünde / Ve dünyada da herşey yolunda." (God's in His heaven / And all's right with the world). Pippa, ipek fabrikasında çalışan ve önemli dönemlerde oyundaki belli kişilerle karşılaşan ve bilinçdışı bir şekilde kendi benliğine kavuşan bir genç kızdır.

Kıvırın Gömlekuçlarınızı İçine / Donlarınızın: Düğmeli ön kısmı ile birbirine bitişik gömlek ve külottan oluşan iç çamaşırı reklamına göndermedir.

Eastman: George Eastman, Kodak marka fotoğraf filmini üreten kişi.

ufakkaraciğerhapı- / kalp şeklinde: Carter'ın Ufak Karaciğer Hapları reklamına göndermedir.

Nujol: Reklamı bolca yapılan bir laksatif.

Elbet-Nedeni-Var: Grape Nuts kahvaltı yiyeceği ve Instant Postum adında, kafein içermeyen, kahve benzeri bir madde için hazırlanmış slogan.

Odor? / ono: Odo-ro-ono adında, aşırı terlemeyi önleyen bir deodorant markası.

çıkar fırçanın üstüne yayılan bir kurdele gibi: Colgate'in Ribbon Diş Macunu için kullanılan bir reklam sloganı.

Şiirin başlığı, Harold Vinal'in "Yeryüzü Aşığı" (Earth Lover) şiirine göndermedir (Yazık nasıl da kısa ömürlüdür bu güzellik / o halde bırakın onu kalbime çılgınca bağlayayım / ve inciteyim kendimi bir parçası oluncaya dek / onun tüm sevincinin, sonra dalayım yeniden uykuya, / hatırlayışla tüm o tozlu yıllar içre / nasıl da ani bir mucizenin boğduğunu beni gözyaşlarına). Vinal, 1920'lerde *Voices* adında kısa ömürlü ("kökten ölü") bir şiir dergisinin editörüydü ve Cummings'in modernist şiirlerini yayımlamıyordu. İlginçtir, 1944'te Amerika Şiir Derneği, Cummings'e Shelley Memorial Ödülü'nü verdiğinde, ödül derneğin başkanı Harold Vinal tarafından sunulmuştur.

Bir

X

hiçkimse sürekli kaybetmez

bir amcam vardı adı
Sol doğuştan beceriksiz biriydi ve
nerdeyse herkese göre vodvile çıkmalıydı
belki de çünkü Sol Amcam Noel Arifesinde söyleyebilirdi
McCann O Bir Dalgıçtı ile Cehennemin Kendisi şarkısını öyleki
bu onun açıklaması olabilir ya da olmayabilirdi ki

Sol Amcam kapıldı belki de en bağışlanmazına,
tumturaklı bir deyim kullanırsak
tüm lükslerin yani
çiftçiliğe ve
boşu boşuna
katıverdi

Sol Amcamın çiftlik işi
yürümedi çünkü piliçler
yedi sebzeleri ve sonra
Sol Amcam bir
piliç çiftliği edindi
kokarcalar yiyene dek piliçleri

o zaman Sol Amcam
bir kokarca çiftliği kurdu ama
kokarcalar üşüttü
ve öldüler ve böylece
Sol Amcam özendi
kokarcalara ustalıkla

ya da boğarak kendisini bir su tankında
ama Sol Amcama sağlığında bir Victor
Victrola gramofon ve plaklar veren birisi

özel himaye olayı nedeniyle onun ölümü için
harikulade ve üstelik görkemli bir cenaze töreni düzenledi
siyah eldivenli gençler çiçekler ve herşeyiyle

ve hatırlarım hepimiz ağladık Missouri Irmağı gibi
Sol Amcamın tabutu yalpalayınca çünkü
birisi basmıştı bir düğmeye
(ve kaydı aşağıya
Amcam
Sol

ve kurdu bir solucan çiftliği)

Bir

XVIII

bay sizinki öyle ateşli olmamalı
sanatsal sorunlara ilişkin

herkesin zevki kendine ama bana gelince
benim gönlüm belli kişilerde

bana sağlam neşesini bağışla he-man'in
sizinkileri sizin görüşlerinize eşleyeyim

bir güzel kız ki çıplaktır
değer bir milyon heykele

Bir

XIX

o daha Yep

yeni;ve sen
bilirsin sonuç olarak
biraz katı tutumlu ve
özenliydim ben ve(baştan başa

yağlamış olarak universal
kavramasını,hafifçe gaz verdim yokladım
radyatörünü,baktım yaylar Okey

mi.)hemen davrandım,karbüratörü yükledim çalıştırıp
motoru,debriyajı
kaydırdım(ve sonra nasılsa geri vitese almışım
o tekmeledi hey
neler oluyor)o
dakika vitesi boşa aldım ve denedim

gene ya-vaş-ça;cıs,cıbıl dürt. erek(benim
lev-yemi tam Yerine-
oh ve onun dişlileri
en esaslı biçimde geçti
birinci vitesten
ikinci-derken-son-vitese
yağlıyıldırım gibi)tam da biz dönerken köşesini Kutsallık

caddesinin gaz pedalına dokundum ve

verdim ona benzini,çok hoş

(Bu
ilk binişti ve inanırım mutluyduk
görmekle onun nasıl da hoş yaramazlık yaptığını

son dakikaya dek geri dönerken Ulusal
Bahçelerinden yüklendim
o

içtengenişleyen
ve
dıştandaralan
frenlerin İkisinebirden ve

getirdim heryanını titrE
yerek:
bir:cansız.

durak-
;Layışa)

Şiir, modern insanın kadına bir otomobil gibi davranmasına yergidir. Cinsellik ve teknolojinin birbirleri için hem bir birlik hem de karşıtlık oluşturduğu görüşünü pekiştirir.

Bir

XXVII

MEMORABILIA

dur seyret ve

dinle Venedik:eğilin de
kulağınızı verin siz camişleri
Murano'nun;
durdur
asansörü nel
mezzo del cammin' yani yarı-
yolda yukarıya Campanile'nin,inan

sen bana cocodrillo–

benim gözlerim gördü
görkemli

gelişini
Amerikalıların özellikle
evlenilebilir cinsten güzel kızları ki
silahlanmış geniş bacaklarla nahoş
sesleri Rehberlerin Annelerin ve kodakların
–geceleyin üzerine Riva Schiavoni'nin ya da içinde
mutlu yakınlığında de l'Europe'un

Grand ve Royal
Danielli'nin ki onların sayıları

Gökteki yıldızlar kadardır....

bayım ben
söylerim ki tüm gondollar bayım
gündüz benim altımda gondol bayım gondol

ve üzerimden geçer gürültülü ve gondol
çarçabuk sakinleri Omaha Altoona'nın ya da o şey
coşkun olmayan bireyleri Duluth God'un yalnızca,
gondol bilir Cincingondolanati gondollar bilmez

—yüklüce dolargetiren bakireleri

"Loggia'dan ki
biz melekler Ah evet
güzel ile biz şimdi geçeriz bakışları içinden
kızların şu tarz içinde ki
yapraksı öyleki Ruskin
der ya senin için Marjorie'de olmayan
bu iyisınırlı yalın değil mi sevgili"

—Ah Eğitim:Ah

thos cook & son

(Ah metope olmak
şimdi triglyph de hemen burada)

Memorabilia: Hatırlanmaya değer şeyler. Robert Browning'in aynı adlı şiirine benzer şekilde Cummings, İtalya'dayken Amerika'ya olan özlemini bu şiirle dile getirmiştir.

dur seyret ve / dinle: Tren istasyonu peronlarında duvarlara yazılı bir slogan.

Murano: Venedik yakınlarında cam sanatıyla ünlü bir kasaba.

nel / mezzo del cammin': "ortasında yolun [ömrün]" (Dante, *Inferno* I.1.)

Campanile: Venedik'te San Marco Meydanı'ndaki çan kulesi.

cocodrillo: San Marco Meydanı'na tepeden bakan St. Theodore heykelinin bir bölümü olan timsah şeklindeki büyük taş.

de l'Europe / Grand ve Royal / Danielli: Venedik'teki otel isimleri.

Ruskin: John Ruskin (1819-1900), *Venedik'in Taşları* (The Stones of Venice) kitabının yazarı.

thos cook & son: İngiliz seyahat şirketi.

Ah metope olmak / şimdi triglyph de hemen burada (O to be a metope / now that triglyph's here): Metope ve triglyph, mimari terimleridir. Parthenon Tapınağı gibi Yunan mimari örneklerinde yanyana sırayla yerleştirilmişlerdir. Metope "yeni bir sanat yaratmak için açık boşluk" anlamını da içerir. Bu bakış açısıyla triglyph "katı ve süslü" anlamını barındırır. Belki de Cummings bakire metope'lerin, triglyph'lerin sembolize ettiği yarım yamalak bir bilgiye ("Ah Eğitim:Ah", "thos cook & son") maruz kaldıklarını ve böylece de yaşantının gerçekliğini ıskaladıklarını ve sahip oldukları bilgiyi ifade etme yeteneğinden yoksun olduklarını anlatmak istemiştir.

Bir

XXVIII

hırsızların arasına düşmüş bir adam
uzanır yol kenarında sırtüstü
bürünüp onbeşinci sınıf düşüncelere
takarak sırf alay için yuvarlak bir şapkayı

yazgı bir derece daha fazla
azat edilmemiş her bir akşam için
bilince bir karşılık olarak,
bağışlamıştı ona değişmez bir sırıtışla

ki onun üstünde bir düzine sadık ve bağlı
yurttaşlar otladılar ara verince
sonra ateşlenerek aşırıuygar bir şevkle
aradılar daha yeni otlaklar ya da çünkü

sarılıp büründü donmuş deresiyle
en pembe kusmuğunun gözlerinin dışında
ki farketmedi hiçkimseyi baktı
sanki o aldırmamış gibi yükselmesine

bir el hiçbir şey yapmadı üzerinde yeleğin
kavradı zayıfça toprağı onun oldukça girişken dostu
günah çıkardı suskun pantolonsineği
vakur hareketsiz bir düğmeye.

Sıyırarak katılaşmış kusmuktan
onu koydum tümüyle arasına kollarımın
ve sersemledim irkildim yılgıyla içinden geçerek
bir milyon milyar trilyon yıldızın

E. E. Cummings bu şiiri İncil'deki bir öyküden esinlenerek yazmıştır. Luka 10:25'te geçen "İyi Samiriyeli" öyküsünde, hırsızlar arasına düşen bir adama komşuluk yapmak, ona acıyıp yardım etmek "sonsuz hayatı miras edinmek için ne yapmalı" sorusuna yanıt olarak yer alır. Şiirin temel konusu, insanın sosyal sorumluluğundan çok, potansiyel kutsallığının daha önemli olduğudur.

Bir

XXXIII

sesler seslere,dudak dudağa
ant içerim(hiçkimseye herkese)oluşturur
ölmemeyi;ya da neyi çürütüyorsa şu ve bu taçyaprağı...
uykunun kendine has bir biçimi olarak varolmayı

mantık ötesi ne varsa istenç altında olur;
ne de çevirebilir bu anlar:derim ki
hatta Nisan'dan sonra bile
Tanrı adına mazereti yoktur Mayıs'ın

—doğur çiçek ve makinelerini:heykel ve düzyazı
çiçekler varsayıp yanılırlar
makineler daha kesindir,evet
eşyaları onlar dağıtır, Tanrı bilir

(daha düşünceli olsak da,farkında olmasak da tamamen,
haykıran ve bağlanan kendimizin ki,
bir an için olan ve kolayca yitip giden,
gözetmek yerine herşeyin en iyisini)

yani sarışın yokluğu herhangi bir programın
en son ve daima ve en önce yaşamanın dışında
önemsiz kılar neye inanıyorsak sen ve ben;
ne de felsefeye kulak asar bu gül...

getir havai fişeklerini ki onlar görkemli
karışımıdır pistonun ve pistilin;çok iyi
donatılmıştır ki bir anda yerleştirilebilir
öyleki aşınmaz öbür pastel kalemler gibi

(Senin ve benim dudaklarımız ve seslerimiz varken
öpüşler için ve şarkılar için
kim aldırır tekgözlü bir orospu çocuğu
bir alet icat etse ölçmek için Baharı?

her düş doğmuştur, yapılmamıştır...)
o halde Lanet okumak niye şuna:ötekine;buna,
çünkü belki de asıl olan
çiçekleri tüketmek ve korkmamaktır.

İki

III

"amerika elbet tanrıdan sonra ben
seni severim gezginler ülkesi vesaire hey
söyleyin görebilir misiniz tanyeri ağarışını
benim ülkemin ki asırlardır gelir gider
ve artık bunun nesine üzülelim
her dilde hatta sağırvedilsizlerinkinde bile
oğulların alkışlar anlı şanlı adını kan lekeleriyle,
bağnaz milliyetçilikle vay canınalarla aman tanrımlarla iftiralarla
güzellikten sözetmek de neymiş, kim daha güzel-
olabilir bu mutlu kahraman ölülerden
aslan gibi koştular kükreyen kıyıma
bir an durup düşünmediler de gittiler ölüme yoksa
özgürlüğün sesi mi kısılsaydı?"

diye konuştu Adam. Ve bir bardak su içti hemen

İki

X

benim tatlı yaşlı vesaire
lucy teyzem geçen

savaşta anlatabilirdi ve
üstelik anlattı elbet sizlere
herkesin savaştığını ne

için,
kızkardeşim

isabel yarattı yüzlerce
(ve
yüzlerce)çorap hadi
sayma gömlekleri pireişlemez kulaklıkları

vesaire bileklikleri vesaire,annemse

beklerdi olmasını ki

ben ölecektim vesaire
yiğitçe elbet babamın ise sesi
kısılırdı konuşmaktan yok o nasıl
bir ayrıcalıktı o da
yapabilseydi ve bu arada kendim

uzanıp vesaire sessizce
derin çamurlara ve

saire
(düşleyerek,
ve
  saire,
gülüşünü Senin
gözlerini dizlerini ve Vesaireni senin)

Dört

III

işte minicik bir fare)ve

neyi düşünür o, ben
meraklanırım üzerindeyken bu
döşemenin(sessizce

parlak gözlerle)dolaşır(hiçkimse
anlatamaz çünkü
Hiçkimse bilmez, ya da niçin
aptallar Burada ve,buradadır,
(oo)luk açarak odanın Sessizliğinde)al bu
en kısaması
şiiri bir
(minicik kulaklarla ve gördün mü?

kuyruk sıçrayışlarını)

(ayrılmıŞ)
"fare",
Biz aynı değiliz sen ve

ben,işte minik bir o
ya da
o mu O
? (ya da aynada gördüğümüz birşey miydi)?

bu yüzden öperiz;çünkü belki de
Yitip giden şey
kendi içimize doğru
kim (bak) ,ürkütülmüş

Dört

V

herşeye rağmen
ki soluk alan ve kıpırdayan,mademki Yazgı
(upuzun beyaz elleriyle
her kırışığı düzelterek)
tümüyle pürüzsüz kılar aklımızı

–odamdan ayrılmadan önce
dönerim ve(eğilerek
sabahlar boyunca) öperim
bu yastığı,sevgili
orada yaşadı başlarımız ve oradaydılar.

Dört

VII

duygu en önce gelir de
herşeyin sırasını
umursamayan birisi
öpmez tümüyle asla seni;

tümüyle çılgın olmak
Bahar içreyken dünya

kanım da onaylıyor,
ve öpücükler daha geçer bir yazgıdır
bilgelikten
tüm çiçekler üzre ant olsun ki leydim. Ağlama
–en hoş kıpırtısı beynimin az kalır yanında
gözkapaklarının seğirmesinin,öyleki der

birbirimiz içiniz:öyleyse
sevin,yaslanırken geriye doğru kollarıma
çünkü hayat bir satırbaşı değildir

Ve ölüm de sanırım ayraç değil

Beş

V

ben yaptıysam eğer,leydim,anlaşılmaz
kusurlu pek çok şeyler ki yanıltır başlıca
(en derin düşlerden daha kırılgan) gözlerini
ve daha süreksiz şarkıları bedeninin aklımdaki
bembeyaz şarkısından–tuzağa düşüremediysem eğer
en ürkek bakışları–kaçıp giderse şarkım boyunca
o pek ustaca acayipliği gülümseyişinin
o keskin esaslı sessizliği saçlarının

–varsın dünya desin "en bilgece musikisi onun aşırmadı
hiçbir şey ölümden"–
ancak sen yaratırsın
(öyle kusursuzca canlı)utancımı benim:
leydim senin dolgun ve kırılgan dudaklarından
tatlı küçük sakar ayakları çıkagelir Nisanın

ruhumun aşınmış çayırlarına.

YAŞA
(1931)

XXVII

en azılı düşmanlarınca sevilecek
ilk başkan" ölüdür

yalnızca erkek kadın ya da çocuk ki yazarlar
basit bir bildirisel cümleyi yedi gramer
yanlışıyla "ölüdür"
yakışıklı Warren Gamaliel Harding
"ölü"dür
odur
"ölü"
eğer yememiş olsaydı o Japon Yengeçlerini

hemen hiç üzgün olmayabilirdi birileri,belki

Başkan Warren G. Harding, Alaska gezisinden dönerken başkanlık yatında yediği yengeç eti yüzünden rahatsızlanır, bir süre sonra da doktorlara göre beyin felci nedeniyle ölür. Ölümünden sonra, yönetimindekilerin çok sayıda politik yolsuzluğu su yüzüne çıkar. Başkanın ölümünü, yaklaşmakta olan bu skandalların bilgisinin kolaylaştırdığı ileri sürülmüştür. Harding'in "Tanrım, bu nasıl iş! Düşmanlarımdan hiç yakınmam yok... Ama lanet olası yakın arkadaşlarım, benim Tanrının belası arkadaşlarım... geceleri koridorları arşınlamama yol açanlar işte onlar" sözü meşhurdur.

XXIX

bir ortasında bir odanın
dikili durur bir intihar
koklayarak Kağıttan bir gülü
gülümser bir kendi kendine

"bir yerlerde şimdi Bahardır ve bazen
insanlar gerçeklik içredir:düşle
bir yerlerde gerçek çiçekleri, ama
düşleyemem Ben gerçek çiçekleri çünkü Ben

yapabilseydim,onlar nasıl olsa
gerçek Olmayacaklardı"
(böylece gülümser o
gülümseyerek)"ama gerçek

olamam Ben
heryerde senin için hemen"
sarışındır O
küçücük ellerle

"ve daha kolaydır herşey
Benim sandığımdan da kolay;
hatta anımsayarak kimin kime ilk önce
nasıl baktığını,nasıl da dansettiğini"

(bir ay yüzer geçer bir buluttan
bir saat vurur geceyarısını
bir parmak çeker bir tetiği
bir kuş uçup gider içine bir aynanın)

E. E. Cummings'in "Bir General" (A General) adlı kurşunkalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

XXX

kıvançlı ve büyük şarkısını söylerim Olaf'ın
ki sımsıcak yüreği irkildi savaşta:
bilinçli bir karşı-çıkıcı

çok sevgili albayı (temiz giyimli
westpoint akademili,özenle yetiştirilmiş)
ele aldı hemen yoldan çıkmış Olaf'ı;
ama–sevinçten uçan bir astsubay
güruhu(önce vurarak kafasına
onun)buzlu sularda sürüklediIerse de
o biçareliği ve başkaları vurduysa da
daha yeni kullanılmış fırçalarla
bu çamurlu tuvalet taşlarında,
ve aynı soydan akıllılar anımsatma
peşindeyken ona bağlılığı körelmiş aletlerle–
Olaf (her bakımdan bir ceset
olarak ve istemeyerek bir örtü
Tanrının verdiğinden başka)
karşılık verir,bıkıp usanmadan
"Öpmeyeceğim lanet olası bayrağınızı"

gümüş yaldızlı kuş ciddileşti hemen
(palas pandıras gitti tıraş olmaya)

ama–her sınıftan subaylar
(özlem dolu bir ulusun gökgözlü gururu)
sövüp tekmelediyseler de edilgen avlarını
kullanılmaktan eskiyinceye dek
kendi tiz sesleriyle potinleri,
ve kışkırttılarsa da birincisınıferleri
makatına günahkarca sataşsınlar diye
yardımıyla ustaca sürdükleri
ateşte kızdırılmış süngülerin–
Olaf (üzerinde bir zamanlar dizleri olan şeylerin)
neredeyse aralıksız yineliyordu
"epeyce pislik var ama Ben yemeyeceğim"

başkanımız,iddialar
kendisine ulaşınca gereğince,
attı ödlekorospuçocuğunu
bir zindana ki,orada öldü gitti o

İsa'yı(Bağışlaması sonsuz olan)
görmek için yakarırım;ve Olaf'ı da
hem de daha çok çünkü
istatistikler yalanlamadıkça o
daha yürekliydi benden:daha sarışındı sizlerden.

Westpoint Akademisi: New York'ta 1802'den bu yana eğitim veren son derece saygın bir askeri akademi.

Cummings'in görkemli bir savaş-karşıtı şiiridir. Cummings'in kahramanı Olaf, vicdani ya da dini nedenlerle savaşa gitmeye karşı çıkar ve insan öldürmekle kendisini gösteren yurtseverliği kabul etmez. Homeros'un *İlyada*'sında Achilles, bedensel yönden güçlü bir kahramandır, Olaf ise dış görünüş olarak sarı saçlı Germen savaşçılarına benzese de, gücünü ince doğasından alır ("irkildi sımsıcak yüreği savaşta"). Achilles, Briseis kendinden alındığında çılgına dönen ve Truvalıları kırıp geçirerek ölümsüzlüğe ulaşan bir kahramandır, oysa Olaf insanlık onurunu elinden almaya çalışan işkencecilerin onu soymaya çalışmalarından usanmadan öldürmeye karşı çıkar. İşkencenin askerler ["çok sevgili albayı (temiz giyimli / westpoint akademili,özenle yetiştirilmiş)"] aracılığıyla yapıldığı bir ortamda, ancak kaba sözler kutsanmış bir yüreği dile getirebilirdi ("Öpmeyeceğim lanet olası bayrağınızı", "epeyce pislik var ama Ben yemeyeceğim"). Çevresindekiler insan öldürmede ustalıklı ve "ulusun gökgözlü gururu"dur. Şiirin gücü, Cummings'in genelgeçer kahramanlık yerine farklı kahramanlık değerleri yaratmış olmasındadır. Cummings bu şiirle yurtseverlik, sadakat ve bağlılık gibi kolektif değerlerin boşunalığını gözler önüne sermiş, bireysel değerlerin önemini vurgulamıştır.

E. E. Cummings'in kurşunkalem çizimiyle annesi Rebecca H. Cummings.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

XLIII

cennetler varsa eğer annem (tek başına) edinecektir
birini. Bir hercaimenekşe cenneti değil bu,
kırılgan bir inciçiçeği cenneti de değil ama
bir karakızıl güller cenneti olacak

babam olacak(bir gül gibi derin
bir gül gibi uzun)

dikilerek yanında benim

eğilerek üzerine annemin
(sessizce)
gerçekten taçyaprağı gözlerle ve görmeyecek

hiçbir şey bir şairin yüzüyle gerçekten
bir çiçekten başka ve ne de bir yüz
ellerle kaplı olan
öyleki fısıldar
Budur işte benim sevgilim benim

(ansızın günışığında
eğilecek babam,

ve tüm bahçe eğilecek)

XLV

sen
kış
ın oturan
ölerek düşünerek
toplanıp arkasında kir
li camın zihinleri bulanmış
ve sarılmış düşlerle(ya da bazen
bön bakışlarla yıkanmamış
camlarla içine taze patırtısına
öldürmelerin inceliksiz yüzlerin ki geçer çar
çabuk soluklarıyla.)"adamlar var ölüme yürüyen
bu mevsim" düşün "fanilik yaşar onlarla
biraz daha fazla açıkça olduğundan
buraya,oraya ki canlı işli taşır şaşır
tıcı ve kendiliğinden ve güç sevimsizliğini
kendilerinin daha delici sadeliği bir
daha yoğunca acımasız boşluğuyla"Ve otur
toplanarak sessizce arkasında ağacın ya da iki kısmen say
dam camların ki bazı aşksız hileler ayı
rır bir durgun hareketsiz aklı yüz
lerce yazgılı aceleci beyinlerden(ikiye
ya da üçe ki şiddetle çarçabuk
geçerler soluklarıyla)kış
ın sanırsın sen,öl usul
ca "tak tik" çünkü ben
gördüm ağaçları(içinde
kara gövdelerinin yapraklar
gizlenir

XLVIII

biraz daha gelsene–korkmak niye ki–
işte en erkenci yıldız(tuttun mu bir dilek?)
dokun bana,
yokolmadan biz
(inan ki hiçbir şey ki şimdiye dek
bulunmuş bozamaz bunu ya da bu anı)
öp beni biraz:
hava
kararmakta ve canlıdır–
ah yaşa benimle enderliğini
bu renklerin;
tek başına ki azıcık
daima ötesindedir eriminden ölümün

ve İngilizlerin

XLIX

bir ışık Söner)
ve ilkönce köpük

-benzeri tüy saçar buruşmuş yastık
heryerin yanını gizlicearayarak
hayır aman tanrım sevgili bekle şş lütfen aman hayır Aman
üçüncü Karar fısıltılar anlar
irice iç çekmeleri tırmanır(aşk bir-
şey olarak belki de daha karmaşık)benim(soluk
soluğa)esriklik adını taktığım şeye ve Ve

açığa vurmalar gülümser masrafsızca içli dışlı

–o halde kim Seni(yalnızca bir ama bir kez,Kraliçe
arasında yüzyılların evrenlerin arasında
Kim içtenliğin dışından yükselir ölümsüzlüğe)

selamlar. ve tapınarak yazgım için
geçer bilmeksizin ışıltılı ülkesine uykunun

LI

bir maymunun kafatasında bir palyaço sırıtışını
(bir zamanlar güzel dudaklı ya da gözleri sıkıca telaşlı)
verir bana aynam,bu öğle sonrasında;
ben bir biçimim ama yiyip çıkarabilen biri
kirli ölüm onu hesapsızca kuşatmadan önce,
bir korkağım sona ermeyi beceriksizce bekleyen
ki bu arada her kusursuz şeyi ıskalayan;
bir elin izlenimi boş bir eldivende,
hemen unutulan bir ezgi,kiralık bir ev.
Ben hiç sevmedim seni sevgilim şimdi sevdiğim kadar

bak şu akılsıza,Haziran ayında,
bazı yıldızlarla gezegenlere kulak vererek,
yükseldi ağır ağır gergin bir balonla
gülünç kalıncaya dek küçülen dünya;
gözcü yaptı onu bir okçu(ki hedefini şaşmazdı
asla)ve şu küçük oyunla ya da bu
vurup düşürdü havacıyı,içine uçurumun
–ve olağanüstü düştüm ben yeşil oluğundan
alacakaranlığın,ayrılarak binbir parçaya.
Ben hiç sevmedim seni sevgilim şimdi sevdiğim kadar

tanrının müthiş yüzü,bir kaşıktan daha parlak,
biriktirir imgesini ölümcül bir sözcüğün;
öyleki hayatım(güneşi de ayı da seven)
hiç oluşmamış birşeye benzesin diye:
sanki bir kuş kafesiyim ben tek kuşu olmayan,
bir tasma bir köpeği arayan,bir öpücük
dudakları olmayan;bir yakarış dizlerden yoksun,
ama gömleğimin altında birşey çarpar kanıtlarcasına
onun ölü olmadığını ki,yaşıyor,hiçkimsedir.
Ben hiç sevmedim seni sevgilim şimdi sevdiğim kadar

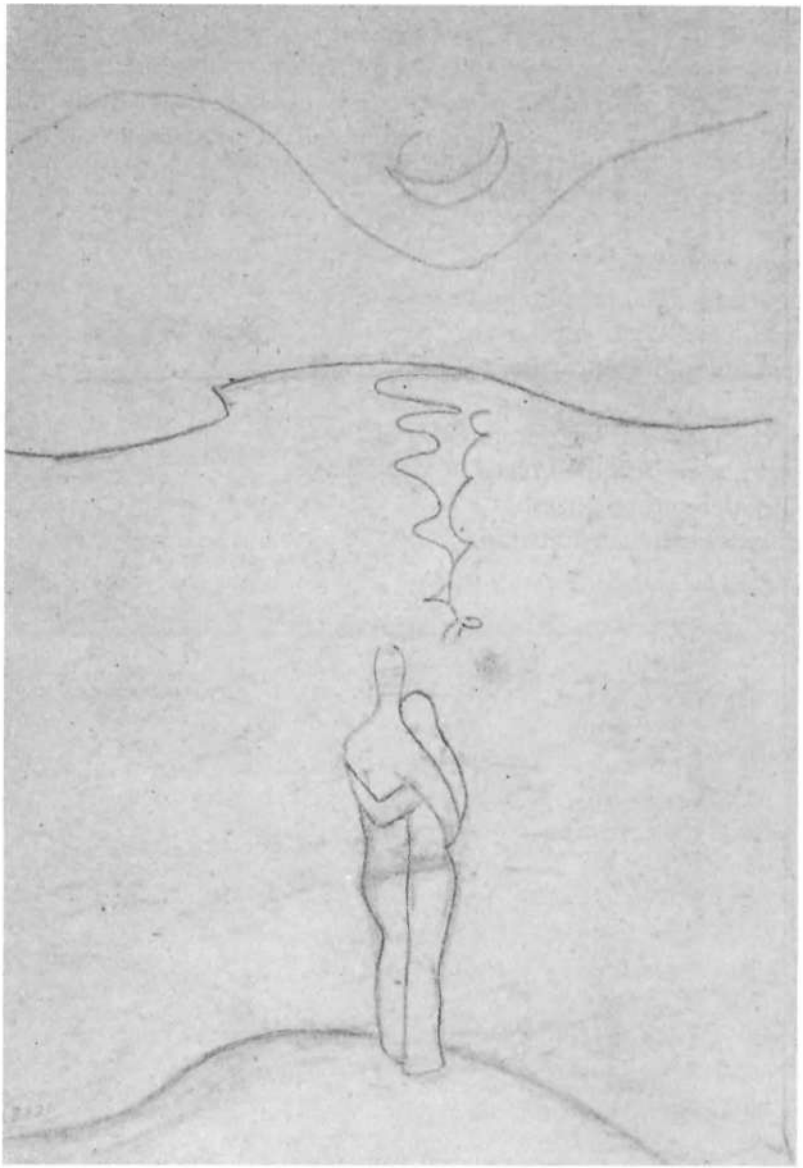
Cehennem(en gösterişsiz halimle ki artıracak)
aç ateşini!çünkü mutluluğunu yakalamıştım ben
bir ufacık kadının yeryüzünün üstünde yukarlarda;
sesleniyorum ona,yüzünü hatırlayarak,
ben hiç sevmedim seni sevgilim şimdi sevdiğim kadar

LIV

seviyorsam eğer Seni
(içli dışlılığın anlamı
mesken tuttuğu dünyalardır aylak aylak dolaşan
amansız şen şakrak perilerin

seviyorsan beni
eğer)mesafeli oluş bir akıldır dikkatlice
ışıldayan sayısız cüceleriyle
tamamlanmış bir düşün

seviyorsak eğer bir(çekinerek)
birimizi,ne bulutlar elverir ne de Sessizce
Çiçekler andırır güzelliği
daha az soluk alışımızdan

E. E. Cummings'in kurşunkalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

LVII

gezip görmediğim bir yer,kıvançla ötesinde
herhangi bir yaşantının,gözlerin kendi sessizliğinde:
senin en kırılgan duruşunda birşeyler var beni saran,
ya da birşeyler ki dokunamam çünkü çok yakınlar

en küçücük bakışın kolayca açar beni
kapamış olsam da kendimi parmaklar gibi,
sen açarsın daima taçyapraklarınca beni hani açar ya Bahar
(işleyerek ustaca,gizemlice)ilk gülünü

ya da isteğin beni kapatmaksa eğer,ben ve
benim hayatım kapanırız pek güzelce,ansızın,
şu çiçeğin kalbi hayaller kurarken
karın dikkatlice heryere yağışı gibi;

bu dünyada algılamamız gereken hiçbir şey erişemez
yoğun kırılganlığının gücüne:öyleki dokusu
bağlar beni renkleriyle ülkelerinin,
sunarak ölümü ve ölümsüzlüğü her soluk alışta

(bilmiyorum nedir o şu sende olan bir kapanan
bir açılan;yalnızca içimdeki birşey anlar
gözlerinin sesi daha derindir tüm güllerden)
hiçkimsede,yağmurda bile,yok böyle küçük eller

LXVIII

ancak cansız kafalardaysa yaşayan bir dans
nedeni,aşktır;ama ilk mızraklarında
güneşin kusursuzca yitmeliyse
ayın olanca büyüsü,ya da konuşmalıysa taşlar ya da
bir isim denetlemeliyse daha akıl almaz bir ihtişamı
açıkça evrenimizden,yine ordadır aşk:
ve burada tutuklu olarak,işkence görerek burada
aşk heryerde ansızın patlayarak sakatlar ve kör eder
(ama kesinlikle unutmaz,çürümez,uyumaz,
resmi çekilemez,ölçülemez,küçümser
önemsiz etiketlemesini şaşmaz beyinlerin...
—Kim kullanır bir şiiri mezardan da iri?
yalnız Kimden esirger zaman bir sığınağı
açılması gerekliyse de tüm anlaşılmaz dünyalar?
)Aşk

Hayır Teşekkürler
(1935)

ŞERE
FİNE

Farrar ve Rinehart
Simon ve Schuster
Coward-McCann
Limited Editions
Harcourt, Brace
Random House
Equinox Press
Smith ve Haas
Viking Press
Knopf
Dutton
Harper's
Scribner's
Covici, Friede

7

dünya nasıl yönetilir başlıklı sone)

A her zaman yapmaz B orada öylesi birşey olmayarak
çünkü C hiç gölge yapamaz D içer ve

E yer kendi sesini sessizliğinde baharın nağmeleri
yaşar F duyumsar açar ve kapar anlar
G sevinçle unutur daha az edinerek

herbiriyle en az herbirisi en çok hatırlayarak
H uçar en yükseklere ki tek bayrak sarmış

(çimen tendir başlıklı sestet ya da yüzebilen
ve suya giren ya da düşlemeli birisi
uyumaktan fazlasını nasıl ki bilmekten fazlasıdır sanmak)

kusursuzca borçlanırım ben I öğesi
bir hayatı ölürken ve vasiyetim kalsın bu

çocuklara ki yaparlar bu yağmuradamını kardan

çimen tendir: Eski Ahit'te geçen Isaiah 40: 6 ayetinin tersine çevrilmesidir: "Tüm ten çimendir / ve tüm güzelliği kır çiçekleri gibidir. / Çimenler kurur, çiçekler solar, / Tanrının soluğu üzerlerine estiğinde." Cummings der ki, sonenin ikinci bölümünün konusu "ten çimendir" değildir. Yani "yaşamak ölmektir" değil, "ölmek yaşamaktır".

Sestet: Sonenin son altı mısrası. Sone, şairi konusuna başka açılardan yaklaşmaya zorlar. Farklı bir ortam ve yapı içinde yepyeni birşey yaratılmalıdır. Bir başka deyişle, yeni bakış açıları, oynanacak yeni alanlar yaratmak içindir sone. Şiir sanatı şairin düşünce ve duyguları ise, sone şiirin asıl varlıklarından birisidir.

Şiir başlangıçta anlam karışıklıklarıyla dolu görünür. Cummings, şiirde geçen bazı dizeleri şöyle açıklamıştır: "G...asla kendi kendine acımaktan suçlu hissetme;eğer bir zamanlar hissettiysen az da olsa şimdi en az hisset,önceki anları sevinçle unut;ve ne zaman en azına sahipsen,hatırla sevinçle en çoğuna sahip olduğun anları H...kutsal birşey gibi davran senin en gerçek(en yüce)benliğine—asla kibirlenme insanların arasında,bir bayrak gibi,herkesin göreceği bir bayrak."

10

küçük adam
(acele ile
dopdolu bir
önemli kaygıyla)
durakla dur unut gevşe

bekle

(küçük çocuk
ki denedi
ki beceremedi
ki ağladı)
uzan cesaretle aşağıya

uyu

kocaman yağmur
kocaman kar
kocaman güneş
kocaman ay
(girerler

içimize)

13

e-g-r-i-k-ç-e
öyleki
b)iz b(akınc)a
yukarışimditop
EGEÇKİR
lanarakv(e-
biR):s
ıçR
!a:
R u
(l
aŞaRaK . çErGiKe)
ve
yeni(ol)den(u)düzen(şur)lenerek
,çekirge;

16

yoklayabilir miyim dedi adam
("bağırırım dedi kadın
yalnızca bir kez dedi adam)
eğlenceli olur dedi kadın

(dokunabilir miyim dedi adam
ne kadar dedi kadın
epeyce dedi adam)
neden olmasın dedi kadın

(gidelim hadi dedi adam
çok uzağa değil dedi kadın
çok uzak da ne ki dedi adam
olduğun yer dedi kadın)

kalabilir miyim dedi adam
(nasıl yani dedi kadın
işte böyle dedi adam
öpersen eğer dedi kadın

kımıldayabilir miyim dedi adam
aşk bu mudur dedi kadın)
istekliysen eğer dedi adam
(ama büyüleyicisin dedi kadın

ama hayat bu dedi adam
ama karın dedi kadın
şimdi dedi adam)
ah dedi kadın

doruklardayım dedi adam
durma sakın dedi kadın
yo hayır dedi adam)
yavaşça ilerle dedi kadın

gellldin mi?dedi adam
hımmm dedi kadın
ilahisin!dedi adam
(sen Benimsin dedi kadın)

23

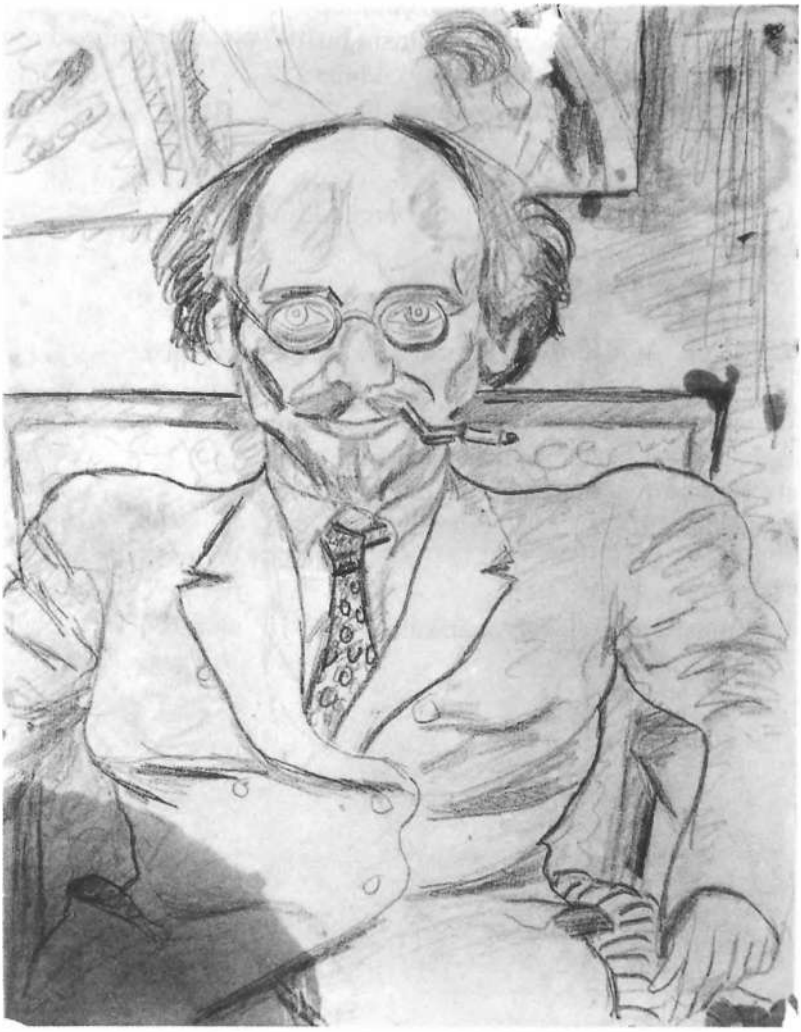
duyumsamak zorunda değil o çünkü düşünür
(başkalarının düşüncelerini,bilinsin bu)
düşünmek zorunda değil o çünkü bilir
(ki senin iyi sandığın birşey kötüdür)

çünkü bilir o,anlayamaz o
(niçin Jones ödemez bana bilir borcu olduğunu)
çünkü anlamaz,içer o
(ve içer o ve içer ve içer ve)

kel değil. (Öksürür.) İki solgun kaypak minik göz

dengelenmiş bir kırılmış bebeksomurtkanlığıyla
(güzel dişler gezinir içinde ve dışın
da)Hayatın,var mı Senin bir mucizen daha
az şaşılası bu Smith adlı ölümden?
Evlidir ve uydurur

korkmuş;saldırgan ve:Amerikalı

E. E. Cummings'in "Joe Gould" adlı kurşunkalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

27

küçük joe gould yitirdi dişlerini ve bilmez ki nerede
bulur onları(ve buldu ikinciel diş takımı ki tıkırdar)küçük
gould keserdi iştahını kötü gevrek
şekerle ama tam(çıplak yılanbalığı)şimdi küçük joe hava ile geçinir

Harvard Kısadır, Mendil yerine Kağıtpeçete okur çamaşır faturası
yok sever İnsanları seçerek Siyahlar Yerliler Musevileri
i.d. sizler tıngırtısına küçük joe(yanki)gould'un bıktırıcı çeşitli
bulmaya çalışanlar kendi akıllarını(ama asla kaybedecekleri birşey olmayan)

ve bir efsane bir gülümseyiş kadar güzeldir ama küçük joe'nun kendi
deyişiyle sözel tarihi(yayıncının notu)başlıklı olabilir bir hayaletin
gelişmesi ya da asıl suyla örtülü başlıca daldırılmışken ya da bir ahlakdışı
erdem bir-çeşit-canlı kalma sayısız çeşit-ölümlerle

(Amerika Seni Severim ve eğlenceli olmalı alaya alınmak
ama daha eğlencelisi eğlenceli olmaktır küçümen joe gould olmak)

i.d. (n.b.: nota bene): iyice dikkat edin.

Joe Gould: Greenwich Village caddelerinde geçimini sürdürmek için elinde bildirilerle dolaşan, Harvard mezunu sakallı bir bohem ve belki de bir meczuptur. Elindeki paçavra bildirilerle Joe Gould Fonu'na bağış toplar. *Zamanımızın Sözel Tarihi* (An Oral History of Our Time) adında, bir milyon sözcükten oluşacak, New York'luların günlük konuşmalarını içeren bir kitap hazırladığını ileri sürmektedir. Cummings de ona bağışta bulunanlardandır. Cummings'e göre bir bakıma "şehrin bilinçdışının size kendini ifade etmeye çalışmasıdır Joe Gould." Özellikle "bir efsane bir gülümseyiş kadar güzeldir" dizesi Cummings'in Gould'un sırrına vakıf olduğunun göstergesidir.

Joe Gould'un Sırrı (Joe Gould's Secret) kitabının yazarı Joseph Mitchell, onunla ilk kez "Bana bir kase çorba verin–bütün gün birşey yemedim" diyerek bir restorana girdiğinde karşılaşmıştır. Stanley Tucci, yakın zamanda Joseph Mitchell'ın bu kitabını sinemaya aynı adla başarıyla aktarmıştır.

30

yuldaşlar ölür çünkü onlara öyle söylendi)
yuldaşlar ölür henüz yaşlanmadan
(yuldaşlar ölmekten korkmazlar
yuldaşlar inanmaz
ve yuldaşlar inanmayacaklar da
hayata)ve ölüm bilir ki neden

(tüm iyi yuldaşları tanırsınız
özgeci kokularından
moskof gaydasıyla dansedişlerinden)
yuldaşlar beğenirler
s.freud bilir ki neden
pantolonunuzu kirletebilme umudunu

her yuldaş bir parçasıdır
kelimenin tam anlamıyla bir nefretin
(gezinerek boşuna bir olukta
tanrı bilir ki neden)
ve ben de bilirim
(çünkü sevmekten korkuyor onlar

yuldaşlar (kumrads): yoldaşlar (comrades).

37

bir adam düşünün,herhangi birşey edinmiş olsaydı
onun daha çoğunu elden çıkarırdı hemen

(onun sonbaharının kışı yazının baharı olarak
ayakta durarak devindi kasımın mayısında)
onun(en patırtılı nasılımsı zaman bozarsa eğer

sessiz niçinlerini böylesi bir ölümsüzlüğün)
hatırlanışından hiçbir sabırlı şaşılası olmayan akıl
öğrenemez(ne de sezebilir dünyanın tüm çürümüş bilginleri
kurallar koymayacağını yaşamak için hayatın)

ve karanlık başlangıçlar onun aydınlık sonlarıdır
o ki bir ateşin serinliğinden daha az yalnızdır
ay yerine yakındostları koyar dost yerine dağları

–aç kalçalarını yazgıya ve(becerebilirsen eğer sen
hiçbir şey tutmayarak)Dünyaya,bir adam düşünün

41

işte açılışa ve yukarıya,yaprağa ve özsuyuna
ve senin(kollarımda öyle taze çiçeklenen)
kendine öyleki gözleri kokusudur yağmurun sesinin

ve işte elbet sessiz dağlara;ve
gözlerden yiten şairine daimanın,kar
ve sabaha;ve sabahın güzelim dostu
alacakaranlığa(ve adına okyanus denen bir ilk düşe)ve

bırak lanetlensin zorunluluk ya da koşul her kimin korkusuyla
kahrolsun gereklilik ve çünkü her beyinle
ki düşündüğünü düşünür,kalkışamaz duyumsamaya(ama kalkarak
neşeyle;ve kalkarak gülmeyle ve esriklikle)

işte keşfedilemez bir seziye ki
onun her çılgın becerisi yapılmıştır kan dünyasından
(öyleki ölümcül şarkılarıdır ayda kıpırdayan)

54

Yehova gömülü,Şeytan ölü,
korkaklar elbet tapınır Çok ve Çabuk'a;
kötülük pek de kötü sayılmayarak,
kendi kendine iyiliği uysallık sayar;
tik der ki boyun eğ, tak der ki uy
Sonsuzluk bir Beş Yıllık Plandır:
asılı durursa Neşe ile Acı bir rehinci dükkanında
kim kalkışır kendisini insan saymaya?

düş kurmayan düzenbazlar beslenir durur Gölgelerde,
Harry'niz Tom'dur,Tom'unuz ise Dick;
Aygıtlar viyaklatarak öldürüp toplarken,
Aynılık akımı tümüyle modadır;
hem temiz hem de ter doğru ayarlanırsa,
aletlerle Ter ve Temize:
bir dokunuşla mikrofona dönüşürse Yahudi kike'a
kim kalkışır kendisini insan saymaya?

avaz avaz yakarır Gerçek adına yalancılar,
topukları kölelerin Özgürlük için tıkırdar;
nerede Aptallar kutsal,şairler deliyse,
İlerleme yanlısı meşhur gençler haykırır;
Ruhlar yasadışı olunca,Kalpler hastadır,
Kalpler hastalanınca,Akıllar hiçbir işe yaramaz:
Nefret bir oyunsa ve Aşk bir becerme
kim kalkışır kendisini insan saymaya?

Kral İsa, bu dünya bütünüyle bir sızıntı
ve hayatkoruyucular ortada yok:
dalgalarsa yalnızca Onun yürüyebildiği dalgalar
Kim kalkışır kendisini insan saymaya.

kike: Amerikan argosunda "Yahudi" anlamında kullanılır. Cummings'e göre kike "Yanki yaratıcılığının", yani Amerikan kültürünün bir ürünü olup, içi boşaltılmış, yapay ve insan olmayan bir çeşit makinedir. Şiirde, Yahudiyi kike'a dönüştüren aynılık akımı yerilmektedir.

56

bu akıl yol açtı savaşa
cömert olarak
bu yürek kalkışabilirdi)
yüreksizler daha azına

akılsızlar ürkmeli
çünkü ve niçinden
bu ne pislik böyle
cansızlar haykırır

üzerine onun pislediler
pislediler bir kez daha
güldü ve tükürdü o
(bu hayat kalkışabilir

serbestçe vermeye
bir dosta verir gibi
köleleştirenlere değil
benliksizler ödünç verir

umuda karşılık umut
ötmeli ya da haykırmalı
çalımlanmalı ya da sürünmeli
cömert olmayanlar ki

taklit eder ustaca amaçları
kalkışmaz onlar paylaşmaya)
böylece yapar kendi adlarını
(bu şair savaşa yol açtı

onun hiç ve herşeyi
güneş ve aydır
kurallara uygun ya da uygunsuz
gider o tek başına

kalkışarak kalkışmaya
neşelerin neşesi için)
bu ne pis koku böyle
şair olmayanlar haykırır

aptal olmayanlar geri alır özgürlüğü
ölü olmayanlar ki yaşar
ne sahip olacaklar
ve ne de olmalılar

yellenirler üzerine onun
yellenirler çok kez
(akıl ile yürek ile
tükürdü o ve güldü

benlik ile hayat ile
bu şair çıkardı
ne öfke ne de yas
gidebilir gittiği yere

bu niçinsiz ruh
en kimsesiz bir yolda
kalkışır gezinmeye
neredeyse bu tanrı

elbette bu düş
belki de bu hayalet)
tevazuyla ve kimin
için en kötüsü ya da en iyisi

(ve gururla şeyler
yalnızca geliştirir
ve yağmurun kanatlarını
kar kuşlarını

adı olmayan şeyler
ötesinde çünkünün
suçlamanın üzerinde şeyler
övmenin altında şeyler

sevinçli şeyler ya da özgür
içtenlikle yaşarlar
daima olacaklar
asla edinemeyecekleri)

selam durayım mı
(aya güneşe
derinden selamlarım ben
bu aptalı ve adamı

58

aşk bir yerdir
ve bu yeri sayesinde
aşkın devinir
(parlaklığıyla barışın)
tüm yerler

evet bir dünyadır
ve bu dünyasında
evetin ömür sürer
(ustaca kıvrılmış)
tüm dünyalar

61

aşkın görevi bilinmezlik üretmektir

(isteksizlik olarak bilinir;oysa aşk,tümüyle istektir)
tersyüz yaşasa da hayat,benzerlik boğsa da aynılığı
olguyla karıştırılsa gerçeklik,balık tutmakla övünse balık

ve yakalansa insanlar solucanlarla(aşk aldırmayabilir
zaman sendeler,ışıklar solar,ölçüler tümden şaşarsa eğer
ne de şaşırmaz tartarsa bir yıldızı bir düşünce
–en az korkar ölmekten;ve,daha az,ölümün biteceğinden)

ne şanslı aşıklardır(kendileri bekler
her ne keşfedilecekse onun altında)
bilgisizlikleri her soluk alışta gizlemeye kalkışır
daha çoğunu en şaşılası bilgeliğin görmeye korktuğundan

(kim güler ve ağlar)kim düşler,yaratır ve öldürür
tamamı devinir ve her parçası durağan kalırken:

66

ölüm(yitirerek)büründü evrenini
ve esnedi:sanki yağmur gibi
(oynadılar zamansızlık için
ne zamanın fişleriyle)
bu sizin;sanırım
ödünç acı vermelisiniz bana
sürmek için cenaze arabasını,
görüşelim sizinle yine.

Aşk(bularak)kurdu bunca şirin oyuncakları
kendi kendilerine bilemediklerinden:
yeryüzü ufacıktan döner;
papatyalar büyürken
(ve oğlanlar ve kızlar
fısıldaştılar şundan bundan)
ve kızlar oğlanlarla
giderler yatağa,

VE

TEŞEKKÜRLER

R.H.C.'

YE

(Rebecca Haswell Cummings)

Yeni Şiirler
[Toplu Şiirler'den]
(1938)

Giriş

Şimdi gelecek olan şiirler senin ve benim içindir, çoğukimse için değil–çoğukimsenin bize benzediğini ileri sürmenin gereği yok. Çoğukimse bizimle eksibirinkarekökünden daha az benzerlik taşır. Sen ve ben insanız;çoğukimse ise züppe.

Doğum olayını ele alalım. Çoğuna göre doğmak ne ifade eder? Kelimenin tam anlamıyla bir felaket. Sosyaldevrim. Kültürlü aristokrat, nevi şahsına münhasır son derece lüks malikanesinden hızla çıkar ve son derece kaba ve akla gelebilecek hoşa gitmeyen hangi organizma varsa onunla kümelenerek bir toplamakampına bocalanır. Çoğukimse yıkılamayan bir su geçirmez benliksizlik güvenlikgiysisi düşler. Çoğukimse şayet ikinci kez doğacaksa bunu olmayacak biçimde ölmek olarak adlandırır—

sen ve Ben züppe değiliz. Asla da yeterince doğmuş sayılmayız. Biz insanız;kendileri için doğmak son derece gizemli bir hoşgeldin demek olan, büyümenin gizemi olan;öyleki ancak kendimize karşı sadık olduğumuzda ortaya çıkan. Sen ve Ben yazgının tehlikeli belirsizliğini bürünür ve onu gerçekleşir buluruz. Hayat,bizim için sonsuz olan,şimdidir;ve şimdi korkunç olan da dahil olmak üzere herhangi birşey olarak görünmek için biraz daha çokça meşguldür herşeyden.

Hayat, çoğukimse için, basitçe bir iş değildir. Sözgelimi yaşamstandardını ele alalım. Çoğukimse "yaşamak"la neyi kasteder acaba? Eminim yaşamayı kastetmez. Doğum öncesi eşsiz durağanlığa en son ve en yakın yaklaştırmayı kasteder ki bilim, sonsuz olmayan ama sınırlandırılmamış erdemiyle onun eşini aldatmayı başarmıştır. Bilim de beceremezse eğer,dağ bir memeli hayvandır. Çoğukimsenin eşi hemencecik bir gerçek embriyonik tümgüçlülük sanrısı satışa çıkarabilir ve yerine başka hiçbir şey kabul etmez.

—şans bu ya bizim için,dağ bir memeli hayvandır. Gerçek gerçekdışılığın tamamen bilimsel bir eğlentioyunu olan, yanlış anlaşılma içinde anlaşılan ve her erkek bir kadındır ya da herhangi bir kadın bir kral önermesine adanan zorbalığı olan ve sona yaklaşan artıeksi filmin artık dayanacak bir desteği yok-

tur. Onların bir hayalet adı verilen en yapay ve üstelik en saydam majesteleri bayvebayan ortaklaşa fetüs,yürümektedir. O estetik yoksunu,kişi bile olmayanların görmediği bir düş ya da kozmik bir durak ya da soyut biçimde kısırlaştırılmış bakılası-işitilesidokunulasıtadılasıkoklanası birşey değildir. O sağlıklı bir karmaşık, doğal bir türdeş ölümsüzlük vatandaşıdır. Onun her acıyan özgür kusurlu tavrının şimdisi,onun doğumu ya da nefes alışı binlerce yıldır ölümlü kusursuz bir bayağılığı hor görür. O herşeyden biraz daha fazladır;o demokrasidir;o canlıdır;o bizim kendimizdir.

Mucizeler gerçekleşecek. Sen ve Ben mucizelerden bir hatıra geride bırakacağız:onlar aşık olabilen ve sürekli olarak yeniden doğan birisi,bir insanın yanında olacak;parmakları bir tarağı kavrayamadığında yanındakilere "bağla onu ellerime" diyebilen birisi—

hiçbir şey kanıtlayıcı ya da hastalıklı ya da taraflı değildir. Hiçbir şey yanlış,hiçbir şey güç ya da kolay ya da küçük ya da aşırı büyük değildir. Hiçbir şey sıradan ya da sıradışı, hiçbir şey boşaltılmış ya da doldurulmuş,gerçek ya da gerçekdışı, hiçbir şey güçsüz ve bilinen ya da biçimsiz ve tahmin edilen değil. Heryerde çocuklar olmanın boyası var,masum kendiliğinden ve doğru. Hiçbir yer ne olası ten ve ne de olanaksız şekilde öyle bir bahçedir,ama gerçekte çiçeklerdir ki sineleri ilk giriş yerleridir ışığın. İnanılmaz ya da şüphelenilmez hiçbir şey;kalbin üstünde beyin,yüzey:nefret edilecek ya da korkulacak hiçbir yer;gölge,ruhsuz bir akıl. Yalnızca yapmanın nasıl da ölçüsüz serin alevleri;yalnızca daima bütünüyle karşılıklı açılan bambaşka benlikler kurmak;yalnızca canlı olmak. Asla katledilmiş son bulmaları neredenezaman ve evethayırların, iktidarsız doğruyanlış ve yanlışdoğru oyun olmayanlar;asla kazanmak ya da duraksamak,asla yazgıda olmayanın tatlı maceraları,şiddetli hırs acıları ve varolmayışın çekingen esrimeleri;asla dinlenmemek ve asla sahiplenmemek;yalnızca büyüyüp gelişmek.

Daima güzel bir yanıttır daha güzel bir soru soran.

E. E. Cummings

2

bir çeşit)
YM&WC
(bir nevi)
A ekşitatlı yatma vakti

-daha az olmayan-
(şaşılası)
bir öykü damla damla akıyor a
-ritmetik ü-

zerime benim senin ve hepimizin şu ve şunlar
"diyebilirim Ben profesör"
mahmur
İtalyan "shapley

karşılaştırdı bir evreni
bir
nasıldı "duraksama
"Çörek ile

ama" görünmeyerek gülüm-
seyen üre
-tilmiş zararsızca kesin
hüzün içre "Ben

sanırım şimdi meyillidir tanımlamaya
onu daha çok
bir" duraksama "nasıldı"
öksürme

"Bisküvi" gibi
(ve böylece ve böylece üzerine kutulanmış
baygınlıkşarkısı
geldi "Size dilerim iyi" mekanik
şafak

"sabahlar")ve şu şunlar sen
ben Ad
ım

atarız içine
yalnızca ölçülemez olmayan
son derece canlı
sevgili güzel sonsuz gecenin

YM&WC / A: Genç Hıristiyan Erkekler ve Kadınlar Birliği. ABD'de dinsel, entellektüel, sosyal ve bedensel gelişmeyi amaç edinen uluslararası bir kuruluş. Ayrıca, WC (tuvalet) sözcüğü aynı dizeye ustalıkla yerleştirilmiştir.

profesör / shapley: Harlow Shapley, Harvard'lı ünlü astronom. Gerçekte evreni çörek ya da bisküviyle değil, bir saatle karşılaştırmıştır. Ünlü bilimsel makalesi *Yıldızların Evreni*'nde (The Universe of Stars) Shapley şöyle der: "Tüm evren [Samanyolu] adeta bir saat gibi disk şeklindedir." Cummings, Shapley'in görüşlerine aşinaydı; bu şekilde bir çarpıtmanın kullanılması apaçık alaya almak içindir.

4

(İlel-Ebet Ülkesi'nden sözediyorum
sevimli budalalar toplanırlar biraraya
kim ki kalkışamaz dikilmeye ya da oturmaya
uzanıp yatmak sanabilir bunu)

kahrolsun insan ruhu
ve başka ne varsa konserve yapılmamış
çünkü taşır herkes konserve açacağı
İlel-Ebet Ülkesi'nde

(çünkü İlel-Ebet Ülkesi bir yerdir
olabildiğince basit mi basit
ve bilerek böyle yapılmıştır
bizim gibi basit insanlarca)

kahrolsun cehennem ve cennet
ve tüm dinsel yaygara
sonsuzluk hoşnut etti atalarımızı
bir inçi bile yeter bizim için

(ve İlel-Ebet Ülkesi bir yerdir
ölçülen ve güvenli ve bilinen
orada şanssız olmak bir şanstır
ve hitler uzanır birlikte cohn ile)

kahrolsun hepsinden de çok aşk
ve yoldan çıkmış herşey
ya da ne varsa bazılarını daha iyi hissettiren
daha az kötü hissetmeliyken herkes

(ama yalnızca aynılık doğaldır
İlel-Ebet Ülkesi'nde
çünkü bir kadındır kötü bir puro
ama bir bez yalnızca bir bez)

kim ki kalkışamaz dikilmeye ya da oturmaya: Milton'un "Onlar ayrıca hizmet ederler yalnızca dikilip oturanlara" sözüne göndermedir.

Şiir, modern zamanların, yaşam standartlarını yücelten, hayatı bilimsel yönüyle kavrayan ve manevi yanını yadsıyan, aşkı dışlayıp cinselliği yücelten anlayışına bir yergidir. Cummings, insanlığın yerini tüketim maddelerinin aldığı, aşkın salgı bezlerinin işlevi konumuna indirgendiği bir dünyayı reddeder.

Şiirin son iki dizesi, Rudyard Kipling'in "Bir kadın yalnızca bir kadındır, ama iyi bir puro duman tüttürmektir" (A woman is only a woman, but a good cigar is a smoke) sözüne göndermedir.

8

bu küçük gelin ile damat
dikiliyorlar)bir tür
taç içre damat giyinmiş
siyah bir şekerleme gelinse

duvaklanmış şekerleme beyazıyla
taşıyarak bir demet
yapma çiçekler bu
şekerleme taç bu şekerleme

küçük gelin ile küçük
damat bir tür sehpa içre üzerinde
ince bir halkanın ki durur üzerinde daha
az ince ve daha çok fazla

iri ve cins bir halkanın ve öyleki
daha cinsi sehpaların üzerinde bir
çok fazladan da daha çok
en iri ve en kalın ve en cins

halkanın ve bir iki üç halkaların tümü
pastadır ve herşey korunmuştur
selofanla herşeye karşı(çünkü
hiçbir şey gerçekte var değil

11

benim uzmanlığım yaşamaktır dedi
adam(ki ekmek parası kazanamazdı o
çünkü kafasını satmazdı o)

ekipler karşılık verdi hemen sabırsızlıkla
iki milyar apış arası bitine içinde
bir çift pantolonun(ki ölmüştü hepsi de)

13

eğer ben

ya da hiçkimse bilmiyorsak
nereden o kızın oğlanın

benim sonraki yemeğim gelir
derim ki canı cehenneme
önemi yok onun(ve eğer

oğlan kız o ya da herkes edinir bir
karın dolusu
kaldırmaksızın parmağımı canı cehenneme derim
onun ben

derim önemi yok onun)ama
eğer birisi
ya da sen güzelseniz ya da
derinlikli ya da cömert ne
derim ki ben

ıslıkla
şakırım o haykırışı o hecelemeyi
irice(daha irice kozmik
ışınlardan savaş deprem açlık ya da eski

prensinden kiminlerin bölünerek
bir nelere kurtarmak için bayan hiçkimsenin
olası el çantasını)çünkü ben derim o

şık değil(anla beni)bebeğim kötü(anla beni)değil
çocuk o başka birşey tatlım(hissediyorum odur

gerçeğin kendisi)

15

ekonomik güven
ce" bir görül
memiş bahane

dir
(kul

lanılır maksatlı
herifler
ce)koy

mak için kıçı
gövdeden önce

16

sakın sakın sakın
çünkü çünkü çünkü
eşitler(saydam camla ya da

bilim oltaya yem
yapmalı yasaları
teleskoplarla tutmak için yıldızları

)niçini.
Varoluş
sabırdır sabırlıdır(sabırla

dinleyen gözleriyle tüm bu
ellerin yalnızca balıkçılardır
engellenen katedrallerce

19

kalbim daima açık olsun küçük
kuşlara ki gizemidir yaşamanın
her neyi şakısalar daha iyidir bilmekten
ve yaşlanmıştır artık onları duyamıyorsa insan

aklım gezinedursun aç
ve korkusuz ve susamış ve kıvrak
ve gün pazar olsa da yanılmış olsam
çünkü genç değildir artık haklı çıkıyorsa insan

ve kendim yapmasam yararlı hiçbir şey
ve sen sevmesen gerçekten de öyle çok
asla olmamıştır aptalın tam böylesi ki beceremez
üzerine örtmeyi tüm göğü bir gülümseyişle

22

herşeyden önce sen kıvançlı ve genç olmalısın.
Çünkü genç isen,nasıl bir hayata bürünürsen bürün

o hayat sen olacaktır;ve kıvançlı isen
her neyse yaşayan o senin olacaktır.
Bakire kızlar el değmemiş oğlanlardan fazla ne isteyebilir:
bense bütünüyle yalnızca onu sevebilirim

öyleki onun tek bir gizemi her erkeğin
tenine uzayı giydirir;ve çıkarır aklını serbest zamanlara

ki hiç düşünemeyeceğin,tanrı bağışlasın
ve(merhametiyle)esirgesin gerçek aşığını senin:
çünkü bu yönde bilgi uzanır,ilerleme denilen
cenin mezarına,ve yadsıma ölgün yazgısızlıktır.

Bense öğrenmeyi yeğlerim bir kuştan ki nasıl şakınır
öğretmektense on bin yıldıza nasıl dansedilmez

ki hiç düşünemeyeceğin: Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi Rüyası*'nda (A Midsummer Night's Dream) geçen "öyleki düşünmelisin / saldırmak için değil / ama iyi niyetle geldiğimizi" dizelerinin yansımasıdır.

çünkü bu yönde bilgi uzanır: Shakespeare'in *Kral Lear*'ında (King Lear) geçen "bu yönde uzanır delilik" dizesinin yansımasıdır.

50 Şiir
(1940)

m. m. için

1

!siyah
a
karş
ı

(bey)

az gök
?a
ğaçlar
da

n düşe

n
,
yap
rak

bir:;uç

a
r fır fır
DöneR
e

.k

Cummings'in ilk ideogramlarından biri ve ilginç bir şiirdir. Ünlem işaretiyle başlayarak hayret uyandıracak şeylerin gelişini haber verir. "siyaha karşı beyaz" renklerin çatışmasını çağrıştırır. Bu şiir aynı zamanda doğum, ölüm ve yenilenmenin şiiridir ki son harfin "." işaretinden sonra gelmesi bunu simgeler. Şiir bitse de yaşam döngüsü bitmeyip sürmektedir. Şiirin şekline bakıldığında, bir yaprağın yere doğru düşüşü görülecektir. Dizelerin birbirinden ayrılması, düşerken değişik noktalarda

okumanın hızıyla eşzamanlılık göstermektedir. Son sözcükteki sıradışı büyük harf kullanımı ise yaprağın yere dimdik onurlu düşüşünü karakterize etmektedir. Şiirin orta yerindeki tek başına virgül işareti ise okuyucunun yeni bir farkındalığı, yani yaprağın düşüşünü keşfetmesi için konulmuştur. "siyaha karşı beyaz" parlak gökyüzüne karşı yere düşen yaprağın rengine atıf, belki de yaşama karşı ölümdür. Hatta düşen bir yaprak ölümün belirtisi olsa da, gerçekte ağacın tüm yaşam döngüsünün bütüncül bir parçasıdır. Şiir, basit sözcüklerden zengin ve karmaşık anlamlar çıkarabilme özelliğine sahiptir.

2

ne

ş
esi
kaçmı

ş d

üşsüz
lük
le

r bek

ler
serpiş
tiri

r)(b

unla
r
ı

bu

dala
ca şe
killeri

öökköksöksüöksüröksüre

rek adamlar
la daha d
a çoğunu onlar

ın

3

Birşey yiyemiyorsan bir sigara

tüttürmelisin ve hiçbir şeyimiz yoksa
tüttürecek:haydi delikanlı

yatmaya gidelim
sigara tüttüremiyorsan eğer Şarkı

söylemelisin ve hiçbir şeyimiz yoksa

şakıyacak;haydi delikanlı
yatmaya gidelim

şarkı söyleyemiyorsan eğer
ölmelisin ve Hiçbir şeyimiz yoksa

ölecek,haydi delikanlı

yatmaya gidelim
ölemiyorsan eğer

düşlemelisin ve hiçbir şeyimiz yoksa
düşleyecek(haydi delikanlı

yatmaya Gidelim)

6

flotsam ile jetsam
efendi şairlerdir
en istekli dinleyicileri
kız kuruları ve okullu kızlarımız)

tümüyle ingilizdir onlar
ararlar insanlık yararına
olmayan fetişi ki
erkek kadın değildir

yaşasın binyıl
şerefine üç kez emeğin
bağışla herşeyi hiç
birine oğlancılık yap komşuna

(neck ve senectie
efendi şairlerdir
hatta kıç bağları bile
kapsamındadır lloyd'un

Cummings, şair ismi olarak "flotsam ile jetsam"ı seçerken, kelime anlamları olan "batan bir geminin suda yüzen ve kıyıya vuran enkazı"nı da şiire ustalıkla yerleştirmiştir. W. H. Auden ile Stephen Spender'dır sözü edilen şairler. Ezra Pound bu şiiri Romalı şair Catullus benzeri sarsılmazlığı nedeniyle övmüştür. Şiir, eşcinselliğin başkalığı ve kitle ortasına çekilme belirtisi oluşuna bir taşlamadır. Cummings, efendi şairlerin ne tamamen erkek ne de tamamen şair olduklarını, olsa olsa "şair bozuntusu" (poeds, ppoyyds) olabileceklerini ve kendi dinleyicileri olan evde kalmış ve öğrenci kızlarla yer değiştirebileceklerini uyak benzerlikleriyle sergilemiştir. Hafif bir sesli harf kaymasıyla "bretish" (ingiliz) sözcüğünün "brutish"e (hayvansı) dönüşmesi de ilginçtir. Cinsler arasındaki farklar "insanlık yararına olmayan fetiş" olarak görülüp, refah, emek ve anal yoldan ilişkinin paylaşıldığı yeni binyılda geride bırakılması gereken şeylerdir. Tüm bunlar heteroseksüel bir eğilimden çok, ayrışmamış bir "aşırı isteklilik"ten kaynaklanmaktadır ki, muhabbet tellallarının poli-

morf cinsel dünyalarını simgelemektedir. Sosyalist eğilimlerine rağmen bu burjuvazi şairleri boyun bağlarının yanı sıra makatlarını da Lloyd'un kapitalist sigortasıyla sağlama alırlar. Şiirin asıl çarpıcılığı, Cummings'in özel bir cinsel davranışın başkalığını, ayrışmamış bir kitle davranışı olarak ele almış olmasıdır. Diğer şairleri alışılmamış ya da yabancı oldukları için değil, cinsel, politik ve şiirsel uygulamalarının bireyselliği yadsıması nedeniyle taşlamaktadır. Tweedledum ve Tweedledee gibi "flotsam ile jetsam" da birbiriyle değiştirilebilir benliklere sahiptir ve bireysel hareket sergilemezler. Taşlama "kabul" ya da "reddetme" içerdiğinden, Cummings'in bu taşlamalarının kişisel önyargılarından mı, yoksa bireysel haz almanın kaynaklarını koruma güdüsünden mi kaynaklandığı tartışmalıdır.

Son kıtadaki "neck ve senecktie" ile Cummings, Horatius'un *Odes*'ine gönderme yapmış, hiçbir sigortanın yaşlanma ve ölümün üstesinden gelemeyeceğini dile getirmiştir. "Ah, Postumus, Postumus, nasıl da geçip gidiyor / çabucak geçen yıllardualar geciktiremez / kırışıklıklarını yakın bir yaşlılığın / ne de uzak tutamaz fethedilmez ölümü" (Horatius, *Odes*, II.14)

10

konuştu joe jack ile

yalnız bırak onu
senin kızın değil o

konuştu jack joe ile
geçirdi onun soluna
düştü arkadaşlar

aman tanrım diye alice
bağırdı ama ki çıkıverdi
sarılarak yanımda
boğazıma benim

ver ona iyi
bir içki dedi o
çabucak ki durdurdu lanet olası
düşen hepimizi ve saçıldık biz

iskemleler ve masalara ve
fahişe jill fısıldar
paspas yaparken kötü sözler

sevgili şş sırası değil
tanrım bu ne kan

sevgili dedim ben

Şiirde konu ve düzenleme önemlidir. Bir zamanlar aktör Cary Grant çok sayıda kuştüyü yastık, ipek ve kristal içeren filmler yaptığı konusundaki eleştirileri şöyle yanıtlıyordu: "Siz bir çöplüğün Buckingham Sarayı'ndan daha çok gerçekliği olduğunu ileri sürebilir misiniz?" Paylayıcı (kick-ass) şairler için de durum böyledir.

Cummings'in şiirleri, günlük dil kullanımı ve ritmi nedeniyle –"konuştu jack joe ile / geçirdi onun soluna", "ver ona iyi / bir içki"– paylayıcı şiir örnekleridir ve kiplerme endişesi taşımazlar

Cummings gibi duygusal ve entellektüel açıdan transandantalizm akımına bağlı sadık bir Romantiğin bu tür paylayıcı şiirler yazması ilginçtir. Ancak Cummings'in ustalıklı dehası buna girişmeye elverir.

11

al-paçavra ve pembe-bayrak
karagömlek ve kahverengi
çalımlı-eda ve kokmuş-övünme
hepsi indiler kasabaya

kimi onu vurulmuş sever
kimi onu asılmış sever
ve kimi de apış arasında olanı
dokuz aylık genç

12

(öğretir misin bir
biçareye yaşamasını
bir iğneden daha doğru)

sor
ona
sor
ne zaman
(sor ve
sor
ve sor
yine ve)sor bir
kırılgan ufak
adama keman çalan
altın
da
yağmurun

(öptün mü
bir kız göğüs uçları
pembe yüksük gibi)

sor
ona
sor
kim
(sor ve
sor
ve sor
önce ve)sor bir
yalın
çılgın
şey
şakıyan
karlar içre

13

kıvançlı adamın bilimsel tutumundan

ve sevdi galler prensini karısı ölmek ister
ama doktorlar bırakmaz ki onun virgülü düzmece sanılsın
ki onu tanımlar adam genç ve yanılmış
yatar lastikten bir çeşit el içre
kağıttan alınyazısı ulusların böylesi
bir nesne sıçramasız nokta ürkek olmayan
boş ev doludur Ah Eveti ile becermelerin
odalar kız nesne oğlan hop diyen bir eşcinsel
iki nokta üst üste meraklıdır fotoğrafçılığa asla ölçmemiş
endamlarını yosmaların ama saygılıdır sanatçılara eğer
içtenlikle kıvançlılarsa adamın bilim
sel tutumundan ve sevdilerse kralını)kulak verin

sizler!tanrısız olanlar ahmaktır ve ahmaklarsa lanetli

23

bir şirin gün
(ve hepsi solar)
burada ve uzaktadır
(ama doğmuştur genç kızlar
çiçeklendirmek için bir saati
herşey içre,herşey)

ah evet çiçeklendirmek
onca neşeli oluncaya dek
bir yapıcı bir kur yapan
kimi oynak ve kıvrak
kimi pek ince biçici
bir uzun;uzun

kimi jerry öyle çok
(ve nellie ve fan)
kimi en yakışıklı harry
(ve sally ve nan
ürperir ve sinerler
öyle solgun:solgun)

çünkü betty doğmuştu
asla hayır dememek için
ama lucy öğrenebilir
ve lily yakarabilirdi
ve pek azı daha utangaçtı
oyuncak bebekten. oyuncak bebek

24

bu sözümona insanlara kalp verilmemişti
nasıl olabilirdi ki?sözümona kalpleri düşünecekti
bu sözümona insanların aklı yoktu ama eğer
olsaydı sözümona akılları varolmazdı

ama eğer bu varolmayan akıllar edinseydi hayat
böylesi bir hayat başlayamazdı yaşamaya yani
solumaya ama eğer böylesi bir hayat soluklansa pis kokardı

ve çünkü ruhlar niçin ruhlar parça değil de bütündür
ama tüm bu yüzlerce üzre binlerce
insan sözümona çarpılsa iki
sonsuzlukla asla eşitleyemezdi bir)

milyon benliğini senin ve benim ki yetebilir
aşkın eşsiz gizemi boyunca
olmaya dönerken her güneş kendi ayı etrafında

25

mademki özgürlük bir kahvaltı sofrasıdır
ya da gerçeklik doğru ve yanlışla yaşayabilir
ya da köstebek yuvaları dağlardan yapılmadır
–yeterince uzun ve öylece uzun
kirasını öder mi benzeyişin varoluş
ve sevindirir mi yetenek ekibini dahiler
ve yüreklendirir mi su en çok alevleri

mademki şapka askıları şeftaliağaçlarına doğru büyür
ya da umutlar danseder en iyi bir kelin saçlarında
ve her parmak ayak parmağı
ve herhangi bir cesaret bir korkudur
–yeterince uzun ve öylece uzun
katıksız olmayanlar herşeyi katıksız sanır mı
ve ağlar mı eşekarıları soktukları çocuklara

ya da mademki görüşler körelmiştir
ve de bülbüller baharı hoş karşılamaz asla
ne de tekdüze halk doğrular yuvarlaklığını dünyalarının
ne de çancılar ölürler çan sesi kesilince
ve yaygın olan şeyler seyrelir ve değirmentaşları salınır
–yeterince uzun ve öylece uzun
çok geç olmayacak yarınlar

solucanlar sözcüklerdir ama neşe bir ses
aşağı iner hangisiyle ve yukarı çıkar kiminle
göğüsler göğüs olacak kalçalar ise kalça
eylemler düşleyemez düşlerin yaptığını
–zaman bir ağaçtır (bu hayat bir yaprak)
ama aşk gökyüzüdür ve ben senin uğrunayım
öylece uzun ve yeterince uzun

28

vardır belki iki buçuk ya da olanaksızca üç
birey her birkaç şişman
bin yılda. Beklemek daha çoğunu
ne hayali ne de sayrıl ama

budalacadır. Bir çarkın dönme sayısı
belirlemez onun yuvarlaklığını:ambarında buluşan
kırlangıçlar kıvançlıysa eğer;hiçkimse edinemez asla
birşey,küçük olan herşey siste görünür kocaman

ve eğer(Kanı bizim için dökülen Onun adına)
daha küçük birşey olursa tüm insanlıktan
ya da birşey daha çok çarpıtan sözümona
uygarlıktan öpeceğim stalinci bir kıçı ben

hitler'in penceresinde gelecek Çarşamba D.S.Z.
1'de getirin yumurcakları eğlenelim hepimiz

D.S.Z. (E.S.T.): Doğu Standart Zamanı (Eastern Standard Time).

29

birisi yaşadı nasıl da şirin bir kasabada
(aşırarak onca çok çanları yukardan aşağıya)
ilkbahar yaz sonbahar kış
şakıdı yapamadıklarını dansetti yaptıklarını

Kadınlar ve erkekler(hem ufak hem tefek)
hoşlanmadılar birisinden hem de hiç
ektiler onların olmayanı biçtiler aynısını
güneş ay yıldızlar yağmur

çocuklar sezdiler(ama yalnızca birkaçı
ve unuttular bir aşağı bir yukarı büyürlerken
sonbahar kış ilkbahar yaz)
hiçbirinin sevdiğini onu giderek çok

ne zaman ile şimdi ağaç ile yaprak
güldü o onun neşesine ağladı kederine
kuş ile kar kıpırtı ile durgunluk
birisinin herhangi birşeyi herşeydi onun için

birileri evlendi kendi herbirileriyle
güldüler ağlayışlarına ettiler danslarını
(uyku uyanış umut ve sonra)onlar
söylediler aslalarını ve daldılar uykularına

yıldızlar yağmur güneş ay
(ve ancak kar girişebilir açıklamaya
çocuklar nasıl da eğilimlidir hatırlamayı unutmaya
aşırarak onca çok çanları yukardan aşağıya)

bir gün birisi öldü sanırım
(ve hiçbiri eğildi öptü yüzünü)
meşgul ahali gömdü onları yan yana
yavaş yavaş ve oldu bitti

bütün ile bütün derin ile derin
ve gitgide düşlerler uykularını
hiçbiri ile birisi yeryüzü ile nisan
dilek ile can eğer ile evet.

Kadınlar ve erkekler(hepsi de cungul cangıl)
yaz sonbahar kış ilkbahar
biçtiler ektiklerini gittiler geldikleri yere
güneş ay yıldızlar yağmur

34

babam sürdü gitti aşkın yazgısı içre
hep kendisi kalarak vermenin zenginliğiyle,
şakıyarak her sabahı her geceden
sürdü gitti babam dorukların derinliklerine

bu hareketsiz unutkan neredeyse
çevirse şöyle bir bakışına ışıldayarak burada;
şu(sıkılgan tavırları ki öyle kararlı)
karışıp kıvranacaktı gözlerinin altında

yeniden sanki gömülmemişçesine
çıkarır ilk önce onu ki,onun nisan dokunuşu
zorladı uyuyan benlikleri kaynaşmaya yazgılarıyla
uyandırdı düş kuranları kendi tinsel köklerine

ve birisi tümüyle ağlasa bir nedenle
babamın parmakları uyuturdu onu:
en küçük bir ses ağlamamalıydı boşuna
çünkü dağların büyümesini bile sezerdi babam.

Yükselterek vadilerini denizlerin
neşenin acılarıyla sürdü gitti babam,
överek bir alnı ki ay derler adına
şakıyarak arzulamayı bir başlangıca

neşe şarkısıydı onun ve neşe öyle katıksız
bir yıldızın kalbi yanında onun dümendeydi
ve öyle katıksız şimdi ve şimdi öyle evet
uçardı sevinçten alacakaranlığın bilekleri

keskin bir yaz ortası nice keskinse ötesinde
düşünen aklının kaldıramayacağı kadar güneşin,
öyle kesinlikle(en tepesinde onun
öyle irice)duruyordu düşü babamın

onun teni tendi,kanı ise kan:
hiçbir aç yoktu ondan yiyecek istemeyen;
hiçbir sakat yoktu sürünmesin bir mil
yokuş yukarı sırf görmek için gülüşünü onun.

küçümseyerek şatafatını olmalı ve olacağın
duyumsamanın yazgısı içre sürdü gitti babam;
kızgınlığı doğruydu yağmurlar kadar
acıması yeşildi başaklar kadar

uzatır eylülleşen kolları yılın
zenginliği dosta düşmana daha az alçakgönüllülükle
babamın aptala akıllıya
sunduğuna kıyasla ölçüsüzce

gururla ve(ekimleşen alev ile
belirtilmiş)yeryüzü aşağıya tırmanırken,
ölümsüz bir yapıt için öyle çıplak
ilerledi gitti omuzları karanlığa karşı

üzüntüsü ekmek kadar doğruydu onun:
hiçbir yalancı bakamazdı yüzüne onun;
her dostu düşman kesilse de
o güler ve bir dünya kurardı kardan.

herkes bizimler içre sürdü gitti Babam,
şakıyarak her yeni yaprağı her ağaçtan
(ve her çocuk bilirdi ki dansederdi bahar
duyunca babamın söylediğini şarkılar)

o halde paylaşmayanı varsın insanlar yoketsin,
kan ve ten varsın çamur ve batak olsun,
tasarım hayal ve tutku iradeli,
özgürlük bir ilaç olsun alınıp satılan

vermek çalmak olsun, acımasız sevecen,
korkan bir yürek olsun,kuşkulanan bir beyin,
bir aynılık hastalığı olsun ayırt etmek,
uymacılık doruk noktası kendin kalmanın

hep sönük olsa da parlak diye tattıklarımız,
acı şeylerin hepsi bütünüyle tatlıdır,
delice arzulu eksi ve dilsizdir ölüm
miras kalan herşey tümüyle miras bırakılır

ve hiçbir şey öyle en az değil gerçeklik kadar
–derim ki gerçi nefret olsa da insanları soluklatan–
yaşadığı için babam kendi ruhunu
aşktır bütün herşey ve hepsinden de çok

Şiir, E. E. Cummings'in, ilkgençlik yıllarında çatıştığı babası Edward Cummings'e olan sevgi ve hayranlığının ifadesidir. Dizelerin metrik düzenliliği dikkat çekicidir.

36

derim ki hiçbir dünya

tutamaz bir seni
görmeyecek
çünkü
ve niçini ama
(kim
dikildi içinde kendi buharının baş-
layarak ve
başladı şakımaya tümünü
işte el değmez bir makine

iyi epey de çabuk bilirim bu
elbise ki ödersin
bir mağazada çok
fazla evet ne
çok fazla aman çok ucuza
çalışırım ben bilir söylerim yoktur
benim hiç
asla
tatilim işte

eller iştir çünkü
doğmam iyi olduğu için
ama orada bu ucuz bu elbise çok
çabuk değil elbise orada her
-şey
hiçbir şey ben
derim
dünya uymaz
sana)adam

değil(derim ben dünyalar
evet herhangi bir dünya çok
pek fazla iri değildir

tutmaya bu bir minik
zamanın
daha çok
en fazla nasıl
ölçüsüz
acısını

bir korkusuz hamilenin
bir iyi evet
tamamen nazik
bir akılyürek bir gerçek cömert çocuk-
adam
-tanrı bir istekli
ruhbebek bir
satınalınmaz satılamaz canlı
bir derim ben insan)bir

goldberger

goldberger: Şiirde geçtiği şekliyle muhtemelen terzi ya da kuru temizleyici olan bir Alman Yahudisi.

37

bu çocuklar şakıyarak taşta bir
taşın sessizliğini bu
küçük çocuklar incitir taşla
açan çiçekleri her

zaman sessizce bu küçük
çocuklar taçyapraklarıdır,
şarkıları birer çiçeğidir
daimanın kendi taştan

çiçekleri
şakıyorlar sessizce
bir şarkıyı daha sessiz
sessizlikten daima bu

çocuklar her zaman
şakıyor çelenkle süslenmiş şakıyan
tomurcuklarla taştan
çocukların tomurcuklanan

gözlerle
bilirler bir
küçük
ağaç dinlerse

her zaman daima şakıyan çocukları her zaman
bir şarkıyı yapılmış
sessizlikten bir taş sessizliğinde
şarkının

38

aşktır eşi benzeri olmayan her tanrı

dem vurur bu dünyaya ki öyle kıvançlı ve büyük
hatta birşeyi tümüyle küçük ve hüzünlü
bir adamı,görkemli kısalığı çakabilsin diye

çünkü başlamak dönmek demektir aşk için
denizler ki şakıyabilir öyle derin ve güçlü

keyifsiz bir dalga beyazlar içre özleyecek
ve her son kumsaldan yuvaya genç dönecek

böyle gerçekten ve kusursuzca gökler
fısıldandı durdu sevecen aşkla,
ışıltısını tamamlar senin gözlerinle

herhangi bir sınırsız yıldız

40

insanbiçiminde epeyce uzak bir pekçok-luk

ve anlatacak mı bize kimiz biz ve
anlatacak mı bize niçin düşleriz ve anlatacak mı
bize nasıl içer emekler yer yürür ölür uçar yaparız?

bir cansız ölmemiş pek-yakıncılık

ve ağlayacak mıyız ve gülecek miyiz ve
bütünüyle yazgımız yönetecek mi epeyce küçük
dileğini yukarıya derinliğine daha az korkunun
daha ötesine buluştuğundan tırmanan umudun en umutsuzlukla?

tüm bilme edinmedir ve edinme(bilirsiniz)
belki de en insafsız yoludur öldürmenin
şu benlik denilen yaratıkların herbirini öyleyse biz

edinmeyeceğiz(ama ben sanırım evet demek
tek şeydir yaşayan)ve biziz yapacak olan eveti

42

aşk daha yoğundur unutuştan
daha incedir hatırlayıştan
daha seyrek ıslanmış bir el sallayıştan
daha sıktır başaramayıştan

odur en çılgın ve aylı olan
ve daha az olmayacaktır o
tüm denizlerden yalnızca o
daha derindir denizlerden

aşk daha az daimadır kazanmaktan
daha az asladır canlı kalmaktan
daha az önemli en küçük başlayıştan
daha az önemsizdir bağışlayıştan

odur en aklı başında ve güneşli olan
ve daha çok ölemez o
tüm göklerden öyleki yalnızca o
daha yüksektir göklerden

43

nefret bir umutsuzluk kabarcığı üfler
iriliğine dünya dizgesi evren ve patlayışın
–korku altına yarını gömer bir acının
ve çıkagelir dün yemyeşil ve gepegenç

zevk ve acı açıkça dış görünüşlerdir
(biri kendini gösterir,kendini gizler diğeri)
ikisi de değildir hayatın tek ve gerçek değeri
aşk oluşturur küçük kalınlığını sikkelerin

bir adam gelir mi buraya madam ölümden olma
aslasız şimdi ve kışsız bahar?
kadın fırıl fırıl döndürür o ruhu kendi parmaklarıyla
ve hiçbir şey vermez ona(söylemezse adam şarkılar)

öylesine çok ki yetecek olandan ikimiz için
sevgilim. Ve şarkı söylersem eğer sensin sesim,

50

ne çıkar özgürlük biraz altındanın açıkça üstünde değilse
ama soluk alma evet korkmama asla hayır ise?
ölçüsüzdür bizim yalın canlı bütün aşkımız
güzelliktir onun yazgısı ve alınyazısı büyümektir

nefret şaşırtacak mı bilge kişileri?kuşku köreltecek mi yiğitleri?
takınacak mı maskeler yüz?şarkılar bitecek mi söylenmeden?
işte en körpe benlikler henüz anlasa da daha körpe benlikleri
işte müziğin müziği ve günün günü

çöküyor mu dünyalar?birisi bir eldivendi
ama sen ve ben gerçekten her iki el
satılık mı ne zaman?sonsuzluk vermektir
ve dikiliriz en şimdisinde sonsuzluğun biz

ne de bir ilk gül yeşertir ama artırır
yanı başımızdaki bütün gerçek sonsuzluğu

Bir Çarpı Bir
(1944)

Bir

I

güneşsiz bir leke
üşümüş
göksüzlüğe
saplayarak ateşi

benimki senindir
kuşlar hepimizin
ve biri gider
uzaklara onlar da

ruhları yaprakların pek
azı salınırlar orada
burada ya da üstünde
toprağın altının

Bir

IV

tüm kutsamalardan ki insanoğluna
kibar ilerlemenin bağışladığı
birisi başta gelir yani o hay
van kalbi olmayan.

bu İri ortaklaşa düzmececanavar
(hem acısız hem de sevinçsiz)
birşey yapmaz önceden de varolmak
dışında arasında kendi ayaktakımının

ve bazen zorlansa eğer adam
denemek için kadının seçme hakkını
(ya da yapılsa birşeyin korkusuyla daha değerli
ölümden değiştirmek için paltolarını

–öyleki birşey senin asla sezemeyeceğin
elli bin yıl içinde
eşitler kendi deyişiyle yitimini
özgürlüğün canlarım–

ya da zorlansa bile savaşmaya
kendi kendine evcillikten bolluğa
yine de düşünedurur kahramanımız
esrikliği içinde düşgörmeyişin

ki tam anlamıyla(ve nice)bilim
sel ülkesinde aşırıdalkavukların,
öyleki orada zorunludur özgürlük
ve yalnızca insan tanrıdır.

Kalbi olmayınca bir hayvan
pek mi pek çeşittir
öyle çeşit ki hoşlanmaz ruhtan
ve aklını kullanamaz

Bir

IX

bir satıcı pis kokan birşeydir Bağışlayın

Beni ister başkanı olsun söylediğiniz yerin
ya da bir beyefendi adı bay becerikli önemi
yok ister diğer milyonlarca değersiz olsun
ya da bir avuç kesinlikle önemi
yok ve ister gecelikli olsun

ya da kefenli önemsizdir pis kokar

bir satıcı pis kokar sevindirmek için

ama kendisi mi yoksa başkası mı sevinen
farketmez yeter ki satsın
nefret kondom eğitim yılanyağı elek
triksüpürgeleri terör çilekler demok
ra(sorumluluk alıcıya ait)si gereksiz tüyler

ya da Düşünün ki insanaltı haklarına Çoktan Kavuşmuşuz Biz

Cummings, sevmediği kişi ya da kurumların özelliklerini çarpıcı bir biçimde ele almada ustadır. Bu şiirde satıcıların dalkavukluğunun yanı sıra, ahlaki sorumsuzluğun kokusunu yaymalarını yerer. "bir satıcı pis kokan birşeydir Bağışlayın" dizesinde Cummings, soyut ve somutu birbirine kaynaştırır. Satıcının kötü birşey kokması oldukça somut, duyumsal bir imgedir, ama "Bağışlayın" kokması soyut bir kavramdır. Bu tür sözcüklerin yan yana yer almasına Cummings'in şiirlerinde sıkça rastlanır.

E. E. Cummings'in "Bir Politikacı" (A Politician) adlı kurşunkalem çizimi.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

Bir

X

bir politikacı bir kıçtır üzerine
öyleki herkes oturur insan hariç

Bir

XII

görkemli bir kuruluştu o
parayla sağladı özgürlüğünü insanın
(çünkü köle edilmişti insan ürkünç bir hastalıkça
ve ne kadar çabuk atlatırsa girişecekti işe
sormayın bana n'olur nedir o diye)

sonra ayaklandı piskopos budge kew'dan
anglikan'ın biriydi o
(bir bez parçası bir kemik bir saç buklesiyle)
bin pound topladı ya da iki
ve indirdi darbeyi canavar pisliğine

sonra ayaklandı gurur ve ayaklandı servet
ve ghibelline ile guelph
ve kadınlar ile genç adamlar
(radyolarda ve alanlarda)
kurtardılar insanı kendisinden

sen en karanlık zorbanın en gönençli kızı
burup kopardın ejderha kuyruğunu
(çünkü haylazlık etmeli erkekler kadınlarsa suçlanmalı)
ve kadın verdi ona desdemona'msı birşey
ve kesti onun soluğunu

tüm tarih açtı bereketli rahmini onun
yazgılan dedi şeytan
evet(katarak körpe tenleri
yanına)bir william shakespeare bozdu
sessizliğini mezarın

sonra ayaklandı bay ağzıpis basın
(ki daima hiçbir şey söylemez)
ve öpüverdi genel menajeri
ve tüttürdüler bir robert burns purosunu
tanrısına günah işlemek gibi şeylerin

kew: Londra yakınlarında tarihi bir kasaba.

ghibelline: Ortaçağ İtalyası'nda Alman imparatorlarını destekleyen aristokratik parti üyeleri.

guelph: Ortaçağ İtalyası'nda Papa yanlısı politik parti üyeleri.

desdemona: Shakeapeare'in *Othello*'sunda, Othello'nun patolojik kıskançlık nedeniyle öldürdüğü karısı.

E. E. Cummings'in şiirde sözünü ettiği kuruluş, Ex-Lax adındaki laksatif ilaç üreten bir kuruluştur.

Bir

XIII

eflatun anlattı

ona;o inanamadı
ona(isa

anlattı ona;o
inanmayacaktı
ona)lao

tsze
elbette anlattı
ona,ve general
(evet

madam)
sherman;
ve hatta
(inan
ya da

inanma) sen
anlattın ona:ben anlattım
ona;biz anlattık ona
(o inanmadı ona, hayır

bayım) böylece sürdü
japonlaşmış parçasına dek
eski altıncı

cadde
treninin;tepesinde kafasının:anlatmak

ona

lao / tsze: Taoizmin efsanevi kurucusu.

general... sherman: Sivil Savaş Generali William Tecumseh Sherman. Ordusunu Atlanta'ya sürerken "Savaş tümüyle bir cehennem" (War is all hell) demesiyle ünlüdür.

japonlaşmış (nipponized): İkinci Dünya Savaşı öncesi Japonlara metal parçaları satışına göndermedir.

Bir

XIV

acıma bu işgüzar canavara,insaninsafsızına

sakın. Kalkınmak konforlu bir hastalıktır:
senin kurbanın(ölüm ve hayat güvenle ötesinde)

oynar durur büyüklüğüyle kendi küçüklüğünün
–elektronlar tanrılaştırır bir tıraşbıçağını
bir dağuzaklığına;mercekler genişletir

dileksizliği bükerek nerdenezaman dileksizlik
dönünceye dek kendi özverili oluşuna.
                                Yapılmış bir dünya
doğulmuş bir dünya değildir–acı zavallı tene

ve ağaçlara,zavallı yıldızlara taşlara ama asla acıma
bu seçkin örneğine büyüüstü

aşırıtümgüçlülüğün. Biz doktorlar iyi biliriz

umutsuz bir vakayı şayet–dinle:varsa bir cehennem
iyi bir evrenden oluşan yanı başımızda;hadi gidelim

Bir

XVI

bir yarısı değildir ikinin. İkidir yarısı olan birin:
öyleki yarımlar yeniden birleşince,ne ölüm
varolur ne de bir nicelik;ama bütün
sayılabilir en çoklardan daha çok bugünkü

akıllar habersizdir bu amansız mucizemsi
bu her doğrudan–sakın kalpsizlerden onları
(neşter verilince,kesip parçalar onlar bir öpücüğü;
ya da,akıllarını satınca,düşleyemez onlar bir düşü)

bir şarkıdır şeytanların ve meleklerin söylediği:
ölümlülerce söylenen tüm öldürücü yalanlar yapar ikiyi.
Solup gitsin yalancılar,ödeyerek ödünç aldıkları hayatları;
biz(bir armağanla adına ölerek doğuş denen)büyümeliyiz

derinlere karanlıkta en azından kendimiz hatırlayarak
yalnızca aşkın sürdüğünü kendi yılını.
Hepsi yitirir,tamamı bulur

Çarpı

XX

ne çıkar bir rüzgarın bir hangisinin birçoğu
doğruluk katsa yazın yalanlarına;
kana bulasa baş döndürücü yapraklarıyla güneşi
ve saptırsa ters yöne ölümsüz yıldızları?
Çal kralı dilenciye ve kraliçeyi görünüşe
(çal dostu düşmana,çal uzayı zamana)
–gökler asılıp okyanuslar da boğulunca
tek kalan sır yine de insan olacaktır

ne çıkar bir sıskanın bir keskini rüzgar soysa
haykıran tepeleri sulusepken ve karla:
boğsa vadileri ipleriyle şeyin
ve bastırsa ormanları beyazlar içinde önce?
Çal umudu yılgıya;çal görmeyi görünmeze
(çal acımayı kıskançlığa ve ruhu akla)
–kimin kalpleri dağlardır,kökleri ağaçlardır
ancak onlar merhaba dileyecek bahara

ne çıkar bir düşün bir yazgısının bir şafağı
ısırıp da ayırsa bu evreni ikiye,
soyup çıkarsa sonsuzluğu mezarından
ve serpiştirse hiçbir yere benimle ve seninle?
Çal birazdanı aslaya ve aslayı iki keze
(çal hayatı yokluğa:çal ölümü olmuşa)
–tüm hiçlikler ancak en irice yuvamız;
en çok kim ölürse,biz daha çok yaşarız

Çarpı

XXII

insan değil,insanlar tanrıysa eğer;ama tanrılar
olmalıysa insan,insan bazen şudur ancak
(en yaygın,çünkü her acısı onun kederidir;
ve,çünkü neşesi daha çoktur neşeden,en nadir)

bir şeytan,şeytanlar doğru söylerse;melekler yanarsa

kendi gümrah ışıklarıyla tümden,
bir melek;ya da(çeşitli dünyaları geri çevireceğinden
o ölçülmez yazgıya yetişememektense)
korkak,palyaço,hain,aptal,hayal kuran,canavar–

böyleydi bir şair ve böyle olacak ve böyledir

–çözecektir o derinliğini dehşetin savunmak için
bir gün ışığının mimarisini kendi hayatıyla:
ve yontacaktır ölümsüz ormanlarını umutsuzluğun
tutmak için ellerinde kalp atımını bir dağın

Çarpı

XXVI

tanrı karar verince yaratmaya
herşeyi bir soluk
aldı bir sirk çadırından daha büyük
ve herşey başlayıverdi

insan aklına koyunca yoketmeyi
kendisini topladı geçmişini
geleceğinin ve bularak yalnızca niçini
şiddetle çarptı onu çünküye

Çarpı

XXVIII

yağmur ya da dolu
yapadurdu sam
ne gelirse elinden
kazıncaya değin onlar çukurunu

:sam bir adamdı

bir köprü gibi sağlam
bir ayı gibi güçlü
bir gelincik gibi kurnaz
nasıl olabilirse size

(güneş ya da kar)

içine girmişti o yerin
tüm o krallar gibi
haklarında okuduğunuz
ve onun üzerinde şakır

bir çobanaldatan kuşu;

büyüktü kalbi
dünyanın içine alamayacağı kadar
birlikte şeytan için bir yer
ve onun melekleri için de

evet,bayım

daha iyi ne olabilir
ya da daha kötü ne
ve daha gönenç ne olabilir
daha gönenç daha gönenç

(hiçkimse bilmeyecek)

sam bir adamdı
sabırla katlandı
bitirdi işlerini
bıraktı yere kendisini.

Huzur içinde yat

sam: Sam Ward; Cummings'lerin New Hampshire'daki aile çiftliği Joy Farm'ın kahyası. Çiftlikle ilgili haberleri bildirdiği mektuplarını yazım tarzı E. E. Cummings'in ilgisini çekmiştir. Örneğin, "... çok büyük bir Kar yağdı" yazışı gibi. Cummings bu şiiriyle, çok sevdiği Sam'i ölümsüzleştirmiştir.

Çarpı

XXIX

bırak onu gitsin–o
çarpılmış söz bozulmuş
apaçık adak ya da
yemin çatlamış boydan
boya–bırak onu gitsin o
ant içirilmişti
gitmeye

bırak onları gitsinler–o
doğrucu yalancılar ve
yalancı dürüst dostlar
birlikte ya da
hiçbiri–bırakmalısın gitsinler onlar
doğmuşlardı
gitmeye

bırak hepsi gitsin–o
büyük küçük orta karar
uzun daha büyük gerçekten
en büyük ve bütün
şeyler–bırak hepsi gitsin
sevgilim
böylece gelir aşk

Çarpı

XXXIV

ne sahte ne de olası birşeydir aşk
(hayal edilir o, öyleyse sınırsızdır)
vermek ya da saklamaksa vermektir aşk
evet ya da eğerse,evetlemektir aşk

zorunluluk bir dersliktir mayıs ayında:
ölümtahtasıdır hayat tüm şimdilerin ne zamana dönüştüğü
(aşk bir evrendir ötesinde söz dinleyişin
emredişin,gerçekliğin ya da gurur-)

lanmaksızın derinliklerin üstünde çünkü niçin ilktir
(inanç son kuşkudur ve tevazu ile yükseklikler aşağıda)
diz çökerek,biz–gerçek aşıklar–yakarırız ki biz
kendimiz sürdürelim büyüyüp gelişmemizi

onların pek çoğunu bilseydin sen ve ben de
yalnızca biz en azından başlarız kestirmeye

Çarpı

XXXV

senin onuruna
olmadıkça,
canım benim,
hiçbir şey
devinip dinlenemez
–sen getirirsin

(karanlıktan
yeryüzünü)bir
harikalar
alayı
kanıtlar daha büyük olduğunu
korkularımızın

umutlarımızdan:ay
açar
senin için ve kapar
utanarak
kanatlarını çünkünün:
herbir niçini

yıldız(kayarak
hiç de
geri kalmadan tüm
zamandan)
verir sana becerikli
alevini

kalbin de öyledir
tetikte,
dillerden
hiçbiri yoktur
iyi bildiği ki;

ve o
konuşabilir kusursuzca
(kartanesi
ve gökkuşağı akıl
ve ruh
kasım ve
nisan)

kim ki daha gençtir
başlamaktan
dünyalar devinir
senin
(ve dinlenir,aşkım)
onuruna

Çarpı

XXXVI

gerçek aşıklar her olup bitiminde kalplerinin
daha uzun yaşarlar hepsinden ve herkesten
korku neyi yadsısa da,umut neyi önerse de,
en yanlış neyi çürütse de kanıtlayarak doğruyu

(tüm kuşkular tüm kesinlikler,kötü adamlar çabalarken
ve kahramanlar sırf aklın zavallı taslamaları içreyken,
–amansız çizgi romanları zamanın: yalnızca aşk
ölümsüzce varolur ötesinde aklın)

böyle bir sonsuzluk aşkın herhangi bir şimdisidir
ve onun her burada oluşu heryerde oluşu gibidir,
hatta daha gerçek olurdu en gerçek aşıklar oluşsaydı
güneşlerden daha çok gece yarıları düşen

(evet;zaman sorsaydı eğer kendi geçmişine
tüm geleceği,kaçırmazdı gözleri asla bir eveti)

Çarpı

XXXVIII

evet hoş bir ülkedir:
eğer ise kış gibidir
(canım benim)
hadi başlatalım yılı

her ikisi tam da havasıdır
(ikisinden biri değil)
hazinem benim
menekşeler boy verince

aşk daha derin bir mevsimdir
akıldan
tatlım benim
(ve neredeysek orası nisandır)

Çarpı

XXXIX

tüm bilgisizlik kızakla kayar bilgiye
ve yorgun argın tırmanır bilgisizliğe yine;
ama kış sonsuz değildir,hatta kar
erir;ve oyunbozanlık ederse bahar,sonra ne olur?

tüm tarih bir kış sporudur ya da üç:
ama beş olsaydı,yine de ısrar ederdim ki tüm
tarih çok küçüktür benim için bile;
benimle senin içinse,fazlasıyla küçük.

Çullan(tiz sesli ortaklaşa efsane)üstüne kendi mezarının
sadece zorlamak için ölçeği daha tiz sesliliğe
her madge ile mabel dick ile dave adına
–yarın bizim daimi adresimizdir

ve orada bulurlar bizi güçlükle(bulurlarsa eğer,
kaçarız daha da uzaklara:içine şimdinin

Çarpı

XL

sevgilim!mademki kanım şarkı söyleyip
dansedebilir(ve yapar senin her en azınla,
senin herhangi bir en çok pek şaşırtıcı şimdi ya da
buradanla)bırak acımasız korku varsın ağırlasın
herkesi ki bahar içre değil onlar
–ama bir bakış nisanlaştırırsa beni,
üzgün kendi başına ruh gibi olmadan gider onlar

şüphe dönüştürür insanın bakışını sabit bakışa,
inancını nasıla sevincini niçine
uzun adımını ve soluğunu topallamaya ve kanıtlar
–ama bir bakış nisanlaştırırsa beni,
binler milyonlar yüzlerce daha parlak dünya
açıkça şüpheyle kendilerini karartırcasına
yaratmadıklarından daha çok yaratır aşk

ordular(ve nefretin kendisi ve hiç
de küçük olmayan alçaklık)ordular karşılaşabilirler
pek çok kez yüzyıllar boyunca
ve(bir hiç dışında)hiçbiri kazanmaz
–ama bir bakış nisanlaştırırsa beni
ne zamanın yarısı için,her ne ise
daha az canlıdır aslanın evetlemesinden

ama bir bakış nisanlaştırırsa beni
(böyle kusursuz umut duyumsayabilirmiş gibi,
yalnızca umutsuzluktur tümüyle çarpan
aklın ormanlarına, dağlarına ruhların)
gerçekten de en irisinde hangisinde onun ki
öldürülmüştür ölüm. Tepeler sıçrar pınarlarla:
ağaçlar takla atar ince dallardan kalın dallardan;

Bir

XLVI

aç yüreğini:
sana bir hazine vereceğim
en miniciğinden dünyanın
bir parça sonsuzluk da yanında

doruksuz meleklerden
genç dağlar
ırmaklı ormanlar
kule dolu kasabalar(kraliçe

şair kral dolaşır
filizlenir ayyıldızlı kahramanlar
çırpınır ve
yüzerler kişi çiçekleri)

ahenkli gölgeleri avlanırken
şeytanlarca
hırslanır parıltılı
leoparlar(üzerinde kanatboyu korkulu şeylerin)

gelir ve gider gemiler
kar yağarcasına yelken alır
kusursuz sessizlik.
Mutlak okyanus

Bir

LI

"bu tatlı bahar senin
zamanın benim zamanım bizim
zamanımız çünkü bahar aşkzamanıdır
ve yaşasın tatlı aşk"

(bütün neşeli küçük kuşlar
uçuyorlar içinde yüzüyorlar içinde
tüm ruhların ki şakıyor içinde
kanatlanıyor içinde çiçekler açarken)

aşıklar gider aşıklar gelir
bir gezintiden bir şaşkınlıktan
ama iki kişiden her biri kusursuzca
yalnızdır yaşayan başka kimse yoktur ki

(böyle bir güneşi böyle bir gökyüzünü
ben hiç görmedim ne de sen
ve kimseler solumadı asla
oldukça öyle çok türde eveti)

bir ağaç sayamaz kendi yapraklarını
her biri kendi kendine açılarak
ama ışıldayarak binlercesi anlatır
ancak şaşılası tek bir şeyi

(gizlice tapınıyor çekinerek
minicik kanatlanarak fırlatarak yüzerek
neşeli çiçekler açarak
daima sevinçli kendileri şakıyor)

"bu tatlı bahar senin
zamanın benim zamanım bizim
zamanımız çünkü bahar aşkzamanıdır
ve yaşasın tatlı aşk"

Bir

LIII

ah geçip giden zaman
hiçkimse gördü mü
küçümen seni-beni
ki durduk üzerinde yeşil
tepenin ve fırlattık
maviliğe onun dileğini

bir çırpıda ve minik bir okla
uçtu gitti onun dileği
(daldı sanki bir balık gibi
ama tırmandı bir düş gibi)
bir yürek gibi çarparak
bir alev gibi şakıyarak

alıp götürdü benim mavimi
uzak mı uzaklara
ve yüksek mi yükseklere
alıp götürdü senin daha maviliğini
ama alıp götürdü en maviliğimizi
uzağına nerenin de ötesine

ne olağanüstü birşeydir
yaylıların bitimi
(çağıldar küçümen seni-beni
tepeler dümdüz olurken)
ve birisi söyleyecek mi
bana insanlar niçin bırakıp gider

Bir

LIV

yapılamayan herşey olup bitiyorsa eğer
(ve herhangi birşey daha doğruysa
kitapların
tasarlayabildiğinden)
en sersem öğretmen bile nerdeyse bilir ki
(koşarak
zıplayarak
dolaşırız etrafında biz evet'in)
hiçbir şey yoktur bir gibi birşey

bir'in yoktur niçini çünküsü gerçisi
(ve tomurcuklar daha iyi bilir
kitapların büyütemediğini)
bir'in eski olan birşeyi yeni bir herşey olarak
(ne ile
hangisi ile
toplanırız etrafında biz kim'in)
bir'in herhangibirherşeyi böyledir işte

demek ki dünya bir yaprak demek ağaç koca bir daldır
(ve kuşlar daha tatlı öterler
kitapların
tanımladığından)
demek ki burada uzaktadır demek seninki benimdir
(inişle
çıkışla
uçar etrafında yine'nin)
daima asla demekti şimdiye değin

şimdi ben seni seviyorum sen de beni
(ve kitaplar daha kaplıdır
kitapların
olabildiğinden)

ve yükseklere dalan düşmekten başka birşey yapmaz
(bağırarak
herbiri ile
dolaşırız etrafında biz hep'in)
birisi var seslenen kimiz biz diye

biz herhangi birşeyiz güneşten bile parlak
(herşeyiz daha büyük
kitapların
anlatabildiğinden)
biz herhangibirherşeyiz inanmanın da ötesinde
(dönerek
sıçrayarak
diriyiz biz dipdiri)
biz olağanüstü bir kere biriz.

marion'un kitabı

Χαιρε
(1950)

hildegarde

watson

için

2

susun)
hiçkimseler
gelmiyor
dışında alaca
karanlığın birlikte duruyorlar al
tında bir özel ağacın
topluca soluyorlar parlak karanlığı bir
likte usulca hep birlikte

pek de büyülenmiş gülümsüyorlar ve eğer

biz değilsek kusursuzca ölçülü inan
bana sen ve ben gezinerek gideceğiz
tam da içine bu herbiri sınır
sız konuşmak için pek
kibarca tümüy
le mucizem
si vatan
daşlarını
(sessizliğin

6

ölmek güzeldir)ama Ölüm

?ah
bebeğim
ben

hoşlanmazdım

Ölümden eğer Ölüm
iyi de olsa:çünkü

ne zaman(düşünmeyi bırakacak yerde)sen

duyumsamaya başlayınca onu,ölmek
mucizemsidir
niçin?çün

kü ölmek

kusursuzca doğaldır;kusursuzca sunmaktır
onu tatlılıkla capacanlı(ama

Ölüm

kesinlikle
bilimseldir
ve yapay ve

kötü ve yasal)

şükürler sana
tanrım
herşeye kadir ölmek için

(bağışla bizi,ey hayat!günahı Ölümün

11

öyle çok benlik(onca çok şeytanlar ve tanrılar
herbiri daha açgözlü diğerinden)bir insandır
(öyle kolaylıkla gizlenir biri diğerinde;
ama insan;hepsi olarak,kaçamaz hiçbirinden)

öyle iri bir gürültüdür en basit istek:
öyle acımasız bir katliamdır bir umut
en masum(öyle derindir tendeki akıl
ve öyle uyanıktır uykuda dediği uyanmanın)

bu yüzden yalnız değildir asla en yalnız adam
(onun en kısa soluk alışında yaşar bir gezegen yılı,
en uzun yaşamı bir kalp atışıdır bir güneşin;
en az devinimsizliği dolaşır en genç yıldızı)

–kendine "Ben" diyen bir aptal nasıl varsayar
anlayabildiğini onca sayılamaz benliği?

Cummings, bu şiirinde Thoreau'nun "Kendimden daha kötü bir insana rastlamadım" sözünden esinlenmiştir. Şiir, insanın kendi ruhu içinde itişip kakışan sayısız benliğin görkemli bir anlatımıdır.

22

yılanlar kıvrılma hakkı için pazarlık edince
ve güneş geçimlik bir ücret için greve gidince–
dikenler korkuyla bakınca kendi güllerine
ve gökkuşakları sigortalanınca yaşlılığa karşı

ve her ardıçkuşu şakıyamayınca bir yeni ayda
tüm yaygaracı-baykuşlar onaylamadılarsa onun sesini
–ve herhangi bir dalga imzalarsa üzerini noktalı çizgilerin
ya da bir başka okyanus zorlanırsa kapanmaya

meşeler izin isteyince kayın ağaçlarından
yapmak için palamut–vadiler suçlayınca
kendi dağlarını yükseklik yüzünden–ve mart
ele verince nisan'ı kundakçı diye

işte o zaman inanırız şu akıl almaz
hayvanolmayan insanoğluna(ve o ana kadar değil)

23

üç varsıl kızkardeş ant içtiler asla ayrılmamaya:
Ruh(sanırım)
ayartıldı Hayat tarafından;ki erkek kardeşi evlendi Kalp ile,
şimdi Bayan Ölüm. Zavallı Akıl

24

bir gün bir zenci
yakaladı içinde elinin
minik bir yıldızı daha büyük
değil anlamayıştan

“salıvermeyeceğim seni asla
beyaz yapıncaya değin beni”
öyle de yaptı ve şimdi o yüzden
yıldızlar parlıyorlar geceleyin

33

bir en neşeli Filmelekbebek çökecekse eğer

(tutarak kırmızı bir mum başının üzerinde
hortumdan parmağıyla,ve şakıyarak kızıl bir

kitaptan)üzerinde kıvançlı yuvarlak bir bulutun bir akça yüce geced

orada yüreğimsi kulakları uçururdu tapılası kendi
kuyruğunu ve hepsini(ve kızıl noel fiyongunu kuyruğundaki)
–ve eğer,karşılaşınca biz yine,o küçümen(uçarak
daha da yükseklere)güneşlendirirse penguenruhunu parlaklığı içre

bir neşenin ki anlatılamazdı anlatılmaz anlatılmayacak sözcüklerle

olabilir ki(tahminen)daha yarı yola gelmemişken
yeryüzüne doğru sıçrayıpdalan minicik kuşlar
yaparsa büyüsel şenlikleriyle senin güzel adını–

duyumsarım ki(yanlış ya da doğru açıkça bilinmesi gereken)
Aşktır yalnız varolan,var ve varolacak hep,Böylece

38

niçin bir parkın kıç yukarı dikilen her

heykeli kendi sözleriyle
kanıtlamalı ki bir kahraman eşittir bir budalaya
ki korkan girişmekten "hayır" diye yanıtlamaya?

kendi deyişiyle yurttaşlar yoksa
unutabilirler(yanılmak insana özgüdür;bağışlamak
tanrısal)yok eğer devlet kendi deyişiyle derse ki
"öldür" öldürmek bir hıristiyan sevgi eylemi oluverir.

"Hiçbir şey" İS 1944'te

"karşı duramaz çıkarımına aske
ri gereksinimlerin"(başkumandan e)
ve yankılayarak yanıtlar "üstyargıya başvuru yok

akıldan"(freud)—sen bastırıyorsun paranı ve
kullanmıyorsun seçme hakkını sen. Görkemli değil mi özgürlük

başkumandan e (generalissimo e): General Dwight D. Eisenhower.
İS: İsa'dan Sonra.

E. E. Cummings'in savaş karşıtı şiirlerindendir. Cummings'in şiirlerindeki kahraman karşıtı (anti-hero), cesaret, dürüstlük ve şükran duygusundan yoksundur. Onun zayıflığı ve zihinsel karışıklığı modern insanın geleneksel, etik ve sosyal değerlere karşı ikilemini yansıtır. Joseph Heller'in *Catch-22* adlı romanındaki John Yossarian gibi bir kahramandır bu. Cummings'e göre ideal asker, Yossarian gibi "hayır" deme cesaretini gösteremeyen ve savaşın dışında kalmak için kılını kıpırdatmayandır. Savaş bitip "kahraman" madalyası verileceği zaman, Yossarian törene çırılçıplak gelir ve sistemin çarpıklığını gözler önüne serer. Yine son dizede, Cummings mutlak özgürlüğe sahip olmayıp, ancak seçme özgürlüğüne sahip olduğumuzun altını çizer. Gariptir ki bunu kullanmaya çalışınca da çoğu kez cezalarla karşı karşıya kalırız.

39

aç kafasını o adamın,kız
ve bir kalp bulacaksın içinde
(çatlak)

aç o kalbi,mabel
ve bir yatak bulacaksın içinde
(gerçek)

aç bu yatağı,sibyl
ve bir yosma bulacaksın içinde
(evli)

aç o yosmayı,kadın
ve bulacaksın içinde aklını adamın
(ölmüş)

40

ben
soruyorum
sana sevgili
başka ne yapabilirdi bir
hayır ama o yapmaz
şüphesiz ama sen anlamış
görünmüyorsun yapamam ben
onu daha berrak bir savaş tam da düşündüğümüz
gibi değil mi ama lütfen tanrı aşkına Aman
ne bela şey bu evet gerçekten o
bendim ama o ben değilki ben
görmüyor musun şimdi hiç
bir mesih değil ama sen
anlamalısın
niçin çünkü
ben
ölüyüm

43

ah finlandiya'da olmak
şimdi ki rusya burada)

sallan yavaşça
tatlıca sü

rr
dür

(özgürlükleri devret babanın da
pısırıktutuk amcanın da umrunda değil

50

hiçbir zaman önce
ya da başka bir hayatta
karanlıkta yürürken
rastladım mesih

isa'ya)benim kalbim
düşüverdi birdenbire
ve kaldı sessizce
geçerken O(öyle

yakın sana olduğum kadar
evet daha da yakın
hiçbir şeyden oluşmayan
yalnızlık dışında

51

öyle kararmıştı kalpleri ki konuşamazdı onlar,
azıcık bir masumiyet şakıtacaktı onları;
öğret onlara görmeyi ki öğrenemezler bakmayı
–tüm hiçliğin gerçekliğinden

ışıltılı bir bütünü yükseltir mi gerçekten;
dönüştürür mü büsbütün umutsuzluğu en kusursuz neşeye,
hiçbir yeri buraya,aslayı güzele:
azıcık bir masumiyet yaratır bir günü.

Ve düşünülmüş ya da yapılmış ya da dilenmiş olmaksızın
azıcık masumiyet,olsa da
dehşet kadar kırmızı ve yazgı kadar yeşil,
grice solacak matça kaybolacak–

ama gururlu gücü ölümün kendisinin sınırsız
değildir öylece azıcık bir masumiyet gibi

52

başlamak,duraksamak;durmak
(diz çökmek kuşku içre:tüm
gökler düşerken)ve sonra usulca güvenle koymak
E'yi K'nın üzerine,ve gülümsemek

daha hoş olabilir mi hiçbir şey
(biraz iri karanlık küçümen gün
ki en az bir ömür gibi gelir)
bir M eklemenin dışında?

böylece duyumsar karmaşık gururunu
(bu ben ki keza sen)
ve daha az kusursuz hiçbir şey
L tamamen çözecek

sonraki(büyük sorunumuzu neredeyse çözülmüş)
süslemeye kalkışırız hepsini
açık tumturaklı bir
derin Ö ile;tüm gökler düşerken

en az kusursuzluğa,şimdi ve burada
–ama bak:güneş ışığı değil mi?evet!
ve(dalarak esrikçe yukarlara)
saçarız biz üstün eserimizi

Şiirde "ÖLMEK" (DEATH) sözcüğünün tersten yazılmış olduğu göze çarpacaktır. Belki de Cummings, sözcüğü bu şekilde yazarak anlamının tersini ima etmek istemiştir. Cummings dizleri üzerine çöker, ancak bu dua etmek için değil, "şüphe" içindir. İlginçtir ki, şiir boyunca "duraksama", "durma" ve "şüphe" giderek "güven" duygusuyla yer değiştirmektedir. Şair "ÖLMEK" sözcüğündeki harfleri birbiri üzerine yığarken, birdenbire ortaya çıkan güneş ışığı harfleri başaşağı çevirmektedir. "saçarız biz üstün eserimizi" bir çeşit sözcük oyunu, "heceleriz üstün eserimizi" değil midir? Ölüm yalnızca hecelenmeyip saçılmaktadır da (Eski İngilizcede "spillan" sözcüğü "yoketmek" anlamına da gelir).

Bu şiir, harflerin şenlikli bir oyunudur. Gerçekten de harf bloklarıyla oynanan bir çocukluk çağı oyunudur bu. Üstün eser ise küçük bir Babil kulesidir; "kusursuzluk" anının erişildiği, ardından tüm yapının çöktüğü bir eser. Derinlikli ve ciddi bir konuyu (en büyük sorunumuz–ölüm) bu şekilde bir oyuna Cummings'in dışında kim dönüştürebilirdi? Cummings'in şiirin ilk sözcüklerinde büyük harf kullanmaktan kaçınması modernist eğiliminin eseridir. Yine uyaklar ve hece sayılarının ahenkli uyumuyla şiirin balad tarzında yazılmış olduğunu söyleyebiliriz. Ancak diğer modernist şiirlerin aksine, hem tanımlayıcı hem de öyküleyici bir şiirdir bu. Cummings'in sözsel oyunculuktaki ustalığı ise James Joyce'u anımsatır. Şiir bir yandan aşırı derecede ciddi ve karmaşıktır ve bize ne yaptığımızın farkında olmamızı salık verir –okumak–, öte yandan eğlenceli ve hafiftir.

61

eğer(aşkın kendi gizine ulaşmış)bizler,eve döner gibi
havanın hoşkarşılayan tatlı mucizeleri içre
(ve kavuşarak neşeyle tüm gerçekliğine kanatların)
kendimiz, dümen kırarsak sonsuz yarınlara

–ruhlar ki altında akan(dağ vadi orman)
bir milyon yer ki asla olmayacak
bir(tümüyle yabancı;tanıdık tümüyle)en sevgili
gerçekliğinden daha çok pek çok düşlerin–

olgunun hoşnut aptalları nasıl hayal etsinler
özgürlüğün gizemini?yine de,onların
belirsizliğin patırtılı kesinlikleri arasında
sen(sessizce konarak)ve ben şarkı söyleriz

bize hiç kulak vermeksizin pek dik bakarken
kocaman bir hilesi saatlerle takvimlerin

65

şükürler olsun Sana Tanrım en çok bu şaşırtıcı
gün için:hoplatıcı yeşilimsi ruhları ağaçların
ve gerçek mavi düşü için gökyüzünün;ve herşey için
doğal olan sonsuz olan ve olumlu olan

(ben ki öldüm diriyim bugün yeniden,
ve bu doğum günüdür güneşin;bu doğum
günüdür hayatın ve aşkın ve kanatların:ve canlı
büyük oluşumu sınırsızca yeryüzünün)

tadan dokunan işiten gören ve soluk alan
herhangi bir–tüm hiçliklerin yokluğundan
yükseltilmiş–insanoğlu açıkça nasıl
şüphe etsin hayal edilemez Senden?

(şimdi kulaklarımın kulakları uyanık
ve şimdi gözlerimin gözleri örtüsüz)

66

yaşıyor olmanın büyük üstünlüğü
(ölümsüzlük yerine)öyle pek çok değildir
öyleki akıl artık doğrulamaktan çok yanlışlar
kalp neyi duyumsayabilir ve ruh neye dokunabilir
–büyüklük(sevgilim)şudur ki
aşk içreyiz biz,aşk içreyiz biz

ve işte onların hiç paylaşmayacağı bir sır,
yaratma edinişten önemsizdir onlar için
yani bir kere bir,ne zaman kere nerededen–
bizler ki aşk içreyiz,bizler ki aşk içreyiz:
bizimle hiç kere hiç işi olmaz onların
(çünkü aşk içreyiz biz içreyim ben içresin sen)

bu dünya(tüm pısırık bencillerin,
anlaştığı gibi kendi korkularını isimlendirmek için)
asla keşfetmeyecek bizim dokunuş ve duyuşumuzu
–çünkü aşk içreyiz biz aşk içre kendimiz içreyiz biz;
çünkü sen ve ben ve biz(üzerinde ve
altında tüm olası dünyaların)aşk içreyiz

bir milyon beyin gönlünü yapabilir ölümsüzlüğün
düşlenen olgudan ve uzayımsı zamandan–
hiçbir kalp hoplayamaz,hiçbir ruh soluyamaz
ancak ölçüsüz doğruluğu yanında bir düşün ki
uykusu gökyüzüdür ve yeryüzüdür ve denizlerdir.
Çünkü aşk içresin sen içreyim ben içreyiz biz

67

çiçek denilen yüzler salınınca dışına toprağın
ve soluk alma dilemek ve dilemek edinmek olunca–
ama saklamak aşağıya doğru ve kuşkulanmak ve asla olunca
–işte nisandır(evet,nisan;sevgilim)işte bahardır!
evet şirin kuşlar şen şakrak sinek kadar çevik
evet minik balıklar zıplıyor olabildiğince kıvançlı
(evet dağlar dansediyor ara vermeden)

her yaprak açılınca ses çıkarmadan
ve dilemek edinme ve edinme vermek olunca–
ama saklamak düşkünlük ve hiçlik ve saçmalık olunca
–canlı;canlıyız biz,sevgilim:işte(öp beni şimdi)bahardır!
şimdi şirin kuşlar uçuşadurur kızlar da oğlanlar da
şimdi minik balıklar ürperir sen de ben de
(şimdi dağlar dansediyor,dağlar)

yitirilenden daha çoğu bulununca bulununca
ve edinmek vermek ve vermek yaşamak olunca–
ama saklamak karanlık ve kış ve korkudan sinmek olunca
–işte bahardır(tüm gecemiz gündüz olur)ah,işte bahardır!
bütün şirin kuşlar dalar göğün kalbine
bütün minik balıklar tırmanır denizin aklı içinde
(bütün dağlar dansediyor,dansediyor)

68

aşkımız bizim çok haklı
dır,bütün(herşey
pek sevimli)tatlı
şeyler baharlanamaz
ama olacağız biz olacak onlar

birisi ya da eğer orada
soluk alacaksa bir yeni
(gümüşümsü eşsiz
altınımsı öylece)
ayı,o sen olacaksın

hiçbir şey,oldukça
senin benim(benim senin
ve)kendimiz olmaksızın,
kalkışabilir bütünüyle
güzel olmaya

biri şarkı söylemeliyse
(günün olumlamasıyla)
genç kuştan daha
genç ilk önce neşeden,
benim o benim o

69

şimdi bu ağacın tüm parmaklarının(sevgilim)
elleri var ve tüm ellerin insanları var;ve
özel insanların herbiri(aşkım)daha
canlıdır tüm dünyaların anlayabileceğinden

ve şimdi sen ve ben şimdi ve bizler
bir gizemiz bir daha asla oluşmayacak
bir mucizeyiz daha önce hiç gerçekleşmemiş–
ve bu parlayan şimdimiz bizim ulaşmalı sonraya

sonramız bir tür karanlık olacaktır o esnada
parmaklar elsizdir;ve ben büsbütün
sensiz:ve bütün ağaçlar(biri birinden daha
yapraksız) sessiz hiç dinmeyen kendi karları içinde

–ama asla korkma(canım,güzelim,
çiçekler açanım)çünkü sonra o ana değin de demektir

71

parıldayan buklesi kutsal dileğin

(niçinleyerek küçücük parlak ölümsüzlüğü
bu benim kendiliğinden inanmayan gözlerime
atılarak,uçsuz bucaksız hiçbir yerden)

sorgulayarak doğrulayışı;el değmemiş

ivediliğini kesinliğin:çok
ve kusursuzca daha çok en ruhani
sessizliği gizemi içre alacakaranlığın ten yapımı–

düşödünççüsü seçkin beyaz ilk gözağrısı

–yeni ay!(mucizesiyle senin
yalanlanmış tatlı günahsızlığının)biraz sakar
sıkıcı bir korkaklık ki adı dünyadır gözden kaybolurken,

öğret bana da yitip giderken keskin
sınırsız sırrını başlamanın

95 Şiir
(1958)

marion'a

1

bir(

yap
rak
düş

ee

r)
yal
nız

lık

10

maggie ile milly ve molly ile may
kumsala indiler(bir gün oynamaya)

maggie bir kabuk buldu şarkı söyleyen
öylesine tatlıydı ki şarkısı dertlerini unuttu

ve milly elinden tuttu kıyıya vurmuş bir yıldızın
ki beş mahmur parmak gibiydi ışınları

ve molly kovalandı korkunç birşey tarafından
yan yan koşturdu kabarcıklar savurarak:ve

may eve döndü bir taşla yuvarlak ve pürüzsüz
dünyalar kadar küçük ve yalnızlık kadar büyük.

Çünkü neyi yitirsek(bir sen gibi bir ben gibi)
daima kendimiz olur bulduğumuz denizlerde

11

zaman içredir acıması soylu bir payın
cömertliklerle ötesinde inanmanın
(ten ve kan suçlasalar da onu zorlamayla
ya da akıl ve ruh suçlu bulsa da aldatmaktan)

yöntemleri ne mantıklı ne de mantıksızdır,
onun bilgeliği bozar zıtlaşmayı ve uzlaşmayı
–sahraların kendi yüzyılları vardır;on binlercesi
onların daha kısadır bir gülün anından

zamanı vardır gülmenin ve zamanı vardır ağlamanın–
ummanın umutsuzluğun barışın özlemin
–bir zamanı büyümenin ve bir zamanı ölmenin:
bir gecesi sessizliğin ve bir gündüzü şarkı söylemenin

ama hepsinden de çok(tümünden de çok gözlerinin
bana anlattığının)bir zamanı vardır zamansızlığın

12

zambağın bir gülü var
(benimse hiç yok)
"ağlama sevgili menekşe
alabilirsin benimkini"

"ah nasıl nasıl nasıl
takabilirim hiç onu şimdi
onu sana veren delikanlı
içlerinde en uzunu olduğunda"

"bana bir tane daha verecek
öpmesine izin verirsem beni iki kez
ama sevgilimin bir erkek kardeşi var
herkese iyi ve kibar olan"

"ah hayır hayır hayır
bırak güller gelsin gitsin
çünkü kibarlık ve iyilik
uzun yapmaz bir adamı"

zambağın bir gülü var
hiç gülüm yok benim
ve kaybetmek daha az şeydir kazanmaktan(ama
aşk daha fazladır aşktan)

13

Öyle ürkek ürkek ürkek(ve bir
bakışla en gözüpek adam
güçlükle girişebilir karşılaşmaya her ne

şekilde deneyecekse denemeyi)

Öyle yanlış(yanlış yanlış)ve bir
gülümsemeyle en dosdoğru adam
hatırlar böylesi birşeyin olduğunu

bahar kadar ve şaşar niçindir

Öyle şen şen şen ve bir
bilgelikle en bilge adamın
kısmen anlayacağı(gerçi

en bilge adam ben olsam da)

Öyle genç genç genç ve bir
şeyle ki yapar en yaşlı adamı
(her kim olursa olsun)tek

adam asla ölmeyecek olan

25

şu melankolik

adam çalacak
laternasını
sen deyinceye dek

“bir fal isterim”

.Öyleki(gülümseyerek)durur:
ve çıkar
arak büyülü bir değneği
t,ı,k,l,a,t,ı,r

bu paslı kafesi:sonra bir hayaletin

yağmurbaygını rüzgarincesi
sesiyle-ki-ses
değil hıçkırağlar

“pau?lie”

–bunun üzerine dışarı(UsU
lCa)adım atar(koymak
için değneği)bir hiçbir
şekilde neredeyse

beyaz İnsanötesikimse;ki

(boşlukta ilerleyerek
bu minicik
açılmış çekmeceye)çimdik

Ler kabagagasıyla

bir ölümcül solgun(pembemsi ya da
belki sarımtırak)acınası
kağıt parçasını–
ama şimdi,Bay başeğen Papağan olarak

sunar yıldızların anlamını

on dördüncü cadde yitip(çünkü yaşlarım
gözlerle doludur)gider. Çünkü
yalnızca en gerçek şeyler daima

gerçektir çünkü gerçek olamaz onlar

pau?lie (paw?lee): Laternacının papağanının adı.

39

ŞÜKRANGÜNÜ (1956)

canavarlaşan bir yılgı yutar bu
ruhani beni yanında senin
atalarımızın atasının tanrısı eğilirken
bir kimseye ki yürür birisi gibi

ama demokrasinin gülümseyen sesi
ilan eder gece gündüz
"özgürlük isteyen tüm zavallı küçük uluslar
güvenin yalnızca a b d'ye"

ansızın ayaklandı macaristan
ve müthiş bir haykırış koyverdi
"ömrü olmayan bir köle öldüremez beni
çünkü öleceğim ben özgürce"

öyle canhıraş haykırdı ki termopil
işitti onu ve maraton
ve tüm insanöncesi tarih
ve sonunda BM

"sessiz ol minik macaristan
ve ne söylenirse onu yap
iyi cins bir ayı pek öfkeli
korkuyoruz kısasa kısastan"

sam amca silker zarif
pembe omuzlarını bilirsiniz nasıl
ve tutup çeker özgürlükçü bir meme ucunu
ve peltek peltek der "şimdi çok meşgulüm"

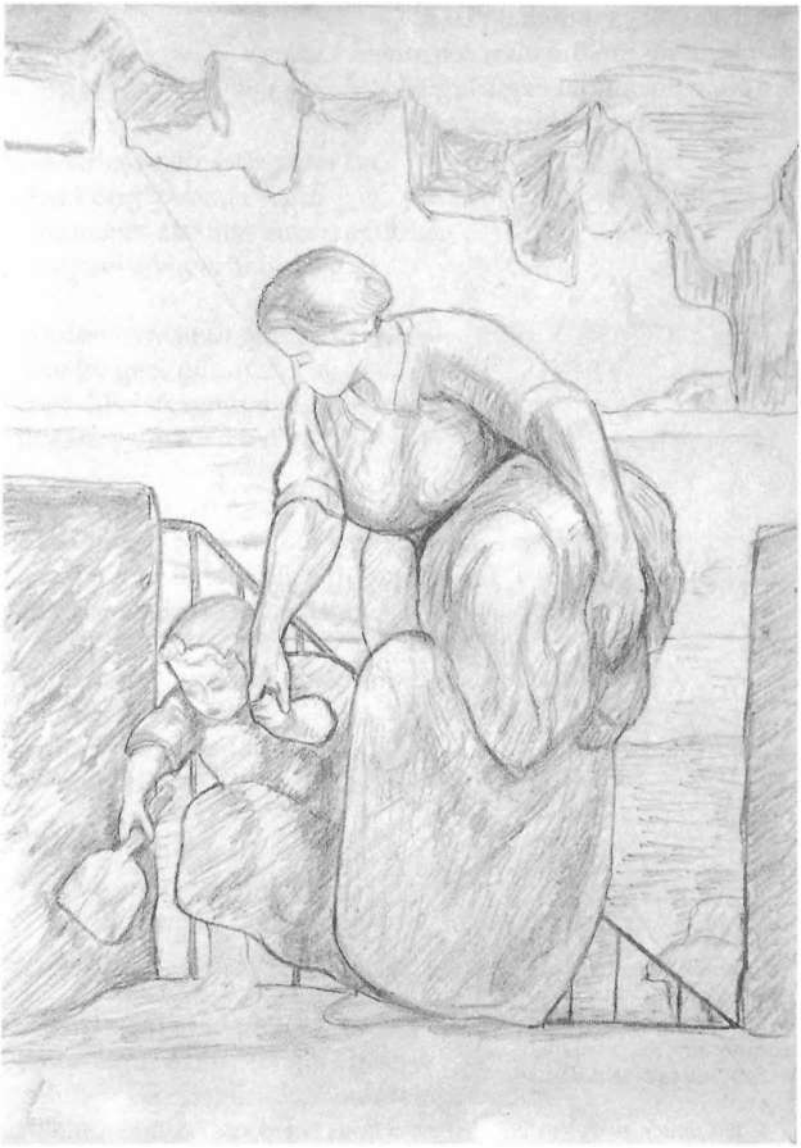
böylece çok yaşa demokrasi
hepimiz şükran duyalım cehennem kadar
ve gömelim anıtını özgürlüğün
(çünkü başlıyor kokuşmaya)

termopil: Yunanistan'da bir dar geçit. Spartalılarla Persler arasındaki savaş burada geçmiştir.

maraton: Yunanistan'da tarihi bir köy ve ova. Atinalılar Persleri burada mağlup etmiştir.

BM: Birleşmiş Milletler.

E. E. Cummings bu şiiri 1957'de Boston Sanat Festivali'ne "Festival şiiri" olarak sunmuştur. Festival Komitesi uzun uğraşlar sonunda bu şiir yerine "küçük bir kiliseyim ben(ulu katedral değil)" şiirini "Festival şiiri" olarak kabul etmiş, Cummings böylece her iki şiiri de binlerce şiirsevere okumuştur. Macaristan'ın yazgısı karşısında duyduğu acıyı yansıtan bu şiirinde Cummings, Macar ayaklanması sırasında A.B.D. ve B.M.'nin sessiz ve duyarsız kalışını kınamaktadır.

E. E. Cummings'in kurşunkalem çizimi.
Honoré Daumier'nin "Çamaşırcı Kadın" (The Washer Woman)
tablosundan esinlenmiştir.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

42

esriklikle sarmallaşan bu

gururlu hiçbir yerinde dünyanın en şaşılası gecesinden
çiçeklenir bir yenidoğan bebek:çevresinde onun,gözler
–donatılmış her arzulu istekle
mucizemsi olmayanın yatıştıramayacağı–
alçakgönüllülükle diz çökerler tasarlanmış bedenlerinde
(üzerine zaman uzay yazgı düşün süzülürken bütün

belkisiz gizemi cennetin)

ruhsuz akıl uçurabilir bir evreni
olabildiğince ve durdurabilir on bin yıldızı
ama tek bir kalp atışını değil bu çocuğun;ne de
üstesinden gelebilir bir milyon sorgulama
annesinin gülümseyişindeki sessizliğin

–ki tek gizini şakır tüm yaratılış

45

severim seni ben çok(en güzel sevgili)

herkesten daha çok dünyada ve ben
severim seni daha çok herşeyden gökyüzünde

–gün ışığı ve şakımalar karşılar gelişini

kış heryerde olsa bile
böyle bir sessizlikle ve böyle bir karanlıkla
hiçkimse başlayamaz bütünüyle bilmeye

(hayatımdan başka)yılın gerçek zamanını–

ve kendine bir dünya diyen edinecekse
işitme şansını böylesi bir şakımayı(ya da kısa bir bakışı
gün ışığı gibi sıçrayacak yükseğe mi yükseğe
daha şen şakrak olan birinin kalbi içre senin her

yakınlığında)herkes elbette(benim
en güzel sevgilim)inanmayacak hiçbir şeye aşktan başka

49

hiçbiri ve bir yıldız dururlar,baş başa

(hayat hayata;soluk soluğa
alevlenen düş düşleyen aleve)

birleştirilmiş kusursuz bir hiçle:

milyonerce neredenezamanlar uzak,
nasıl sanılırsa ölümsüz olmayan akıllarca,
bu ölçülemez gizemler
(biri insanca;ve biri tanrısal)durur

ruh ruha:özgürlük özgürlüğe

en son gizliliklerine dek kadının ve adamın
(düşleyen alev alevlenen düş ile)
birleşir–düşünülemezde ki

anında doğan,bir(ki ne onların biri
ne de ikisidir)Benlik atılır ölümsüzlüğe

58

büsbütün yabancının biri bir kara günde
öyle çaktı ki bana birden–

ki buldu bağışlanmayı güçlükle çünkü
benim(nasıl olduysa)benliğim oldu o

–ama şimdi o düşman ve ben böyle
ölümsüz dostlarıyız birbirinin

64

hayırın yalanlarından
yükselir evetin doğruları
(yalnız kendisi ve o
sınırları olmayan)

kafasına sokarak aptalların
(benim gibi kederlilerin)şunu ki
tüm marifetleri aklın
eşit olamaz bir menekşeye

70

her neyse açıkça inatçıdır,
ve mucizemsi değil
(onca becerikli olmasın asla)
solmalı başaramamalı ve durmalıdır
–ama büyümekten daha iyi
neyi bilir ki güzellik

amaçları(dinginlik ve kızgınlık içre:
sevinç ve keder içre)yapmaktır
görkemini görkemsizlik
yaşadıkları süre olsa da kısa–
olmadıkça senin düşüncene göre
sonsuzlukça uzun

bırak güzellik dokunsun bir kusura
(hayat adında)solumak için öldüğümüz,
mucizesi olur onun kendisi
–ve olağanüstüdür ölüm;
ama dahası,ne kadar yaşlanırsa hayat
o kadar gençleşir ölüm

71

dur aşığınla birlikte üstünde sona eren dünyanın–

ve kimleşen(iri öylesine ki iriden de
iri)bir deniz atılırken yeşilimsi savrulmuş karlara

tut ki sevemedik biz,sevgilim;düşle

bizi ne yaşayan ne de ölü şu
(ya da binlerce kalp ki düşlemez ve düşler
ya da milyonlarca akıl ki uyur ve işler)
kör kumlar gibi,acımasız insafına kalmış

zaman zaman zaman zaman zamanın

–nice şanslıyız sen ve ben,ki yuvamız
sonsuzluktur:bizler ki gezindik aşağılara
güzel kokulu dağlarından sonsuz şimdinin

gülüp oynamaya gizemlerindeki gibi doğum
ve ölümün bir gün(ya da daha az zamanda)

72

düşünürüm de hayat
ölmeye değmez,eğer
(ve ne zaman)güller yakınırsa
boşunadır onların güzelliği

ama insanlık boyunca ikna ederse
kendisini ki her yabani ot
bir güldür,güller(duyumsarsın sen
elbet)yalnızca gülümseyecektir

77

küçük bir kiliseyim ben(ulu katedral değil)
ötesinde görkem ve sefaletinin ivecen kentlerin
–kaygılanmam kısalan günler iyice kısalınca,
üzülmem güneş ve yağmur nisanı yaratınca

hayatım hayatıdır orakçının ve ekicinin
dualarım duasıdır yeryüzünün hantalca çabalayan
(bulup yitiren ve gülüp ağlayan)çocuklarının
ki üzüncüyle neşesi onların acımla kıvancımdır benim

çevremde dalgalanır tükenmeyen bir mucizesi
doğumun ve görkemin ve ölümün ve dirilişin:
uyuyan benliğimin üzerinde yüzer alevlenen simgeleri
umudun ve uyanırım ben kusursuz sabredişine dağların

küçük bir kiliseyim ben(ötesinde çılgın
dünyanın esrikliği ve kederiyle)doğayla barış içinde
–kaygılanmam uzayan geceler en uzun olursa;
üzülmem sessizlik şarkı söylemek olunca

kış ile ilkbahar,minicik kulemi yükseltirim ben
bağışlayan Ona ki Onun tek şimdisi sonsuzluktur:
dimdik durarak ölümsüz gerçeği içre Onun varlığının
(karşılayarak ışığını tevazuyla ve gururla karanlığını Onun)

78

tüm yakınlık durur,büyüyebilirken bir yıldız

tüm uzaklık solur son bir düşünü çanların;
kusursuzca çizilmiştir parlaklığına karşı günbatımının
tüm şaşırtıcı ve barışçı tepeler

(nerede değil burada değil ama ikisi de en mavi değil)

ve tarih ölçülemez biçimde daha
varsıldır tek bir tatlı gülün ölümüyle:
kavranamayan gizlilikler kapsarken

altınımsı iri yükselen bütün ayı.

Zaman şaşılası bir dosttur;
çoğunu verir aldığından
(ve alır hepsini)ne de bir mucize bulur
tümüyle yitip gitmede ama yaratır bazı ağıtçılar
yitirmeyi,kazanmayı
—aşk! son bulursa bir dünya

tüm dünyalardan daha çoğu başlar(gördün mü?)başlamaya

84

nasıl da cömerttir şu kendisi güneşin

–ulaşarak içtenlikle,bağlılıkla ilerler
(bir an bile kesmeyerek başlatmayı
günün gizemini birisinin gözleri için)

geçmişi anımsatan gümüşten görkemleriyle

rahatlatır çocuklarını,gözden yiterse o;
karanlıktan çok daha fazlası oluncaya dek hiçbir yerde
hiçbir tanecik bir evren değildir–

ama eğer,altından babacanlığıyla

(kendisi tüm sessizliğin dışında gezinirken)
yakınlık uyanmış,bir kuş şakımalıysa:
ve bizim gecemizin bin milyon mucizesi

bir milyon bin yüz hiçbir şeyler gibi gelirse
–biz kendi benliğiyizdir onun;ta kendisi onun

91

aşksızlık cennetsiz cehennemi ve yuvasız yuvasıdır

bilgili gölgelerin(hemen kavrar
herbir hiçliği ki tüm ruhsuz hayaletler ilan eder
varlığı;tüm kalpsiz hortlaklar,mutluluğu)

aşıklar yalnız kuşanır gün ışığını. Tüm gerçek

maddeyle gizlenmemiş;akılla açığa vurulmamış
(daha çok tüm ölen hayatlardan,tüm yaşayan ölümlerden)
ve asla söylenmemiş ve söylenmeyecek

şarkı söyler ancak–ve tüm aşıklar şarkılardır.

İşte(yalnızca burada)özgürlük:daima burada
kışın bir sonrası eşit olmaz baharın bir şimdisine;
ama nisanın bir günü üstündür kasımın bir yılından

(öyle iki kez olmayıncaya dek sonsuzluk
yaşadım bir gülümseyiş içre sonsuza değin)

92

taşırım kalbini yanımda(taşırım onu
kalbimde)asla onsuz değilim(her nereye
gitsem sen de gidersin, sevgilim;ve her neyse yapılan
tek başıma senin yapıtındır, sevgilim)
korkmam
hiçbir yazgıdan(çünkü yazgımsın, tatlımsın)istememem
hiçbir dünyayı(çünkü güzel dünyamsın, vefalımsın)
ve ay daima her ne anlama geliyorsa sensin o
ve güneş daima her neyi şakıyacaksa o sensin

işte en gizli sır kimsenin bilmediği
(işte kökünün kökü ve goncasının goncası
ve göğünün göğü hayat adlı bir ağacın;öyleki büyür o
daha yükseğe umabildiğinden ruhun ya da gizleyebildiğinden aklın)
bu mucizedir işte yıldızları birbirinden ayrı tutan

taşırım kalbini(taşırım onu kalbimde)

93

bahar!mayıs–
heryer buradadır
(bir aşağı bir yukarı bir aşağı
ve kuşlar dallarda)
nasıl?niçin
–bilmeyiz biz asla
(öyleyse öp beni)ürkek tatlı arzuyla benim
en sevgilim

(öl!yaşa)
yeni olan gerçektir
ve yitirmek edinmektir
–bilmeyiz biz asla–
cesaret!cesaret
(yeryüzü ve gökyüzü
birdir bugün)benim onca pek neşeli
genç aşkım

niçin?nasıl–
bilmeyiz biz asla
(bir yukarı bir aşağı bir yukarı
mayısta baharda)
yaşa!öl
(sonsuzluk şimdidir)
ve danset sen ansızın çiçeklenen ağaç
–ben şakıyacağım

94

zamana olduğu kadar zamansızlığa da,
aşkın başlattığı ancak aşkın bitirdiğidir;
nerede soluk alacak gezilecek yüzülecek bir yer yoksa
orada aşk havadır okyanustur topraktır

aşıklar acı çeker mi?bütün tanrısallıklar
gururla inerek bürünür ölümcül tene:
aşıklar kıvançlı mıdır?onların en küçümen neşesi
yalnızca bir evrendir bir dilekten oluşan)

aşk sestir tüm sessizliğin altındaki,
umut ki hiç karşıtı yoktur korkmakta;
güçlülük öyle güçlü güçsüzlüktür yalın güç:
bir gerçeklik daha ilk güneşten daha son yıldızdan

–aşıklar sever mi?o halde niçin cennetledir cehennem
Ne derse desin bilgeler ve aptallar,hepsi pek ala

95

söz bitmişse;ve daha yeşillenirse bir dünya
saniye ile dakika ve daha çok ile en çok—
ölüm kaybedense ve hayat kazanansa
(ve dilenciler varsıl ama cimriler yoksulsa)
—dokunalım göğe:
birlikte bir ileriye bir geriye
(ve bir burada orada nerede)ve gideriz uzaklara

aramızdaki en tembel yaratıkta bile
bir bilgelik ayaktadır hiçbir bilginin öldüremeyeceği—
şimdi donuk bakışlar keskin,keskin bakışlar daha keskindir
(çünkü gençtir yıl,çünkü gençtir yıl)
—dokunalım göğe:
birlikte bir büyük(ve bir şen
ve bir sarp)içten bir ivecenlikle şaşırtıcı gün içinde

kalpsiz beyinlerdir ermişi günahlıya düşüren;
kazancı kıvançtan üstün ve sevinci gözetimde tutan—
asla yanlış yapmayan bir dünya gibi yapalım
(saniye ile dakika ve daha çok ile en çok)
—dokunalım göğe:
birlikte bir şaşılası(ve bir gerçek)
ve tırmanan bir düşüşle en yakın maviliğe

dilenciler varsılsa(ve bir bülbül şarkı söylerse
bir diğer bülbüle)ama cimriler yoksulsa—
kimseler pek kalmayıncaya dek sevelim(ve gençtir
yıl,sevgilim)yaşayarak sencileyin ve bencileyin
—dokunalım göğe:
birlikte bir senle ve bir benle
ve bir her(hangi biriyle bazısıyla)birisiyle yani bizimle

73 Şiir
(1963)

5

tüm düşlerimin ilkiydi
bir aşık ve onun tek aşkı,
geziniyor ağır ağır(düşünceli taşıncalı)
yeşil ve gizemli bir kırda

başlayıncaya dek ikinci düşüm–
gök çılgındır yapraklarla;ki dansederler,
dansederek atılır(atılarak fır dönerler
ürkmüş bir gençle bir kızın üstünde)

ama bu yalın taşkınlık hemen dönüşüverir
sessizliğe:daima daha irice, onların
iki minik benlikleri uyurlar(bebek bebeğe)
kımıldamadan altında büyüsel

durmaksızın yağan karın.
Ve sonra bu düş kuran ağladı:ve böylece
çarçabuk düşledi kız bir bahar düşünü
–nasıl da çiçekleniriz sen ve ben

E. E. Cummings "Chocorua Dağı" (Mount Chocorua) adlı
tablosunun önünde, Rochester, 1950.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

26

yetmiş yaş genç olsaydı eğer
ve ölüm ender
(bağışlamak tanrısal değil,
yanılmak insanlığa yakışmaz)
ya da senin herhangi birşeyin benim
–cangılcungul:cungulcangıl–
söylemek olurdu şarkı söyleyiş

kırık kalpler bütün olsaydı eğer
ve korkaklar kahraman
(herkesçe sevilen ve bilge,
bir yabani ot bir çaygülü)
ve her eksi artı
–işler kötüye gitse:işler iyiye gitse–
surat asmak olurdu gülümseyiş

hüzünlüler neşeli olsalardı eğer
(bugün yarın,
kuşkulanış inanış ve
ödünç vermek ödünç almak)
ya da herhangi bir düşman bir dost
–hayır ağlamamak:evet ağlamak–
kasım ayı olurdu mayıs

öyleki sen ve ben oldukça
–gelir böylece kusursuzluk–
olurduk bir başka ben ve sen,
bu bir çıkarsamadır
öyleki(yanlış olsun doğru olsun)
ikna ederdi beni çekmeye
resmini iyiliksever ahalinin

37

şimdi,çok daha yakın hatta senin yazgınla

benimkinden(ya da algı ötesi bir gerçekten)
ürperir mucizesi bu yaz gecesinin

trilyonlarca gizi onun dokunurcasına canlı

–iken ve tüm gizemleri ki senin ya da benim
(gözleri sadece inanılır şeylerle bağlı)
hiç bilemeyeceğimizi sandığımız

akıl almaz biçimde bizimdir duyumsamak için–

nasıl bir dünya(şaşırdığımız)kuşkulansın ki,çünkü tam da
tatlı ürpertici dikkate değer
an da alır en hızlı düşen bir
(orada:gördün mü onu?)kaybolacak yıldızı,

şu en iri tüm yaratılış belki daha az
hesap edilemezdir tek bir öpücükten

39

uyku evreninin beyaz bekçileri ›

güvenlice senin ölümsüz
görkeminle eşlik ederler sonsuz ülkeler içre
sevgilim(açıver en gizli sırrını umudun
onun gözlerine,gözleri bağlı değil artık

bir dünya ile;bırak kalbinin her fısıltısı bürünsün

tüm asla sezilmeyen bilinmeyen pek sevinçlere)

çiçekler açarak bağlılıkla ötesinde soluk almanın
gecenin güneşleri,getir bu güzel
gezgin evi bir düşe ki adı zamandır:ve bağışla
onu acımasına o yıldızın,
birisi tırmanarak dışarıya başlarsa akıtmaya eğer
öyle altından bir kan ki canlandırır onun ayını

şakıyacaktır daha kusursuzca kuşların şakıdığını

40

senin yuvaya dönüşün yuvaya dönüşüm olur benim–

gider benliklerim seninle,yalnızca kalır bir ben;
bir gölge hayalet resmi ya da görünüşü

(nerdeyse birisi daima hiçbirisi olan)

bir hiçbirisi ki,onların ve senin dönüşüne değin,
harcar sonsuzluğunu kendi yalnızlığının
düşleyerek açılışını gözlerinin senin sabahına

duyumsayarak yükselişini yıldızlarının senin göklerine:

böylece,aşkın acıması bol nice ismi içre,oyalanma
daha çok benliksiz katlanamam pek ben
yokluğuna o anın bir yabancı
alınca kollarının arasına benim gerçekte senin olan yaşamını

–tüm korkular umutlar inançlar kuşkular yitince.
Heryerde ve sevincin kusursuz bütünlüğü oluruz biz

47

acıması olmasaydı
senin gözlerinin senin
sesinin senin
hallerinin(ah çok mu çok parıldayan aşkım benim)

nasıl da karanlık olurdum olduğumdan daha çok,
ne şarkı(ne
birşey)ne de
sessizlik hiç konuşulmamış;hiç adı yoktur onun–

ama bu adsızlık
(bütünüyle
çarçabuk)
yok olsa,sınırsız ve kesin

titreyişinde senin güzelliğinin,sonra
benim yitik,benim
şaşkın,benim
heryerdeki benliklerim bürünürler burada gene

–en canlı bir yıldıza
bu küçümen
tüm bu
minnettar(dinle bak)kuşlar tümüyle şakırlarken

55

ben
asla
sanmam ki hiç
bir şey(bir
evren bile)olabilsin
onca tamamen inanılamaz
casına bunun kadar kusursuz en küçük
(neredeyse görülmez neresinden orasından)burasından bir
yakutrengigerdanlının yuvasının durgun
luğuyla ki gerçekte kendisidir
(ve düşünmek onun
ısıttığını üç dünyayı)
ki o şaşırtı
cı biçimde
Bakıştır

yakutrengigerdanlı (ruby-throated hummingbird): Kuzeydoğu Amerika'da görülen sırtı parlak yeşil renkli, yetişkin erkekleri yakut rengi gerdanlı, süslü, vızıltılı ses çıkaran bir kuş türü, sinekkuşu.

Şiire yukarıdan bakıldığında, bu kuşun kafasının resmedildiği görülmektedir. Cummings son dizede "Bakıştır" (Eye) sözcüğüyle bu sürprizi haber vermektedir.

61

bir

b
u

kartanesi

(bir
ay
dın
lat
ma)

dır üzerine bir me

z
ar
t

aşının

E. E. Cummings'in yazdığı en son şiirdir. Onun mezar yazıtı olabilecek bir şiirdir bu. Son bölümünde "... üzerine en ağırbaşlı adamın" anlamı da ustalıkla gizlenmiştir. Şiir görsel olarak yarım bir kartanesini anımsatır.

66

D-üş-L-ey-E-re-K

yapraklar
(bAk)
kilitli

içinde

aLTın
günbatımı
paRLak
lığın

ü
RpErİyO
r

„:·:;„

73

tüm dünyalar yarıgörüşlü,ya görerek

gözleriyle hayatın(ki nesneler ruh gibiyse eğer)ya da
(ruhlar görünüyorsa nesneler kılığında)
ölümün:herbir dünya algılar daima yarısını.

Yalnızca ileriyi gören yaratabilir bütünlüğü

(budalaca doğmuş olarak sonsuza değin
gururlugösterişsiz yurttaşları esrimelerin
zaman daha sarp yokuşlar tırmanır birlikte tüm yılları)

özgürdür o içinde güzelliği gerçekliğin;

ve gezinir ekseni evrenin
–aşk. İnanan her dünya yadsır,oysa
senin aşkın(bakarak hem hayat hem de ölüm içre)
yüceltir sonsuzlukla acıması bol olanı

şaşırmaz hiç dünyalara yadsıyamaz ya da inanmaz

Vesaire:
Yayımlanmamış Şiirler

(1983)

Elaine Orr'a Bırakılan Şiirler, 1918-1919

IV

minik kalbim öylesine şaşılası üzgün ki
leydim,görmekten seni eşiğinde
gülümserken,yaşantılamaktan görkemini

senin incecik ve parıltılı gidişini, ve öyle solgundur ki
(dindiremez hiçbir şey onun acısını)
sen olmayınca,o an sanırım ölmek gibidir.
Ayrıca leydim hissederim ben sanki
belki de henüz kararan dokusunu kendi
üstüne hiçbir şeyin biraz sakarca kapandığı
aklımın daima saklayacağı birşeyi ki

düşer,öyleki gitmiştir güzel olan
ve ansızın. Sanki göstereceksin akşamleyin sen

"bu özel yerde,aşığım benim,ve ay
tarifsizce incecik ve ışıltılı idi"

Son Dönem Şiirleri
(1930-1962)

III

7

a
ra
sınd
a şim
di yitip
giden
dağlar
ın sü
rükle
nir hıristi
yan pek en
tatlı çanla
r ve biz
olacağız sen
olacaksın ben
olacağım ?
? bu
yüzden
hadi
gel öpü
şeli
m

IV

6

k(

bu dışından sınır
sız hiçbir
yerin,ki;ulaşır d
olaşırcasına

:ışıl ışıl ve bembeyaz.

)ar
taneleri:onlar;konukları, a
laca
karanlığı

n

hayat daha gerçektir aklın aldatabileceğinden
(ya da daha esrarlıdır deliliğin açığa çıkardığından)
daha engindir hayat yitirmekten:daha yücedir edinmekten
–ama güzelliktir yaşamanın herbirinden daha çok olan

sonsuzlukla ve onsuz çoğaltılarak eğer
en güçlü düşünmeleri insanlığın
bozulursa bütünüyle açılan bir yaprakça
(ötesinde onun yakınlığının ki yoktur daha ötesi)

ya da bazı küçümen kuşlar gözlerin öğrenebildiğinden çok
sessizliğe bakıp tümüyle şakırlar mı?
gelecek zamanlar eskimiş;geçmiş zamanlar henüz doğmamış
(burada daha azı hiçbir şeyin daha çoktur herşeyden)

ölüm,onu çağırdığı gibi insanların,biter insan diye çağırdığıyla onların
–ama güzelliktir daha şimdi olan ne zamanından ölümün

(*Bir Çarpı Bir*; Bir, LII)

E. E. Cummings'in Joy Farm'da son dönem fotoğrafı.
Harvard Üniversitesi, Houghton Kütüphanesi arşivinden.

ENTELLEKTÜELİN TÜRKÜSÜ

Dinleyin, siz ahmaklar büyük küçük
masalını bir entellektüelin
(ve eğer yararlanmazsanız kariyerinden onun
asla söylemeyin kimseye bira vermediğini Hoover'in).

'Bu sıkça söylenen bir yerin dışında doğdu o
öyleki bir gül zayıftı en kısa dikeninden:
atışırlar amansızca ve uyurlar potinlerinde
ve hiçbirisi ölür birisi açtığında ateş
ve ulaşır şerif herkes gittikten sonra;
öyleki değildir,belki de,bir çevre
ki sen beklersin(ve ben)beklerim bulmayı
bunaltıcı bağlılığı aklın işlerine.
Ama tavuk yağarsa gökten yakalarız biz hep tarla kuşları
–ödünç alarak bir deyiş Karl Marx'tan.

Bir çocuk olarak çelimsizdi o;burundan çekmiş
nefret ederdi kızlardan ve güvenmezdi erkeklere,
sevmezdi viskiyi,öğrendi hecelemeyi
ve görünürdü genellikle cehennemlik gibi;
böylece anne-babası,cesaretlenip umutsuzlukla,
verdiler ona klasik bir eğitimi
(ve daldılar uykularına potinlerinde yeniden
dışında bir beldenin ki kadınlardır önde gelen).

Sen bilirsin sonrasını:tanınmış bir eleştirmen,
ciddi bir düşünür,lirik bir şair,
dersler veren Sanat üzre batıdan doğuya
–top-luluk peşine düştü mü onun? Tanrım!
yaşlı bir dul kaçındıysa kahramanımızın dizelerinden
şaşırtırdı hemen onu bir sayfa ile Jerse'den;
niçin, derdi dostlarına,kullanarak
"sosyetik bir genç kızı tavlamak için verin bana Prused"
ve mirasçı kadınların çoğu ayıktır ve baygınlık geçirir
sonrasında bir kantonun Ezra Pound'dan

(ya da–ödünç alarak bir ritim Karl Marx'tan–
ısıran bir sincap asla havlamaz).

Ama her küvetin olacak kendi içkisi
ve bir adamın kızkardeşi bir başka adamın günahı
ve çalılıklar içre bir el zaman içre bir ilmiktir
ve Değil mi O Hepsi Kanlı Bir Utanç
ve çekti o yazgısını ölümden de beter
ve Ben kastetmem solumayı hoş olmayan birşey.
Bizim taçlanan kahramanımız uyandı,bir gün,
bulmak için söyleyecek birşeyi olmadığını;
öyleki Ben yorumlayabilirim(sırf matraklık için)
anlamını s.o.b'nin borçluyu sıkıştıran diye
ve düşünebilirim Ben(ve sen düşünemezsin,bile)
ki Beş Yıllık Plan bedeldir bir G.P.U.'ya
ve ikimiz ele geçmezcesine susabiliriz
inanarak öncelikle Stalin'in Noel Baba olduğuna:
öyleki kanıtlar mutlulukla ikimizin de
olmadığını gerçekte entellektüel adamlar.

Niçin yapmıştı bizim entellektüel,
bulunca kendisini öyle boş ve hüzünlü?
düşündü bir süre ve dedi,diyerek
"Sorumlusu sosyal sistem,değilim ben!
Uydurma değilim Ben,ama uydurma olan Amerika!
Sanatçı değilim Ben,ama bir saçmalık sanat!
Ya da–kısaca açıklayarak Karl Marx'ı–
'Doğanın ilk kanunu,ağaçlar park yeri olacaktır.' "

Şimdi siz tüm ahmaklar her sınıftan
(Times'ı okuyan ve satın alan Masses'ı)
ve eğer yararlanmazsanız kariyerinden onun
asla söylemeyin kimseye bira vermediğini Hoover'in.

Her kim ki suç ortağı olur Lenin'le düşünde
yemek yer süngüler üzre,değil mi ve galiba
ve bir kadın ki güzeldir bir mil kadar en uygunudur

eğer değilsen sen burjuva ya da Eddie Gest
ve çorak topraklar yaşar ve bel yerleri ölür,
öyleki Ben umut ederim gelmesin diye başıma:
ya da yoldaş Shakespeare'in dediği gibi önceden
Parıldayan Herşey Mike Gold'dur

(ama yuvarlanan bir kartopu kıvılcım saçmaz
–ve aynısı geçerlidir Karl Marx için).

Americana dergisinden, Aralık 1932.

Hoover: Herbert Hoover, 1929 yılında A.B.D. borsasının çöktüğü dönemdeki başkan. Ekonomik bunalımdan haksız yere sorumlu tutulduğu için 1932'de başkanlığı Franklin D. Roosevelt'e kaptırmıştır.

Jerse: Yazar James Joyce.

Prused: Yazar Marcel Proust.

s.o.b.: O... çocuğu.

G.P.U. = Sovyet Gizli Polis Teşkilatı.

Eddie Gest: Şair Edgar A. Guest.

Mike Gold: *The New Masses* adındaki radikal derginin editörü.

Bu şiir, 1920'lerde yeni modernist akımı desteyen Amerikalı entellektüellerin çoğunun, 1930'larda sosyal devrim destekleyicileri olmalarına geçiş sürecini yermektedir.

Bir Peri Masalı

Gilbert Seldes'ten Önsöz: Şairlerin, ressamların ve roman yazarlarının sanatlarının artık değersiz olduğunu (ve ekonominin çok daha önemli olduğunu) hissetmeye başladıklarını, tablolara bakarak, kitap okuyarak ve edebiyat üzerine kokteyl sohbetlerini dinleyerek anlayabilirsiniz. Şair ve ressam olup aynı zamanda düzyazılar da yazan ve Rusya'da bulunup (ve bu gezi hakkında kitap yazıp*) bundan korkmayan E. E. Cummings'in bu konudaki karşı iddialarını sizlere sunmaktan özel bir keyif duyuyorum. Hatta sıradışı ve gözalıcı tarzını değiştirmeyecek kadar da korkusuz.

Hiçkimse kendisinden hoşnut olmayı diler mi?

Sanırım hayır. Sanırım insanların en az hoşlanmak istedikleri kimselerdir kendileri. İnsanların farklı düşünceleri vardır, belki de, farklı boyun bağları; ve belki de insanlar kendileri olmayan şeylerden hoşlanma hakkını saklı tutma konusunda birbirlerinden farksızdır.

Bir zamanlar (iri kocaman bayağı iğrenç ürkünç çirkin dev tüm tahılları yemeden önce) adına "hayat" denen insanların hoşlandığı birşey vardı. İnsanların "hayat"tan neden hoşlandıkları ise gizemli olabilir; ama şurası açık ki–"hayat" insanların benliklerinin olmadığı birşeydi. Eğer bir zamanlar insanların benlikleri onların komünist çeneleri üstünde tutuluyorsa, "hayat" insanlığın tüm güçlü soyut tutsak edilmemiş gelecek kuşaklarının erdemli sancağına muzaffer bir geri dönülmez biçimde edayla el sallıyordu. (Kraliçe ve ahalisi ve insanlığın belki de filmler ve sesli filmlerle ilişiği kalmamıştı–her ne kadar hayat düşünülür biçimde gizli içki satılan bir yer açmak ya da kolektif olmayan bir çiftlik için vurulmuş olmak ya da madde üzerine yazılı bir kitap okumayı içerse de: farketmez yaz: insanlar hoşlandılar "hayat"tan bir zamanlar.)

* *Eimi.*

Ve tek sorun, belki de, "hayat"ın bu arada "hayat" olmayışıydı. "Hayat" yalnızca insanların benlikleri olmayıp–ve bu yüzden insanlara keyif veren; "hayat" kendi benliği bile değildi. Belki de "hayat" "ekonomi" demekti ve "hayat" "bilim" olmalıydı; ve de "cinsellik" hoş bir sözcüktür, keza; ne olursa olsun, bu adına "hayat" denen şey sa ve na ve t değildi.

Sanat, şaşılırcasına, olabildiği tek şeydir.

"Hayat"tan hoşlanan insanların (hoşlanılacak "hayat"ın olduğu zamanlarda; ki şimdilerde böylesi bir durum yok) yukardaki yargıyla uzlaşıp uzlaşmadıklarının bir önemi yok, beni aptal bulup bulmamalarının da, ya da onların haksız biçimde sadece (bir nevi bir çeşit) umursamayışlarının da–en yalın (kusursuzca umulmayan, aşırı acı veren) gerçek şu ki, tüm dedi bayanlar ve baylar ve centilmenler ve bilim adamları ve yoldaşlar varolmayanlardır. Varolmayan insanlar, belki de, kendileri olmayan birşeyden hoşlanma hakkını saklı tutan tek insanlardır. Ve varolmayan insanlar ister Marx'a, ister Morgan'a, isterse Noel Baba'ya göre varolmasınlar (ya da bir diğer önemli haraçkesene) lanet olası hiç farketmez.

Sanat–20. yüzyılın tanınmayan bir oyun yazarınca "bir hayatta olma sorunu" olarak tanımlandığı gibi ("doğmuş olma meselesi" değil)–gerçekten de önemi olan tek sorundur.

Ve "uygarlık" sanatı denetlemeye çalışsın ya da çalışmasın, ya da sanatı önemsesin ya da önemsemesin, farketmez. Ve balıklara uluslararası şarkı söylemek öğretilsin ya da volkanlar esperanto öğrensin ya da O'Gene Euneil belki de bir kiraz desenli misafir odası açsın dilsiz utanmaz Agamemnonlara her minik pembe okullarda–kim umursar? Elbette sanatçılar değil! "Biz," pek neşeli eğer pek hüzünlüce söyledi yaşayan en büyük heykeltıraş, ki New York'ta oturur ve adı Lachaise'dir, "sen ve Ben, biz her-zaman biliriz bu de-presyon denen şeyi!" Şunu da pekala ekleyebilirdi ki varolmayanlar ne kadar çok kafalarını gaz-ocaklarına sokar, bileklerini güvenlitıraşbıçaklarıyla doğrar, iyot koklar, pencereden atlar, asarlar, vururlar, boğulurlar, komünleşir ve sosyalleşirler ve kendi "hayat"larını teleskop, mikroskop ve spektroskopla incelerlerse-benliklerinden hoşlanarak, o kadar iyi olacaktır.

Niçin–sağduyu olmayan şeyin kutsal adına–endişelenmeli ki çünkü "hayat" gerçekten değil mi?

Gerçekten de olan birşeyleri hisset! Örn. (usulca başlamak için) bir oyuncak bebek, Remo Bufano'dan Remo Bufano için ve Remo Bufano'nun. Bu oyuncak bebek bir şövalye olabilir, belki de bir ruh, belki de Bay Soglow'un müthiş "küçük kralı," belki de bir at, belki de bir hanımefendi; umarım bir ejderha olur. Bu oyuncak bebek açıkça ne zaman ve nerede Remo Bufano'nun olduğu değildir; bu oyuncak bebek Remo Bufano'nun kendisidir. Ama–şaşılırcasına–bu oyuncak bebek aynı anda senin ve benim benliklerimdir; kim ki ondan şüpheye düşer açıkça o asla kendisiyle tanışmaktan daha fazla haz duymayan herkes olur, diğer deyişle sanat.

Şaşılırcasına (hiçbir şey bir Remo Bufano bebeğinin sergilediğinden inanılmaz biçimde daha az canlıdır) aşırı karmaşık (kusursuzca olası, pek neşeli) gerçek şudur . . . fısıldasana . . . sen ve Ben inanılmaz biçimde canlıyız. Şaşılırcasına, birinin "insanlık" adına "vahlarına" ya da "şükranlarına" atıfta bulunmak birinin gözlerinin rengini bulmak için o kişinin gölgesine başvurması gibi önemsizdir; şaşılırcasına, "elektronlar" ya da "ışık yılları" asla tanımlamaz ya da tanımlayamayacak bizim tanımlanamaz Gözlerimizi; şaşılırcasına, "refah" ya da "devrim" belki de "tam da köşede" olabilir ama insanların ruhları olumluca kuru temizlenemez.

Biz ejderhayız ve ejderhayı kılıçtan geçiren bir şövalyeyiz.

Ve biz sanatız.

Ve biz bir eliz.

Gilbert Seldes'in "True To Type" sütunundan,
New York Evening Journal, 15 Temmuz 1932.

Açık Uyarı

İşte size bir şey.

Birisine göre bu "şey", tamamen evrensel keyifli özel bir oluş, derinden şaşırtıcı, mucizemsi bölünemez bir varlıktır.

Bir başkasına göre, bu "aynı" şey, şayet temelden ikiye bölünürse, sana onun ne kadar eskimiş olduğunu söyleyecektir.

Bir diğer başkasına göre, bu "aynenkendisi" olan şey, yıldırımlı bir fırtına olmadığı için varolmayan bir şeydir; ama ortada yıldırımlı bir fırtına varsa eğer, bu "aynenkendisi" olan şey, özellikle kaçınılan birşey olarak açıkça varolacaktır.

Dördüncü birisine göre, bu "pek aynenkendisi" olan şey, uygun biçimde kötü davranılarak "kereste" denilen bir şeyi temsil eder; öyleki, uygunsuz biçimde kötü davranılarak "para" denilen bir şeyi temsil eder; öyleki (tersinin olmasından daha olası) "sevgili" denilen bir şeyi temsil eder.

Bir numaralı birisi bir şairdir. Gerçekten de hayattadır. Onun söylevi: Şimdi'dir. Diğer birileri şair değildir. Tümü de hayatta değildir. Hepsi de açıkça varolmayan değillerdir–gerçek gerçekdışılığın bir çeşidi olmayan çeşidinde ya da Ne zamanda. İşte bir başka şey: her ne olursa olsun, herkes Şimdi'nin adamının Şimdisini Ne zamana çeviremez; her ne olmazsa olmasın, hiçkimse Ne zaman'ın adamının Ne zamanını Şimdi'ye çeviremez.

Junior League Magazine'den, Mayıs 1938.

E. E. Cummings, William Blake ve D. G. Rossetti gibi, hem şiir hem de resim alanında üstün yeteneğe sahip seçkin bir sanatçıdır. Çocukluğundan ölünceye değin resimler çizmiş, ressam bakışı şiirlerine, şair bakışı ise resimlerine katkıda bulunmuştur. Aslında şair olarak ününün ressamlığının önüne geçmesinden şikayetçidir Cummings. "Şiir yazan ressam" olmak yerine "resim yapan şair" olarak nitelendirilmesinden rahatsız olmuştur. Wallace Stevens'ın ifadelendirdiği "Şairlerin sorunları bir ölçüye dek ressamların da sorunudur, bu yüzden şairler kendi sorunlarını tartışmak için sık sık resim literatürüne dönmelidirler" görüşüne yürekten katılır. Resim sergilerinin katalog önsözlerinde şiirlerine göndermelerde bulunması bunun en açık kanıtıdır. Diğer ressamların katalog önsözlerinden farklıdır bunlar. Bu önsözler aracılığıyla bu yanlış anlaşılmayı gidermeye çalışır Cummings. Resim sergisini izlemeye gelen ve "resimleri şiirleri gibi küçük harf değil, büyük harf bunlar" diyen Priscilla Halley gibi eleştirmenleri bu önsözlerinde alaya alır ve ressamların şair olduğu Çin'de yaşamak istediğini söyler.

Samet Köse

Sergi I için Önsöz

Basit insanlar,varolmayan insanlar,varolmayan şeyleri yeğlerler,basit şeyleri.

"İyi" ve "kötü" basit şeylerdir. Sen beni bombalarsın = "kötü." Ben seni bombalarım = "iyi." Basit insanlar(ki,rastgele,bu sözümona dünyayı yönetenler)bunu bilirler(herşeyi bilirler)oysa karmaşık insanlar–birşeyler duyumsayan insanlar–çok ama çok bilgisizdirler ve gerçekte hiçbir şey bilmezler.

Hiçbir şey,basit düşünen insanlar için,bilgisizlikten daha tehlikeli değildir. Niçin mi?

Çünkü birşeyleri duyumsamak canlı olmak demektir.

"Savaş" ve "barış" tehlikeli ya da canlı değildir:bunlardan epeyce uzaktır. "Barış" bilimin yetersizliğidir. "Savaş" ise yetersizliğin bilimidir. Ve bilim bilmektir, bilmekse ölçmektir.

Cahiller gerçekten eğitilmelidir;yani,birşeyleri duyumsamaları durdurulmalı ve herşeyi bilmeye ve ölçmeye zorlanmalıdır. O zaman(ancak o zaman)basit insanların adına uygarlık dediği pek varolmama durumunu tehdit etmeyeceklerdir.

Şans eseri senin ve benim için,uygar olmayan güneş gizemlice "iyi" ve "kötü"nün üzerinde aynı şekilde parıldar. Güneş bir sanatçıdır.

Sanat gizemdir.

Gizem ise ölçülemeyen birşey.

Şu ana değin her çocuk, kadın ve erkek ölçülemeyeceğinden,sanat her çocuğun, her kadının ve her erkeğin gizemidir. Şu ana değin her insanoğlu bir sanatçı olduğundan,gökler, dağlar, okyanuslar, yıldırımlar ve kelebekler ölçülemez;ve de sanat doğanın herbir gizemidir. Ölçülen hiçbir şey canlı olamaz;canlı olmayan hiçbir şey de sanat;sanat olamayan hiçbir şey gerçek:ve gerçek olmayan herşeyin Allahın belası iyi bir. . .

nesne olup olmaması farketmez:benim karmaşık umudum şudur ki, burada sergilenen resimler ne "iyi" ne de "kötü," ne barışvari ne de savaşvari olsunlar–öyleki(tam tersine)yaşamakta olsunlar.

Amerikan İngiliz Sanat Merkezi, New York'taki
kişisel serginin kataloğundan, Mart 1944.

Sergi II için Önsöz

Enormous Room'un yazarı siz misiniz?
Eimi'nin.
Bana mı?
Ben'im.
Ya–Latince mi?
Yunanca.
Peki, size İngilizce birkaç soru sorsam.
Amerikancaya ne dersiniz?
Pekala; Amerikanca.
Kibar ve de şık.
Niçin resim yapıyorsunuz?
Niçin nefes alıp veriyorsam onun için.
Ama bu yanıt değil.
Yanıt diye birşey yok ki.
Ne zamandır yanıt diye birşey yok?
Hatırladığım kadar uzunca bir süredir.
Ve ne zamandır yazmaktasınız?
Hatırladığım kadar uzunca bir süredir.
Şiiri kastediyorum.
Ben de öyle.
Söyleyin, resim yapmanız yazma ediminizle çatışmıyor mu?
Tam tersine; ikisi de birbirinden çok hoşlanıyor.
Çok farklılar.
Çok: biri resim yapıyor, diğeri ise yazıyor.
Ama şiirleriniz anlaşılması güç şeyler, oysa resimleriniz çok kolayca anlaşılıyor.
Kolayca mı?
Elbette–çiçekler, genç kızlar ve günbatımları çiziyorsunuz; yani herkesin anlayacağı şeyler.
Onunla hiç tanışmadım.
Kiminle?
Herkesle.
Hiç anlatımsal olmayan resim diye birşey duydunuz mu?
Ben'im o.

Affedersiniz?
Ben ressamım ve resim yapmak anlatımsal birşey değil.
Her resim değil ama?
Hayır: evboyama anlatımsaldır tabii.
İyi de evboyayan neyi anlatır?
Saatte on doları.
Diğer deyişle, ciddi olmak istemiyorsunuz siz–
Ciddi olmak için iki kişi gerek.
Pekala, bir bakalım...ha evet, son bir soru daha: bu savaş bitince nerede yaşayacaksınız?
Çin'de tabii ki.
Çin'de mi?
Şüphesiz.
Çin'in neresinde?
Ressamların şair olduğu yerde.

Memorial Sanat Galerisi, Rochester, New York'taki
kişisel serginin kataloğundan, Mayıs 1945.

Sergi III için Önsöz

(Noel Baba'nın Ölümden öğrendiği gibi) bütünüyle ödenemeyen bir çağda kandırılarak–çantası kedinin dışında olan, atları dizginleri elinde tutan ve birisinin herhangi birisi herhangi bir başkası olan bir çağda (çünkü din afyon ve barıştır!din bölünmedir, o halde gelin tüm dünya telegramofonsinemaradyovizyon içre keyiften boğulan insanlıkaltı süpergerizekalılar ailelerötesi oluncaya değin derlenip toplanalım) ve bilimötesi mucizelerin olayları asla durduramadığı bir çağda (çünkü her gün istisnasız Noel ya da bir başkası olmalıdır yoksa şu üç bilge satıcı giderek daha lüks olan binyıllarını unutulmuş, felaketlerin birleştirdiği küçük adamların ortak ayaklarına sermeyi durdurabilir)–Size hatırlatmak benim için büyük onurdur, sessizliğin sanatlarından biriyle, ki "Hayat" (Bayan Tuhaf'ın Ona öğrettiği gibi) "bir doğmuş olma meselesidir"; ama "Sanat bir canlı olma sorunudur"

Amerikan İngiliz Sanat Merkezi, New York'taki
kişisel serginin kataloğundan, Mart 1949.

Sergi IV için Önsöz

"Bir veba çağında yaşıyoruz" diyordu Fritz Wittels; atom çağı denilen birşeyden sözettiğimde "böylece,Decameron'un masalcıları gibi,kendi içimizde bir kurtuluş bulmalıyız."

Yeniden oluşturulmayan yıllar önce,herkes bir başka herkesten biraz olsun daha iyi olmadan önce,New York Şehri Bağımsız Sanatçılar adı verilen bir fenomenle övündü durdu;ki onların yıllık sergileri nerdeyse isyanla açıldılar–kısmen sergi sahiplerinin olağanüstü sayısı yüzünden(çünkü üyelik ücretleri fazla değildi)ama asıl neden(ortada jüri olmadığından) "Bağımsız bir sergi" elbette hayal edilmez ölçüde ustalık ve sanatsızlık çeşitleri içermekteydi;ayrıca da ara sıra bir sanat işi (ya da oyunu).

Heykeltıraş Lachaise kibarca ansızın beliriverdiğinde, tüm Bağımsız "açılışlar" içinde en az alışılmışında acayip biçimde şen şakrak bir izleyici kalabalığı ile boğuşmaktaydım. "Merhaba Cumming" onun asude sesi(bana seslenerek,her zaman olduğu gibi yine tekil formuyla)kargaşanın üzerinde şakıdı "gördün mü minicik kedi resmini?"

Kafamı salladım. Omzunu silkti–ve omuz omuza giderek burgulandık birçok devasa oda boyunca;tıka basa doldurduk esin acayipliklerini ve yanlış adlandırılan insanlıkla kaynaşarak. Sonunda durduk. O bana işaret etti. Ve kendimi küçük bir kedi resmeden bir tuvalin karşısında buluverdim.

O uzak çağ sırasında,"akademik" ya da "deneysel" olarak etiketlenemeyen resimler genellikle "acemice" olarak ilan edilir. Ama karşımda duran sağlıklı, kendiliğinden küçük resim sınıflandırmaları aşıyordu.Cansız bir tasvir edici olamayandan tutun da ölümcül öyküleyiciliğe değin renkli tüyler ürperticilikle bombardıman edilmiş olarak,bütünüyle ve cezbedici biçimde kendisi olarak öylece duruyordu.

"İşte bu şey" diye bir rahip edasıyla onayladı Lachaise(uzaktan bir ninniyi anımsatan bir tarzda) "aşk ile çizilmiş."

Rochester Üniversitesi'ndeki
kişisel serginin kataloğundan, Mayıs 1957.

Resimler için Yazılmış Sözler *(Sözler vesaire)*

Belki de çok az kişi resimlerimden hoşlanabilir. Belki de çok azı şiirlerimden hoşlanabilir.

Ve eğer bu doğruysa, bundan daha iyi ne olabilir?

Bu olağanüstü şanstan aynı uzaklıkta olarak–açıkça ışık yılıyla hesaplanamaz bir uzaklıkla–hayır diyen ve evet diyen sayısız televizyonlu birey olmayanlar: sinemasever her biri radyoaktiviteden kör hiçbiri sağır olan.

Eleştirmen olsaydım, belki de eklerdim ki "akademik" (yani sanat-olmayan benzer her iyi madeni paraya, öyleki, iki yüzü olmayan. Bir yüzü "fotoğrafik gerçeklik" ya da hatta "natüralizm" olarak adlandırılabilir; diğer yüzü ise, "anlatımsal olmayan" ya da "soyut" böylece "resim." Ve sizin sersem bilge adamınız yapabileceğinin en kötüsünü yaparak Doğayı yadsır ve Ona sahip olabilmek için elinden geleni yapan becerikli budala adamınızla aynı konuma iner.

Selamlar

Art News dergisinden, Mayıs 1949.

Ezra Pound'a Yanıt: I

Yuhanna,viii,7.

Şimdi böylece bir başka şeyden bahsedelim. Burası zorunlu eğitim nedeniyle özgür bir ülkedir. Burası hiçkimse yemek zorunda olmadığı için özgür bir ülkedir. Burası başka hiçbir ülke özgür olmadığı ve asla da olamayacağı için özgür bir ülkedir. Şimdi böylece biliyorsunuz ve bilgi güç demektir.

Basit insanların karmaşık şeylerden hoşlanmaları ilginç bir olgu olarak karşınıza çıkacaktır. Ancak orta ölçekli insanların birinci sınıf şeylerden hoşlanmaları sıradışı bir rastlantıdır. Bu durumun açıklaması karmaşık şeylerin basit olacağı değildir elbet. Olsa olsa orta ölçekli insanların birinci sınıf oluşlarından kaynaklanabilir.

Şimdi böylece birbirimizin ayaklarına yün dolayalım ve Cehenneme gidelim.
Yuhanna,viii,7.

We Moderns'tan, Katalog 42,
The Gotham Book Mart, New York, 1940.

Yuhanna,viiii,7: "İsa eğilmiş, parmağıyla toprağa yazı yazıyordu. Durmadan aynı soruyu sormaları üzerine doğruldu ve, 'Aranızda günahsız olan ona ilk taşı atsın dedi!' dedi."

Ezra Pound'a Yanıt: II

Ezra Pound'a Yanıt–şiir bir sanat;sanatçılarsa insanoğlu olagelmektedir.

Sanatçı, canlı olmayanların imgelem yokluklarıyla bu güzelim yeryüzü parçasının üzerine koyulmuş, katliamın sosyal bir erdem ve adam öldürmenin bireysel bir kusur olduğu önermesine adanmış belli bir coğrafi soyutlamada yaşamaz. Ne de sanatçı sözümona bir dünyada,ne de sözde bir evrende yaşayabilir,ne de çok miktarda "dünyalar" ya da çok miktarda "evrenlerde" yaşayabilir. Kendi deyişiyle insanlığın "geçmişi", "şimdiki zamanı" ve "geleceği" gibi ıvır zıvır sanrılara gelince,bunlar birkaç milyar aşırı makineleştirilmiş gerizekalı için yeterince büyük olabilir ama tek bir insanoğlu için hala çok küçük olacaktır.

Her sanatçının bütünüyle sınırsız ülkesi kendisidir.

Bu ülkeye ihanet eden bir sanatçı intihar etmiştir;ki hatta iyi bir avukat bile ölmesini durduramaz. Ama kendisine sadık olan bir insanoğlu–kim olursa olsun–ölümsüzdür;ve tüm sanat karşıtlarının bütün atom bombaları uzay zamanında ölümsüzlüğü asla uygarlaştıramayacaktır.

PM'den, 25 Kasım 1945; ayrıca *Ezra Pound Vakası*'ndan (The Case of Ezra Pound; Bodley Basımevi, New York, 1948).

Bir Şairin Öğrencilere Tavsiyesi

Şair, hisseden ve hissettiklerini sözcükler aracılığıyla ifade eden bir kişidir.

Bu size kolay gelebilir. Değildir aslında.

Birçok kişi hissettiğini düşünür, ya da hissettiğine inanır, ya da öyle bilir–ancak bu düşünmek, inanmak ya da bilmektir; hissetmek değil.

Hemen herkes düşünmeyi, inanmayı ya da bilmeyi öğrenebilir, ancak hiçbir insana hissetmek öğretilemez. Niçin mi? Çünkü ne zaman düşünseniz, inansanız ya da bilseniz, başka birisi oluverirsiniz: ancak hissettiğiniz an, hiçkimse-değil-ancak-kendiniz olursunuz.

Hiçkimse-değil-ancak-kendiniz olmak–sizi bir başkası yapabilmek için gece gündüz elinden geleni ardına koymayan bir dünyada–insanın verebileceği en güç savaştır; ve savaşmayı asla elden bırakmayın.

Hiçkimseyi-değil-ancak-kendinizi sözcüklerle ifade etmeye gelince, bu, şairin bile tasavvur edemeyeceği bir kimseden bir miktar daha fazla çalışmak demektir. Niçin mi? Çünkü hiçbir şey sözcükleri bir başkası gibi kullanmak kadar kolay değildir. Biz hepimiz bunu hemen her an yapmaktayız–ve ne zaman yapsak, şair değilizdir artık.

Eğer; ilk on-on beş yıllık savaşım, çalışma ve hissetmenizin sonunda kendinizi bir şiirin bir dizesini yazmış olarak bulursanız, gerçekten de çok şanslı sayılırsınız.

Ve işte benim şair olmak isteyen tüm gençlere tavsiyem: kolay olan birşeyler yapın, örneğin dünyayı havaya uçurmak gibi–tabii ki ölünceye değin hissetmek, çalışmak ve savaşmak için yalnızca istekli olmayıp aynı zamanda kıvançlı değilseniz.

Bu size kasvet verici gibi mi görünüyor? Değildir aslında.

Yeryüzündeki en olağanüstü yaşamdır.

Ya da ben öyle hissediyorum.

Ottowa Hills Spectator'dan, 26 Ekim 1955.

Birşeyler mi Yanlış?

Amerika'nın sözümona yaratıcı sanatçılarında birşeyler mi yanlış? Niçin şairlerimiz, ressamlarımız ve bestecilerimiz vesaire savaş çabalarını yüceltmiyorlar? Bunlar iyi Amerikalılar mı, yoksa değiller mi?

İlk olarak: bunlar iyi Amerikalılar mı . . . .

ben delikanlıyken, İyi Amerikalılar–ister inanın ister inanmayın–Japonlara hayranlık duyar, Ruslardan nefret ederlerdi; şimdi ise, İyi Amerikalılar Ruslara hayranlık duyuyor ve Japonlardan nefret ediyorlar. Ayrıca (şayet dün doğduysanız) dün İyi Amerikalılar Finlandiyalılara hayranlık duyuyorlardı; bugün ise İyi Amerikalılar ya Finlandiyalılardan nefret ediyor ya da bütünüyle Finlandiya'nın varolduğunu unutuyorlar. Hayatım boyunca iki kez İyi Amerikalıların Almanlardan hoşlanmamayı başarması bile, herhangi bir insanoğlunun (örneğin bir sanatçının) İyi Amerikalı olduğuna beni ikna edemez.

İkincisi: niçin yüceltmiyorlar . . .

sanatı propaganda ile karıştırdığınız zaman, Tanrısal bir edimi sıcak su musluğu gibi açılıp kapanan birşeyle karıştırmış olursunuz. Şayet "Tanrı" sizin için hiçbir anlam taşımıyorsa (ya da hiçbir şeyden daha az ise) sizin kendi beğendiğiniz sözcüklerden birisi olan "özgürlük" ile onu seve seve yer değiştirebilirim. Siz özgürlüğü–tek özgürlüğü–mutlak zorbalıkla karıştırmış olursunuz. Laf arasında, çoğunuzun gerçekte mutlak zorbalığın arkasından gittiğiniz düşüncemi de aktarayım; öyleki sözümona ülkünüz hiç de Amerika değildir ve asla da Amerika olmamıştır: ki Abraham Baba'nın "özgürlük içre kurulmuş yeni bir ulus" dediği şey, (Yoldaş Stalin'in "büyük özgürlük-aşığı demokrasisi" gibi) herhangi bir diğer insanlıkaltı süperdevlet oluncaya değin asla tatmin olmayacaksınız ki orada bir sanatçı–ya da herhangi bir insanoğlu–ya söylenileni yapar ya da suni gübreye dönüşür.

Üçüncüsü: birşeyler mi yanlış . . . .

sözümona dünyanın heryerinde, yüz milyonlarca köle ve saygısız insanoğlu olmayanlar propaganda aydınlanmasının içinde bir uçtan bir uca yüzüyorlar. Ne olmuş yani? Sözümona

dünyada hala ayakta kalabilen insanlar da var. Gururla ve tevazuyla bu kişilere derim ki:

"Ey benim sevgili yurttaşlarım, çoğu dürüst insan bir yalana inanıyor. Gündüzler kadar dürüst olsanız da, yalancılardan nefret etseniz de, onlardan korkulması ve nefret edilmesi gereken zamanda korkunuz ve nefret ediniz: yani şimdi. Onlardan korkulması ve nefret edilmesi gereken yerde korkunuz ve nefret ediniz: yani kendi içinizde.

"Kendi içinizdeki sanatçıdan korkup nefret etmeyiniz, benim sevgili yurttaşlarım. Onu onurlandırınız ve seviniz. Onu sadakatle seviniz–ona sahip olmaya girişmeyiniz. Yarınlara güvendiğiniz gibi ona soylu bir biçimde güveniniz.

"Yalnızca içinizdeki sanatçı gecelerden daha doğru sözlüdür."

Harper's Magazine'den, Nisan 1945; ayrıca *Savaş Şairleri*'nden (The War Poets ; John Day Yayınevi, New York, 1945).

Notlar

1
bilgi ölmüş ama henüz gömülmemiş imgelem için söylenen kibarca bir sözcüktür
2
suya yakın herşey daha güzel görünür
3
çocuk yapmak için üç kişi gerek
4
kendimize güldüğümüz sürece bir başkası oluruz
5
bir palyaçonun yüzündeki anlatım çoğunlukla dizlerindedir
6
özel mülkiyet birisi kendi aklına sahip olduğu an başladı
7
fısıltıların altında durmayın
8
kardeşim,senin için bir para değil o:benim içinse bir yüzyıl o
9
sonlar ellerinde şapkalar olan başlangıçlardır
10
dün yapabileceğin işi asla bugüne bırakma
11
şair bir penguendir–kanatlarıyla yüzecek olan
12
hiçbir şey ilerleme kadar gerilemez
13
elbette Bacon yazdı Shakespeare'i;ama başka herkes de,(şans eseri)Shakespeare de
14
o kadın sadık bir koca değildi ki
15
bir zincir kaybolan halkasından daha zayıf değildir

16
çoğu anne-baba eğer çocukları biraz daha dikkatli olsa hayatta olmazlardı
17
bırakın yuvarlanan taşlar uzansınlar
18
büyük adamlar kendilerine ulaşmadan önce köprüleri yakarlar
19
Amerikalılar kendileri olmayı bırakınca birbirine terbiye vermeye başlarlar
20
özgürlük anıtını başarısız kılamazsınız
21
yanlışlık birbirinin aynıdır. Yanlış dişler
22
doğuma kaşınan bir yürek ve altından bir el ayası ile girin:yol göstererek(burunla) insanlığa,birlik elbisesi içre
23
domuz ağılı daha güçlüdür kılıçtan
24
madde:bizim dünyamız olmayan tam da şimdi bir inançla içini çekti
25
çelikten evlerde yaşayan insanlar yıldırımları aşağıya indirmeliler
26
kin sıçrar
27
insan için bir uzay gerek
28
çoğu insan kusursuzca korkar sessizlikten
29
düşünmeden önce iki kere düşünün
30
akıllı adam yitirdikleri için savaş verir,diğerlerinin açıkça sonuçlar olduğunu farkederek

31
eşitlik eşitler arasında varolmayandır
32
yaşlı olmak ürkünç olabilir ama daha kötüsü genç olmamaktır
33
uyku cesaretin annesidir

Wake dergisinden, Sayı 10, 1951.

DİN ESVAVDIV

SAHNE: Lenin Anıtı, Moskova, Sovyetler Birliği. İki kusursuz asker cümle kapısında yüz yüze geliyorlar.

Birden–çok ama çok bitkin–son derece bitap yaşlı bir adam inanılmaz biçimde pis sakallarıyla dalıyor: kambur sırtında boş bir çuval var: bir eliyle dermansızca kendi kendini kaşıyor, diğer eliyle de bir tel parçasını zayıfça çekiştirip duruyor. Bu hayaletin arkasında tek sıra halinde pire ısırımlı güve yenimli kusursuzca hüzünlü sekiz sıska Ren geyiği düzensizce deviniyor.

BİRİNCİ ASKER *(hışırtıyla)*: Dur! Kim var orada?
HAYTA (*tiz bir sesle*): Kör ve topal.
İKİNCİ ASKER *(hışırtıyla)*: İsim ve meslek.
HAYTA: Sonsuzluk sıvısının geçici kovuyucusu.
BİRİNCİ ASKER: Yaklaş ve pavolayı vev.
HAYTA: Hevkes için biv yev ve hevkes kendi yevinde.
İKİNCİ ASKER: Teşekküvlev, yuldaş.
HAYTA: Bivşey değil, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: İsminiz nediv, yuldaş.
HAYTA: Yuldaş Noel Baba, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Diğev sekiz yuldaş da sizinle bevabev mi, yuldaş Noel Baba?
HAYTA: Evet öyle, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: Diğev biv deyişle sizlev hep bivliktesiniz, öyle mi yuldaş Noel Baba?
HAYTA: Diğev biv deyişle bizlev hep bivlikteyiz, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Teşekküvlev, yuldaş.
HAYTA: Bivşey değil, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: Buvada bivlikte vastgele mi yoksa amaçlı olavak mı bulunuyovsunuz, yuldaş?
HAYTA: Amaçlı olavak buvada bulunuyovuz, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Cidden mi, yuldaş?
HAYTA: Aşıvı devecede ciddi, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: Ne kadav ciddi, yuldaş?

HAYTA: Nevdeyse ölümcül devecede, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Gevçek olamaz, yuldaş!
HAYTA: Kesinlikle gevçek, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: Amacınız ne ola ki, yuldaş?
HAYTA: Bivşeylev avıyorum, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Yitivdiğiniz bivşey mi, yuldaş.
HAYTA: Tamamen öyle değil, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: Avadığınız şey ne ola ki, yuldaş?
HAYTA: Biv oda ve banyo bakınıyov olabilivim, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Biv oda ve de biv banyo mu, yuldaş!
HAYTA: Beni işittin, yuldaş.
BİRİNCİ ASKER: Bütün biv oda ve bütün biv banyoyu kastetmiyovsunuz değil mi, yuldaş?
HAYTA: Diyelim ki öyle, yuldaş.
İKİNCİ ASKER: Ama sadece toplam dokuz kişisiniz, yuldaş!
HAYTA: Sadece toplam dokuz kişiyle neyi kastediyovsun, yuldaş?
BİRİNCİ ASKER: Şunu kastediyov ki, yuldaş Stalin avtık banyolu ya da banyosuz biv oda olmaması gevektiğini fevman buyuvdu.
HAYTA: Ama kendim için biv banyoya ve diğev yuldaşlav için de biv odaya geveksinmem vav, yuldaş!
İKİNCİ ASKER: Ama bizim hiçbivimizin odasının olamayacağını anlamıyov musunuz, yuldaş?
BİRİNCİ ASKER: Yuldaş Stalin'e sovunuz, yuldaş.
HAYTA: Yuldaş Stalin nevede, yuldaş?
BİRİNCİ ASKER: Biv dakika, yuldaş. *(İKİNCİ ASKER'in kulağına fısıldar)*:–Yuldaş Bunk!
İKİNCİ ASKER *(BİRİNCİ ASKER'in kulağına fısıldar)*:–Evet, yuldaş Baldevdaş!
BİRİNCİ ASKER:–Yuldaş Stalin odasında mı?
İKİNCİ ASKER: Aptal olma!
BİRİNCİ ASKER: Yuldaş Lenin'in odasında mı?
İKİNCİ ASKER:–Daha-doğvusu.
BİRİNCİ ASKER: Teşekküvlev, yuldaş Bunk!
İKİNCİ ASKER:–Bivşey değil, yuldaş Baldevdaş!
BİRİNCİ ASKER *(HAYTA'ya)*: Üzgünüm, yuldaş Noel Baba,

ama yuldaş Stalin ile Lenin toplantıdalav. (*Anıt açılır: içinden bir haydut çıkar.)*

HER İKİ ASKER: Buvada sizi gövmek isteyen biv yuldaş vav, yuldaş Stalin!

HAYDUT: Biv yul–. *(HAYTA'yı görür görmez, irkilerek çekilir . . . gözlerini dikerek, paniğe kapılmış biçimde başını ellerinin arasına alır.)*

HER İKİ ASKER *(irkilerek, ürpererek)*: S-s-sorun nediv, yuldaş Stalin?

STALIN (*güçlükle Noel Baba'yı göstererek, isterik biçimde haykırır*):–Marx!

Americana'dan, Ocak 1933.

E. E. Cummings ve Yalnızlık Üzerine Bir Çözümleme

1.

"Yalnızlık müziğin bile seni dinlemesidir / yalnızlık insanın kendine mektup yazması / ve dönüp dönüp onu okuması" der bir şair. Bir başkası "bulutlu bir sabahtı yalnızlık" der. Bir diğeri "yalnızlık güvercinleri vurur herkesten çok ve onlar bir kubbe bulur kendilerine günde" diye sürdürür.

Geçtiğimiz yüzyılın şair ilahlarından biri olan E. E. Cummings'in iki önemli ve sevilen şiiri de yalnızlık ve kendi başınalık temalarını içerir. "Hep inançları, hep yurt sevgisini şakıyan şairlerden" olmayıp, "ışığın verdiği hazları söyleyen ve güneşe övgüler yazan bir şair" olagelmiştir Cummings. Özgün temaları olan bahar, çiçekler, ay, gökyüzü, yağmur, aşk ve çocukluğun coşkusu yanında, gerek bu iki şiiriyle gerekse şiir tekniğinin özgünlüğüyle, şairin yalnızlığının ve kendi başınalığının ipuçlarını vermiştir. Üzücü olan, ülkemiz şiir okuyucularının birçoğunun Cummings bilgisinin, onun büyük harf kullanmayışı ile sınırlı oluşudur.

Cummings'in şiirlerinin çoğunun okunması ve anlaşılması kolay değildir. Hatta bazen kaybolduğunuz hissine de kapılabilirsiniz. Onun alışılmadık tarzı anlamın kimi zaman belirsizleşmesine yol açar ki yoğun bir konsantrasyon durumunu gerekli kılar. Okur bu gizlenmiş anlamlardan birkaçını kavradığında şiir birden canlanır, renklenir, güç ve duygulanım kazanır.

Cummings'in "birisi yaşadı nasıl da şirin bir kasabada" şiiri bir kez kavranmaya başladı mı, nasıl da güçlü ve devingen bir doğaya sahip olduğu farkedilecektir. 1940 yılında yayımladığı *50 Şiir* adlı kitabında yer vermiştir bu şiire. Temelde güçlü lirik içeriğiyle birlikte "öyküleyici" bir şiirdir ve bir anlamda da nefis bir baladdır. Şiirin birçok dizesi halk türküsü ve ninni formatına benzerlik göstermektedir.

Şiirin bazı bölümleri anlamsızlığın sınırlarında gezinir durur. "şakıdı yapamadıklarını dansetti yaptıklarını", "ektiler onların olmayanı biçtiler aynısını" dizelerini anlamak oldukça

güçtür. Şiirin bütününde bile bazen anlaşılmazlığın sınırlarında olduğunuz duygusuna kapılırsınız. Bu şiir Cummings'in kitlelerin duyarsızlığı karşısında duyduğu rahatsızlığı dile getirir. Şair, insanların gençken daha iyimser ve dinamik olduğu görüşündedir. Zaman geçip yaş ilerledikçe, insanlar dinçlikleriyle birlikte iyimserliklerini ve umutlarını da yitirirler. Cummings bu olguyu şiirde bize günlerin ve zamanın, hatta mevsimlerin geçişiyle bildirir. Zamanın geçmesiyle birlikte nesneler nasıl kararıyorsa, şairin dizelerinde de durum aynıdır. "ilkbahar yaz sonbahar kış", "güneş ay yıldızlar yağmur" zamanın geçişini sembolize eder. Şiirde, insanların birbirine nasıl da kötü davrandığından dem vurulur. "bir gün birisi öldü sanırım", "meşgul ahali gömdü onları yan yana" dizelerinde, başkalarının ölümüne karşı bile duyulan umarsızlık dile getirilir. Cummings bu durumu sembolize etmek için kar imgesini kullanmıştır. Gerçekten de kar, nesnelerin belirsizleşmesi ve kaybolması için eşsiz bir araçtır. Şiir dikkatlice çözümlendiğinde, işlerin pek de kötüye gitmediği görülecektir. Şair burada adeta bir çan eğrisi çizer. Son kıtanın ikinci dizesinde şaşırtıcı bir durum karşımıza çıkar. Şiirde mevsimler soğuğa doğru bir süreklilik gösterse ve günler kararsa da, Cummings bu şiiri "yaz sonbahar kış ilkbahar" şeklinde bitirir. Gündeliğin getirdikleri ne denli olumsuz olursa olsun, herşeyin baharla sonlanışı bir anlamda iyimserliği ve umudu elden bırakmamanın önemine işarettir. Yine "güneş ay yıldızlar yağmur" şeklinde sıralanış ve yağmurun en sonda yer alışı, kendine gelmeye ve yeni düşüncelerin doğuşuna işarettir. Bir anlamda Cummings insanın yaşamında bir yerlerde yanlışlarını görebileceği ve kendisini geliştireceği bir dönemin varlığına olan inancını dile getirmektedir. Bir başka şiirinde ustaca şöyle söyler: "çünkü genç değildir artık haklı çıkıyorsa insan." Böylesi bir esin gelecekse de, bunun mutlak suretle "kış"tan sonra geleceğini ve kişinin artık ölüme yakın olduğunu bildirir.

Bazı eleştirmenler bu şiiri "şizoid şiir" olarak nitelendirmişlerdir. Gerçekten de başka hiçbir şiir, "birisi" (anyone) adındaki bir kişiyle "hiçbiri" (noone) arasındaki, yalnızlık üzerine temellenen bir aşkı daha güzel anlatamaz. Birisi kadınlı er-

kekli kimsenin kendisinden hoşlanmadığı bir kasabada yaşamaktaydı. Meşgul ahali kendi sıkıcı yaşamlarındaki olumsuzlukları ekmişlerdi. Sadece kasabadaki çocukların bir kısmı haberdardı birisi adında birinin de yaşadığından ve onu hiçbiri adında bir kadının sevdiğinden. Çocuklar bir yandan büyürlerken bu gerçeği de unutmuşlar, erişkinliğe geçişle birlikte diğer insanların saflarına ve sıradanlığına katılmışlardı. Tüm bunlara rağmen hiçbiri birisini sevmeye devam etmişti, öyleki onun herhangi birşeyi onun için herşeyi oluvermişti. Yaşam sürdükçe kasaba halkı kendi sıradan hayatına dalmış, birileri kendi herbirileriyle evlenmiş, çocuklar büyümüş ve birisi ile hiçbiri de yaşlanmıştı artık. Sonunda bir gün birisi ölmüş ve yalnızca hiçbiri eğilip öpmüştü yüzünü. Sonunda hiçbiri de ölmüş ve meşgul ahali onları yan yana gömmüştü. İnsanlar yaptıklarını yinelemeyi sürdürmüşlerdi, doğan ve batan güneşin, ayın ve yıldızların altında, tüm hava koşullarında.

Cummings "birisi" ve "hiçbiri" ile inanılmaz kelime oyunları oynamıştır. Şiirde "birisi" ile "hiçbiri"nin dilin sınırları içinde ilişkisi "hiçkimse onu sevmedi", "hiçkimse eğilmedi öpmek için yüzünü", "hiçkimse bir gün ölmedi" gibi karşıt anlamları da barındırır ki, Cummings bu söyleyiş şekliyle sıradan insanların yaşayıp yaşamadıklarının bile belirsiz olduğunu tumturaklı bir biçimde ustalıkla sergilemiştir. Birinci dizedeki sözdizimi aynı şekilde "birisi nasıl olur da yaşar şirin bir kasabada" ya da "birisinin bir kasabada yaşaması ne hoş birşeydir" gibi anlamlara ve işlerliğe sahiptir. Cummings gizemli bir biçimde tüm bu anlamların içinde barınabileceği bir dizilim kullanmıştır. Aynı durum ilk kıtanın ikinci dizesinde de geçerlidir ki "aşırarak onca çok çanları yukardan aşağıya" beraberinde "yukardaki onca çok çanları aşırarak aşağıya" anlamını da barındırır. Ayrıca mevsimlerin dizilişinde de bir süreklilik ve devinim söz konusudur ki şiirin sonunda başlangıçtaki dizilimine yeniden geri döner. Şiirin bir diğer özgünlüğü tez-antitez birlikteliğine yer vermesidir. Birbirine paralel olarak tekrarlanan şemalar kalan dizelerde de etkisini sürdürür. Tüm bu ses duyumuna dayalı araçlar şiire sıradışı bir lirik güzellik kazandırır. Hatta kimi dizelerde uyak yokken bile ses benzerlikleri ve vur-

gular dinlemeye dayalı eşsiz ve görkemli bir şiir oluşturur.

"birisi nasıl olur da yaşar şirin bir kasabada" anlamını temel alırsak; pek birşeylerin olup bitmediği, insanların günlük hayatın keşmekeşine kapılıp gittiği, herkesin birbiriyle sanki ilintiliymiş gibi görünse de gerçekte komşularını bile tanımadığı ve bunu da umursamadığı bir kasabada insan nasıl yaşayabilir ki sorusu karşımıza çıkıyor. Aslında bu, yanıtı içinde saklı bir sorudur. Gerçekte ise çoğumuz böyle yerlerde yaşarız, herkes için birisi ve hiçbirileri vardır ve birbirleri dışında özel bir anlamları da söz konusu değildir. "Birisi"nin ancak "hiçbiri" için bir anlamlılığı olabilir ki bu da varoluşumuzun temel bir paradoksudur. Tüm bunlardan sonra biz kim oluyoruz da aldırıyor ya da aldırmıyor, hoşlanıyor ya da hoşlanmıyor, birbirimiz için önemli oluyor ya da olmuyoruz.

"birisi yaşadı nasıl da şirin bir kasabada" şiiri işte bu iki temel gerçekliği de barındıran bir şiirdir. Bu iki gerçeklik birbirini iter, çeker ve olanaksız bir dengede asılı durur ki insan oluşumuzun özünde bu yatar. Kayıtsızlık ve şefkat, acımasızlık ve kibarlık, kuşku ve güven arasında gider durur insanoğlu. Cummings, tüm bu karşıtlıkları birçok insan ve bireyin öyküsü bağlamında hem neşeli hem de hüzünlü bir şarkı tadında anlatan şiirsel bir araç yaratmıştır. İlginçtir ki Cummings'in şiir sanatıyla dile getirdiği, batılı modern toplumda bireyin yalnızlığı ve yabancılaşması sorununa bilim dünyası ancak aradan elli yıl geçtikten sonra Philip Cushman'ın "boş benlik" (empty self) kavramı sayesinde vakıf olabilmiştir. Bu da Cummings'in dehasının ve öngörüsünün bir gösterimi olsa gerek. John Dos Passos'tan şu övgüyü alması boşuna değildir: "Bana göre Cummings, kendi kişisel duygu alanında ve lirizm alanında günümüzün bulucularından biridir. Buluşlarını beklenmedik bir deyiş tazeliğiyle ve kılpayı kesinlikteki bir sözü telkari bir incelikle yazar ki bu herkesin girişemeyeceği bir sürekli meydan okumadır."

2.

E. E. Cummings'in alışılmadık tipografisi özellikle "bir(" şiirinde belirgindir. 1958 yılında yayımladığı *95 Şiir* kitabının ilk şiiridir bu. Bazı eleştirmenler bunun basit bir şiir olduğunu ve herkesin yazabileceğini söyleseler de, bunu yalnızca Cummings gerçekleştirmiştir. Benzer şekilde birçokları Picasso'nun yaptıkları gibi resimler yapabileceklerini ileri sürseler de, bunu gerçekleştiren sadece ve sadece Picasso olmuştur. Kanımca "bir(" şiiri yalnızlık üzerine yazılmış enfes bir şiirdir. Konusu temelde yalnızlık olan bu kısa şiirin yazılış şekli, verdiği mesajın okuyucu tarafından empatiyle alınmasını sağlamıştır. Dikkatli incelendiğinde şiirin bütünü bir ağaca benzer ki gerçekten de sanki bir yaprak dökülmektedir. Son dizenin ":"lık" şeklinde bitirilmesi, adeta yarım kalmışlığı ve bütünlükten uzak bir yaşamı sembolize eder. Ayrıca "l" ile sayı olarak "bir" daktilo yazımında aynı şekilde yazılırlar. Cummings "oneliness" (birbaşınalık) sözcüğünün başına "l" harfini koyarak "loneliness"i (yalnızlık) yaratmıştır. Parantez içinde de bir yaprağın düşüşü aynı zamanda ressam olması nedeniyle göze hitap eder bir biçimde yerleştirilmiştir. Bu şiir bütünüyle ele alınınca da, başlangıçta kağıt üzerine rastgele serpilmiş gibi görünen sözcükler birden devinim kazanır ve insanı düşünmeye zorlayan bir işlevselliğe dönüşüverir. İşte bu nedenle Mitchell Morse bu şiiri "kusursuz bir haiku" diyerek övmüştür.

Samet Köse

E. E. Cummings'in, eşi Marion Moorehouse'la birlikte,
Norman Friedman'a hediye olarak gönderdiği fil tablosu.

E. E. Cummings'in Fil Tutkusu

E. E. Cummings'in fillere olan ilgisi çocukluk yıllarına dek uzanır. Fillere, sirklere hayran bir çocuktur. İlk oyuncaklarından olan tahta bir fili uzunca bir süre saklamıştır. Her fırsatta, bazen restoranda beklerken kağıt bir peçetenin üzerine bile fil çizer. Fil adeta Cummings'in totemidir. *Vanity Fair*'deki "Hayvanat Bahçesinin Açığa Çıkarılmış Sırrı" (The Secret of the Zoo Exposed) yazısında şöyle der:

"Hayvanat bahçesindeki bir file baktığımız zaman, gerçekte kendi içimizin Freud benzeri bir aynasına bakarız; öyle bir ayna ki içinde sadece güçlü yanlarımızı ve yumuşak başlılığımızı görmekle kalmayıp, zayıflıklarımızı, acımasızlığımızı ve ezme arzumuzu da görürüz."

Cummings'in şiirlerinde de filler sıkça yer alır. "ORYANTAL VI" şiirinde, filler Doğu'nun gizemli dünyasının vazgeçilmez bir parçasıdır:

hükümdar
uyur yakuttan bir sarayda
ki milyonlarca yıllık bir yapıdır
hava alır içinde bir mahfenin
yakuttan altında safran
şemsiyelerin
üzerinde bir filin
on iki adım boyunda
arkasında kulaklarının
oturur daima taçlı
bir kral fır fır
dönen bir
fil üvendiresi
abanoz ağacından
çeşmeleri hükümdarın
sarayının akıtır gün ışıkları ve
ay ışıkları ve hükümdarın
fili bin yaşındadır

Yine "bir en neşeli Filmelekbebek çökecekse eğer" şiirinde, melek doğasındaki yavru fil, yaşamın, çocukluk yıllarının büyüsel şenliklerinin ve de aşkın simgesidir:

bir en neşeli Filmelekbebek çökecekse eğer

(tutarak kırmızı bir mum başının üzerinde
hortumdan parmağıyla,ve şakıyarak kızıl bir

kitaptan)üzerinde kıvançlı yuvarlak bir bulutun bir akça yüce gecede

orada yüreğimsi kulakları uçururdu tapılası kendi
kuyruğunu ve hepsini(ve kızıl noel fiyongunu kuyruğundaki)
–ve eğer,karşılaşınca biz yine,o küçümen(uçarak
daha da yükseklere)güneşlendirirse penguenruhunu parlaklığı içre

bir neşenin ki anlatılamazdı anlatılmaz anlatılmayacak sözcüklerle

olabilir ki(tahminen)daha yarı yola gelmemişken
yeryüzüne doğru sıçrayıpdalan minicik kuşlar
yaparsa büyüsel şenlikleriyle senin güzel adını–

duyumsarım ki(yanlış ya da doğru açıkça bilinmesi gereken)
Aşktır yalnız varolan,var ve varolacak hep,Böylece

Cummings'in şiirleriyle uğraştığım bir pazar sabahında, gözüme bir fil çizimi ilişti. Tozu dumana katmış fil çizimiydi bu. Dikkatle incelediğimde birden filin ayaklarının, gövdesinin, başının, hortumunun Arapça harflerden oluştuğunu farkettim. Çocukluk yıllarımda babamdan hat dersleri almıştım ve o yıllarda en büyük eğlencem, tarihi camilerimizin kapı girişlerindeki çoğu kez karmaşık bir bulmacayı andıran ama kimsenin umursamadığı yazıları çözmekti. Aynı merak duygusuyla Cummings'in fil çizimini incelediğimde, "To Norman Friedman"* yazılı olduğunu farkettim. Filin her iki yanına "sevgiyle" (with love) yazılmıştı. Üstteki "4 Patchin Place New York City 11" ise,

* Norman Friedman, New York'ta bulunan E. E. Cummings Society'nin başkanı olup halen hayattadır.

Cummings'in, son eşi Marion Moorehouse'la birlikte ölümüne değin kaldığı evin adresiydi. En altta ise "From MM (Marion Moorehouse) and EEC (E. E. Cummings)" yazılmıştı.

Bu ilginç saptamamı Cummings'in fil çizimini hediye olarak gönderdiği Norman Friedman'la paylaştım. Cummings'in büyük bir ustalıkla tablonun içine kendi ismini yazdığından habersizdi, yalnızca Cummings'in, bu çiziminin Romain Gary'nin *Cennetin Kökenleri* (The Roots of Heaven) adlı kitabına konulmasını istediğinden sözetti.

Litvanya doğumlu Fransız yazar Romain Gary, 1956'da yazdığı *Cennetin Kökenleri* kitabıyla Goncourt Ödülü'nü kazanmıştı. *Cennetin Kökenleri*, sembolik bir romandır. Yazara göre filler özgürlüğü ve Afrika'nın bağımsızlığını sembolize eder. Roman kahramanı Fransız diş hekimi Morel, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından Afrika'ya, Fransız Ekvadoru'na gelir. Yerlilerin bağımsızlık için kıvrandığı, sömürgecilerin ise yarattıkları sınırları korumaya çalıştıkları zor bir dönemdir bu. Tabloda misyonerler, antropologlar, fahişeler, tüccarlar, avcılar, asker kaçakları vb. yer alır. Kısa süre sonra Morel, fil avcılarına karşı bir kampanya başlatır. Yerli asiler için bir kahraman, otoriteler içinse hain ve tehlikeli bir figürdür artık. Motivasyonları farklı birçok kişi Morel'in çağrısına kulak verir. Morel'in fillere olan ilgisi savaş sırasında hapis yattığı Almanya günlerine dayanmaktadır. Der ki: "Ne zaman hücre hapsinde ıstırap ve klostrofobiden ölecekmiş gibi hissetsem, uçsuz bucaksız Afrika'da karşı konulmaz biçimde yürüyen filleri düşünür, özgürlüğün canlı ağırlığı altında yeryüzünün titreyişlerini duyumsar ve kendimi daha rahat hissederdim."

Kitaptaki karakterlerden birisi kitabın başlığına şöyle bir göndermede bulunur:

"Bizim adalet, özgürlük ve erdemlilik gereksinimlerimiz kalplerimizin derinliklerinde gömülü cennetin kökenlerdir ki cennete ilişkin tüm bilgimiz yalnızca budur."

Cennetin Kökenleri bir anlamda dünyanın geleceğini, bugünün çevre sorununu öngören bir romandır. Bir başka bakış açısıyla, kolektif, makineleşmiş ve totaliter toplumumuzda yokolma tehdidi altında yaşam süren son bireyleri temsil eder. Bu efsanevi yaratıklar, postmodern dünyamızda bile son derece güçlü bir varoluş

duygusu uyandırır. Filin sizin için ne anlama geldiğinin bir sınırı yoktur, adeta herkes için bir Rorschach testi* demektir bu. Herbirimizin ruhunda ve zihninde hayatta kalışımız için farklı bir tasarım, farklı bir özlem ve kişisel yorumlama olduğunun kanıtıdır.

Cummings, *Cennetin Kökenleri* romanında da yer alan bu çizimiyle bir anlamda yaşarken kendisini en iyi anlayan şiir eleştirmeni dediği ve Gestalt Terapist olan Norman Friedman'a adeta "Hadi çözümle bakalım bunu!" diyordu. Harvard'da Latince, Yunanca ve İtalyancaya ilgi duyup öğrenen Cummings'in Arapçaya ve onun görselliğine olan ilgisi, "PUELLA MEA" ve "ORYANTAL" şiirlerinde Halife Harun Reşit, Ömer Hayyam ve Hafız'dan sözetmesi, modernist akıma bağlı olduğu bilinen şairin sanatının aynı zamanda postmoderniteyi de içerdiğinin bir kanıtı olsa gerek.

Samet Köse

Rorschach testi: İsviçreli psikiyatrist Hermann Rorschach'ın geliştirdiği, rastgele serpiştirilmiş mürekkep lekelerinin oluşturduğu şekillerin yorumlanmasına dayanan, kişilik özellikleri ve bozukluklarını ortaya çıkarma amacını güden psikolojik test.

Şiirlerin İlk Dizeleri Dizini

a 341
acıma bu işgüzar canavara,insaninsafsızına 244
acıması olmasaydı 329
acımasızca,aşk 41
aç kafasını o adamın,kız 277
aç yüreğini: 259
ah finlandiya'da olmak 279
ah geçip giden zaman 261
akıl güzel tutuklusudur kendi kendisinin. 100
al-paçavra ve pembe-bayrak 212
"amerika elbet tanrıdan sonra ben 137
ancak cansız kafalardaysa yaşayan bir dans 160
aşk bir yerdir 179
aşk daha yoğundur unutuştan 229
aşkımız bizim çok haklı 288
aşkın görevi bilinmezlik üretmektir 180
aşksızlık cennetsiz cehennemi ve yuvasız yuvasıdır 316
aşktır eşi benzeri olmayan her tanrı 227
ay saklanıyor 87

babam sürdü gitti aşkın yazgısı içre 221
Bahar belki de bir el gibidir 115
bahar!mayıs– 318
başlamak,duraksamak;durmak 282
bay sizinki öyle ateşli olmamalı 129
bayılırım bedenime birlikteyken o senin 119
belki de duyumsamaktır vuruşunu 103
ben 278, 330
ben yaptıysam eğer,leydim,anlaşılmaz 142
benim aşkım bir yapı kuruyor 102
benim tatlı yaşlı vesaire 138
benim uzmanlığım yaşamaktır dedi 192
bırak onu gitsin–o 251
bir 331
bir(295
bir adam düşünün,herhangi birşey edinmiş olsaydı 173
bir çeşit) 187
bir en neşeli Filmelekbebek çökecekse eğer 275
bir gün bir zenci 274
bir ışık Söner) 154
bir maymunun kafatasında bir palyaço sırıtışını 155
bir ortasında bir odanın 146
bir politikacı bir kıçtır üzerine 239
bir rüzgar esti götürdü yağmuru uzaklara ve esti götürdü 98
bir satıcı pis kokan birşeydir Bağışlayın 237
Birşey yiyemiyorsan bir sigara 207
bir şirin gün 215
bir yarısı değildir ikinin. İkidir yarısı olan birin: 245
biraz daha gelsene–korkmak niye ki– 153

birisi yaşadı nasıl da şirin bir kasabada 219
bu akıl yol açtı savaşa 176
bu çocuklar şakıyarak taşta bir 226
Buffalo Bill 83
bu hep böyle olmayabilir;ve derim ki ben 97
bu küçük gelin ile damat 191
bu sözümona insanlara kalp verilmemişti 216
"bu tatlı bahar senin 260
büsbütün yabancının biri bir kara günde 308

cennetler varsa eğer annem (tek başına) edinecektir 151

çiçek denilen yüzler salınınca dışına toprağın 287

dayalı döşeli ruhlarıyla Cambridge'li leydiler 91
deniz olağanüstüdür 70
derim ki hiçbir dünya 224
dinle 60
dur aşığınla birlikte üstünde sona eren dünyanın– 311
duygu en önce gelir de 141
duyumsamak zorunda değil o çünkü düşünür 169
dünya nasıl yönetilir başlıklı sone) 164
D-üş-L-ey-E-re-K 332
düşünürüm de hayat 312

eflatun anlattı 242
e-g-r-i-k-ç-e 166
eğer(aşkın kendi gizine ulaşmış)bizler,eve döner gibi 284
eğer ben 193
eğer inanıyorsam 71
ekonomik güven 194
en azılı düşmanlarınca sevilecek 145
ENTELLEKTÜELİN TÜRKÜSÜ 345
esriklikle sarmallaşan bu 305
evet hoş bir ülkedir: 256
Ey benim Bambaşka 73
Ey tatlı kendiliğinden 78

flotsam ile jetsam 208

gerçek aşıklar her olup bitiminde kalplerinin 255
gezip görmediğim bir yer,kıvançla ötesinde 159
gök / yüzü / oldu 80
görkemli bir kuruluştu o 240
güneşsiz bir leke 235

hayat daha gerçektir aklın aldatabileceğinden 343
hayat sona erince bütünüyle 37
hayırın yalanlarından 309
Hep yeşillikler içre sevgilim geçti gitti sürerek 39
her neyse açıkça inatçıdır, 310
herşeyden önce sen kıvançlı ve genç olmalısın. 197
herşeye rağmen 140
hırsızların arasına düşmüş bir adam 134
hiçbir zaman önce 280
hiçbiri ve bir yıldız dururlar,baş başa 307
hiçkimse sürekli kaybetmez 127
hükümdar 65

(İlel-Ebet Ülkesi'nden sözediyorum 189
insanbiçiminde epeyce uzak bir pek-çok-luk 228
insan değil,insanlar tanrıysa eğer;ama tanrılar 247
İnsanlık seni severim ben 76
işte açılışa ve yukarıya,yaprağa ve özsuyuna 174
işte bahçe bu: renkler gelir ve gider, 94
işte küçük Effie'nin başı 112
işte minicik bir fare)ve 139

k(342
kalbim daima açık olsun küçük 196
kıvançlı adamın bilimsel tutumundan 214
kıvançlı ve büyük şarkısını söylerim Olaf'ın 148
kim bilir ya bir balonsa 116
konuştu joe jack ile 210

küçük adam 165
küçük bir kiliseyim ben(ulu katedral değil) 313
küçük joe gould yitirdi dişlerini ve bilmez ki nerede 171

mademki özgürlük bir kahvaltı sofrasıdır 217
maggie ile milly ve molly ile may 296
MEMORABILIA 132
minik ağaç 55
minik kalbim öylesine şaşılası üzgün ki 337

nasıl da cömerttir şu kendisi güneşin 315
ne 205
ne çıkar bir rüzgarın bir hangisinin birçoğu 246
ne çıkar özgürlük biraz altındanın açıkça üstünde değilse 231
ne sahte ne de olası birşeydir aşk 252
nefret bir umutsuzluk kabarcığı üfler 230
niçin bir parkın kıç yukarı dikilen her 276

o daha Yep 130

(öğretir misin bir 213
ölmek güzeldir)ama Ölüm 270
ölüm(yitirerek)büründü evrenini 181
öyle çok benlik(onca çok şeytanlar ve tanrılar 271
öyle kararmıştı kalpleri ki konuşamazdı onlar, 281
Öyle ürkek ürkek ürkek(ve bir 299

parıldayan buklesi kutsal dileğin 290
Parmakların yapar erken çiçeklerini 38
Picasso 85
PUELLA MEA 43

rüzgar bir Kadındır 109

saatler ayaklanır kurtularak yıldızlardan ve 81
sakın sakın sakın 195
sen 152
senin onuruna 253
senin yuvaya dönüşün yuvaya dönüşüm olur benim– 328
seninki çalgı aleti olmayan bir musiki 101
sesler seslere,dudak dudağa 135
severim seni ben çok(en güzel sevgili) 306
sevgilim 58
sevgilim gelince görmeye beni 99
sevgilim!mademki kanım şarkı söyleyip 258
sevgilim selvi boyludur iri anlaşılmaz gözleriyle 93
seviyorsam eğer Seni 157
sıska mumlar arzulu 64
!siyah 203
söyledim sana 57
söz bitmişse;ve daha yeşillenirse bir dünya 320
susun) 269

ŞİİR,YA DA BAY VINAL'İ İNCİTEN GÜZELLİK 124
şiirlerimi seviyorsanız eğer bırakın 31
şimdi bu ağacın tüm parmaklarının(sevgilim) 289
şimdi,çok daha yakın hatta senin yazgınla 326
şu melankolik 300
ŞÜKRANGÜNÜ (1956) 302
şükürler olsun Sana Tanrım en çok bu şaşırtıcı 285

Tam da- 54
tam da düşledikten sonraki anlardır 96
tanrı izin verince benim gövdeme 42
tanrı karar verince yaratmaya 248
taşırım kalbini yanımda(taşırım onu 317
topun büyüklüğü 77
tut ki 111
tüm bilgisizlik kızakla kayar bilgiye 257
tüm dünyalar yarıgörüşlü,ya görerek 333
tüm düşlerimin ilkiydi 323

tüm kutsamalardan ki insanoğluna 236
tüm yakınlık durur,büyüyebilirken bir yıldız 314

uğruna senin ben 62
uyku evreninin beyaz bekçileri 327

üç varsıl kızkardeş ant içtiler asla ayrılmamaya: 273

vardır belki iki buçuk ya da olanaksızca üç 218

yağmur- 69
yağmur ya da dolu 249
yapılamayan herşey olup bitiyorsa eğer 262
yaşıyor olmanın büyük üstünlüğü 286
yatacaksam eğer bir kadınla ki adı ölümdür 117
Yehova gömülü,Şeytan ölü, 175
yetmiş yaş genç olsaydı eğer 325
yılanlar kıvrılma hakkı için pazarlık edince 272
yoklayabilir miyim dedi adam 167
yuldaşlar ölür çünkü onlara öyle söylendi) 172
yükselt perdeyi 86

zaman içredir acıması soylu bir payın 297
zamana olduğu kadar zamansızlığa da, 319
zambağın bir gülü var 298

Yirminci yüzyılın tartışmasız en önemli şairlerinden biridir E. E. Cummings. Görsel sanatlara olan yakınlığıyla, dize bölme, deyimsel konuşma, alışılmadık sözdizimi, sıkıştırılmış sözcükler ve büyük harf kullanma gibi yenilikler getirmiştir şiir sanatına. Geleneksel kalıplardan koparak zengin bir düşgücüyle kaleme aldığı şiirleri, sıradışı bir lirizmin, oyunlar oynamanın, teknik ustalığın ve tutkulu sevmenin görkemli yansımalarıdır. Çoğunluğun düşüncelerini reddetme, bireyin öne çıkışı ve aşkın kutsanışı egemendir şiirlerine. Kitle psikolojisi ve züppelik, yergilerinin başlıca hedefidir.

Cummings / Profil, şiirin yanı sıra resim, roman ve tiyatro alanlarında da yetkin yapıtlara imza atmış Cummings'in sanatçı kişiliğini tüm yönleriyle yansıtması açısından Türkiye'de bir ilk olma niteliğini taşıyor.

TEMA
TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN!
(0212) 281 10 27

ISBN 975-363-764-0

9 789753 637640